

דוד בן אריה ומרים גלזר
נולד ב-ט"ז סיון תש"ח
נפל בכ"ה תשרי תשל"ה

בס"ד

לא רח אמונה בחרתי, מעצמתיך שוויתי ...
ואדברה בעדותיך לאד מלבים, ולא אבוש ...
לבקת לעפר לפני, חיילי כדבריך .. (תהלים קי"ט)

" לקדושים אשר בארץ הגולה,
ואדירי כל חפצי בם"
(תהלים עז' ג' וחס' אבות, פרק ו' י')

דוד, אהב לעיין בפרקי אבות, ופעמים רבות הגיב
לרעיונות של רבקה, ושל אחרים ב: "זה כבר נכתב
מזמן בפרקי אבות".

שבצנו בין הדברים אמרות חז"ל שלוקטו מפרקי
אבות. את האמרות העתיק בכתב ידו סבו של
דוד מחיפה, ר' שמעון אבנרי נ"ל.

לזכר נכדי

לזכר נכדי מחמד לבבי **דוד גלזר** ז"ל והי"ד אשר הערה נפשו ונפל מות גבורים במלחמת יום הכפורים ה' תשל"ד, בבלימת האויב על יד תעלת סואץ, להגן על עם ה' השוכן בציון, ביום כ"ה תשרי תשל"ד. תנצב"ה.

„היילל ברוש, כי נפל ארז, אשר אדירים שודדו, הייללו אלוני בשן! כי ירד יער הבצור” (זכרי י"א ב')

הנה נא זקנתי, אבל ת"ל חוש זכרוני עוד איתן ותקין... אחרי השואה האיומה שפקדה את יהודי אירופה, בה נספו כל אחי ואחיותי עם כל בני משפחתם ובראשם אמי הצדקת ז"ל והי"ד, נשארתי ענף אחד מאילן גדום, ונתקיים בי: „והנה פרח מטה אהרן” — בשנת תש"ח (1947) בין כסה לעשור עלו ארצה כל ילדינו, וביניהם גם בתי מרים עם חתני אריה גלזר, בירח הדבש שלהם (דרך קפריסין). שוב נשארנו יחד עם הסבתא שתחי' בודדים וגלמודים, בעיר קלוא' (קלויזנבורג) מלאי געגועים ודאגות בעדם... והנה ביום ערב שבת קודש אחד בחודש סיון (1948) לפני הדלקת נרות שבת, נכנס אלינו הדור, ובפיו בשורה טובה: „הנה הגיע עבורכם מברק מחוץ לארץ”. איננו יודע כבר, שמחה של מי היתה יותר גדולה, שלנו, או שלו... הוא קיבל „בקשיש” הגון להפתעתו, ואנחנו באושר רב שאין לשער, קראנו את תוכן המברק, בתנו מרים ילדה את בנה הבכור בשעה טובה... הענף מאילן הגדום שוב הוציא פרח, שתול בארצנו הקדושה, נכד נולד לנו, **דוד!** השתיל החדש הוא כבר יליד הארץ. מאושרים ומלאי שמחה קראנו שוב ושוב את תוכן המברק... נכד נולד לנו ב"ה... הגעגועים להתראות ולהתאחד עם צאצאינו וצאצאי צאצאינו, גברו מיום ליום... סוף, סוף, בסוף שנת 1949 הצלחנו לעלות ארצה ולהתאחד עם זרענו וזרע זרענו... מלאי גאווה ואושר מצאנו בפעוטון של טירת צבי את נכדנו דוד, ילד יפה עינים וטוב ראי תינוק נחמד מתפתח מיום ליום. — יחד עם הוריו עקבנו אחרי כל צעדיו בחיים. הגיע לגיל המצוות, הכל גמרו עלו את ההלל, כאשר קרא בתורה פרשת בהעלותך, בקול נעים וצלול וגם דרש פלפול דאורייתא בעיני דיומא. כבר אז אפשר היה להכיר, כי דוד נגבה ומתרומם מכל חבריו משכמו ומעלה, כארז בלבנון, נער מנומס אהוב ונערץ הן ע"י הוריו ומוריו והן ע"י חברי המשק, ובכללם, — מובן מאליו — בראש וראשונה על ידינו... רק כבוד ותפארת הביא לנו בתהליכיו בחיים. את לימודיו גמר בבית הספר בהצלחה. הכל עשה ברצינות לדוגמא; בלימודי הקודש בישיבת מרכז הרב, הר"מים לא פסקו לספר בשבחו, כמו בעבודתו בחקלאות, או בספורט, בכדורעף. בכל השטחים הצטיין ובכן

נעשה דוד ז"ל לסמל ולדוגמא לטובה, בין ילדי טירת צבי... ואחרי הבגרות, כאשר הגיע לגיל שמונה עשרה ולמלאות חובתו בצה"ל, חיש מהר גם מפקדיו הכירו בו לשם ולתהלה, שהוא מוכשר ובן נאמן לעם ולמדינת ישראל. — את קורס הקצינים סיים בין המצטיינים. — היה דוד משכיל לכל דרכיו... בגאווה הקשבנו אז לדברי בתנו, אמו מרים, כאשר ראינו אותה ברדיו, איך זכתה לבן כל כך מוצלח, מוכשר ורציני?... והוא דוד עלה והצליח גם בסולם דרגות הצבא, בקורס חרמש ובקורס למ"פ, — וכמובן מאליו, — הגיע לדרגת מ.פ. בחיל הזחלמים והחרמש. במלחמת ששת הימים וההתשה עמד על משמרתו במסירות ובמבחן אש, והוא נשאר דתי עד עומק נפשו. — ואין פלא, כי אהוב ונערץ היה בעיני מפקדיו וחייליו...

עיני מלאי דמע בכתבי שורות אלה... זכורני, כאשר עמד להשתחרר, אחרי שלוש שנים, מן הצבא, בקשו מפקדיו מהקבוץ הדתי לתת לו לחתום, לכל הפחות לשנה לצבא קבע, באמרו: „השמנת” עוזבת אותנו, ולנו רק „הלבן” נשאר... גם בתקופה זו מלא תפקידו במסירות, לשם ולכבוד ולתפארת... תרשו לי, להזכיר רק אפיזודה אחת הידועה לי... כאשר קבל לידינו את התפקיד מ.פ. במלחמת ההתשה, במעוז על תעלת סואץ, הכנת המזון בשבת לא מצאה חן בעינינו, והוא הצהיר: „בפלוגתי לא יחללו את השבת”. — על שאלת המג"ד, איך אתה יכול לתקן את המצב, בלי לפגוע בהזנת החיילים? תשובתו היתה פשוטה

חתונת הכסף של מרים ואריה

ומעשית. — חד־שניים הקים עם כמה אנשים בבונקר
תנור של חמין. — בשר, שעועית, תפוחי אדמה, שמן
וכו' עמדו בשפע לרשותו... את החומר הדרוש לחמין
של שבת הכניס ליורה גדולה והכל היה מוכן לשבת. —
למחרת, בשבת, חמין טעים היה לארוחת צהרים, לכל
חיילי פלוגתו... והמג"ד בעצמו גם כן השתתף בסעודה
החגיגית, בקבעו: „דוד, הלא זה טוב מאד, טעים
ונעים... איפה למדת כל זאת?" הוא ענה, הלא זה כל
כך פשוט... כך היה הוא ממלא תפקידו בצבא...
סוף־סוף הגיע העת לשחרורו מהצבא, ובזמן קצר הקים
בית נאמן בישראל, עם אהבת נעוריו, עם רבקה, ילידת
טירת צבי... שמחת בית טירת צבי ומשפחתינו היתה
מלאה. והוא, דוד, מטבעו, רציני ומתון בכל מעשיו,
התחיל לעבוד בלול... גם שם, חיש מהר נתמנה
לאחראי... כולם מרוצים מעבודתו החדשה, העריצוהו...
לכל מצא זמן... השתתף מדי יום ביומו בשיעורי תלמוד,
באימוני ספורט, וכדורעף שהיה הובי שלו...
יחד עם הוריו, מלאי גאווה, הסתכלנו עליו, כאיש
העומד משכמו ומעלה בכל פעולותיו, וכאשר נולדה
להם בתם החמודה יודפת שתחי' ניתנו הראשונה,
כולנו מאושרים ושמחים. — כך עברו עוד כמעט שנתיים,
מלאי תקווה, לראות אצלם דור ישרים יבורך... אהבת
דוד לבתו יודפת, להבל"ח, שהתפתחה כל כך יפה,
היתה בלי גבול... ויחד עם הוריהם, גם אנחנו, הסבא
והסבתא היינו מאושרים, עד יום הנורא, יום הכיפורים
תשל"ד... ביום הקדוש הזה, כאשר כל עם ישראל
התאסף בבתי כנסיות להתיחד עם בוראו, כמלאכי
שרת, מעונים ומתפללים מקרב לבבם, מלאי תקווה,
שייחתמו לחיים טובים, ארוכים וברוכים לשנת שלום
ואין מחריד... יום הקדוש הזה הופרע פתאום,
כאשר אויבינו נצלו הזדמנות זו, התנפלו עלינו להשמידנו
ח"ו, בידעם, כי ביום הקדוש הזה, כל היהודים —
כמעט בלי הבדל — עומדים בתפילה וצמים... וכל
צעירי ישראל נתגייסו לעבוד בעוצמת היום הנורא...
וביניהם יחד עם חבריו, גם דוד שלנו נפרד מאשתו
הצעירה ובתו הקטנה, מהוריו וחברי המשק, באמרו:
„אל תדאגו, חיש מהר נגמור ונחזור בשלום"... מאז
לא נתקבלה ממנו שום ידיעה. הוא נלחם כארי, בראש
פלוגתו... הוא קיים דברי משה רבינו ע"ה: „אשר
יצא ואשר יבוא לפנייהם"... ובימים אלה, כולנו מלאי
חרדה ודאגות בעד בנינו שעמדו באומץ לב וחרפו נפשם
במלחמה, אשר האנושות לא ידעה עד מלחמת יום
הכיפורים תשל"ד... והוא דוד ז"ל גם בשעות הקשות
האלה, לא שכח את הסבא והסבתא שלו הזקנים...
הגלויה האחרונה ממנו שמורה אצלנו: „מה שלומכם
סבא וסבתא? אני מרגיש טוב ומקוה לחזור ולהתראות

בקרוב, באהבה, שלכם דוד"... גלויה זו היתה אות
החיים שלו האחרונה, ומאז כולנו מלאי חרדה, עמדנו
וישבנו על יד הרדיו, אולי נשמע ממנו איזה ידיעה,
או ד"ש... **אוי לנו כי שודדנו**... ביום ב' מרחשון תשל"ד,
ביום ראשון לפני הצהריים, בקרו אותנו הוריו השכולים
והאומללים. והנה פתאום נפתחה הדלת... בנו משה
עם כמה אנשים ורופא נכנסו אלינו... בערוב ימי אף
פעם לא אשכח את הרגעים הקשים האלה, כאשר הודיעו
לנו: „**דוד נפל מות גבורים**..." כולנו מוכי
הלם; לא רצינו להאמין ולהבין את האמת המרה...
בתי מרים, האם השכולה, האמיצה, היא התחילה
להרגיע אותי, וגרונה נחנק מבכי; „אבא למה אתה
בוכה? הלא דוד הערה את נפשו בעד עם ומדינת
ישראל..." אצל יעקב אבינו כתוב, כאשר הודיעו לו
כי יוסף איננו, **ויבך אותו אביו**, ורש"י מפרש: יצחק
אבינו היה בוכה, בראותו צרת בנו יעקב, אבל רק לפניו,
בידעו, כי עוד יוסף חיו... אבל אצלי נתקיים הפסוק
ויבך אותו אביו במובן המלה... אני כשאני לעצמי
בשברון לבי ויגוני מחפש ומחפש נחמה בדברי חכמינו
ז"ל (פסחים נ. ע"א) רב יוסף בריה דר' יהושע בן לוי
חלש ואיתנגד (רש"י: גוע ופרחה רוחו) כי הדר
(כאשר נתעורר מהתעלפותו) אמר ליה אבוא, מאי
חזית? אמר ליה: עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה
ותחתונים למעלה וכו' ושמעתי, שהיו אומרים, הרוגי
מלכות אין אדם יכול לעמוד במחיצתם... מאן נינהו?
אילימא רבי עקיבא וחבריו? משום הרוגי מלכות ותו
לא? אלא הרוגי לוד... ורש"י מפרש: שני אחים היו
שמסרו נפשם על ישראל... ובמס' תענית י"ח ע"ב מוסיף
עוד! „אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם, בגן עדן"
דוד שלנו! יחד עם גיבורי ישראל שמסרו
נפשם הטהורה בעד עם ישראל ומולדתו השוכן
בציון! הם יעמדו לפני כסא הכבוד, והוא עמהם,
ידרשו בתוקף, לרחם על הוריהם, אלמנותיהם ויתומיהם,
הלא הם מסרו נפשם בעד ישראל!

יהי זכרו ברוך ולא יסוף עדי עד!

אלה דברי סבו שמעון ב"ר י. אהרן אבנרי.

עם לידת יודפת

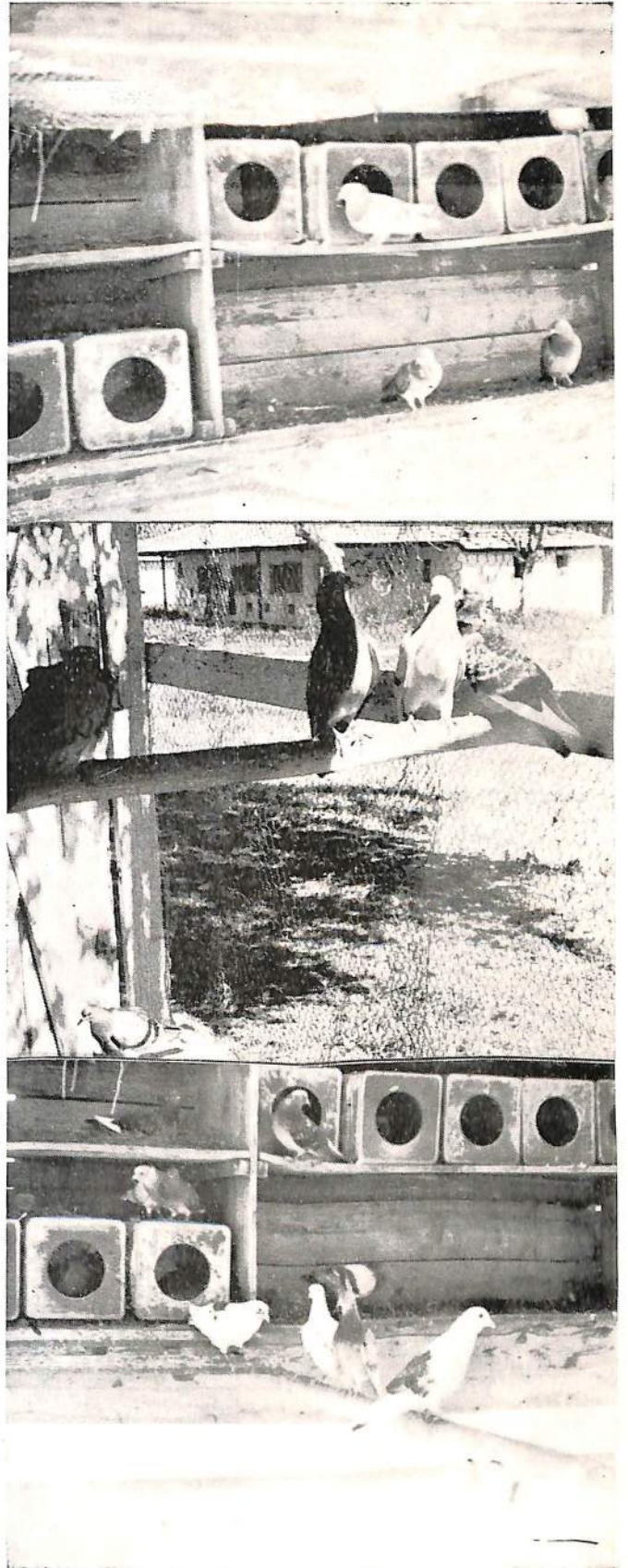
ארבע דורות 1972

ארבע דורות 1951

עם עליתה לארץ של סבתא רבא

רצינו שיהיה לנו ילד
בארץ ישראל...

עלינו ארצה דרך קפריסין, שאיפתו של אריה מאז השואה, היתה, להגיע לארץ ישראל. זו ודאי היתה הסיבה שהוא הצליח להחזיק מעמד בשואה. רצינו שיהיה לנו ילד בארץ-ישראל, צבר! זה היה חלום שלנו שהתגשם.

באנו לטירת-צבי, גדלנו את דוד בטירת-צבי, אני זוכרת אותו תמיד בין הגדולים והאחראים תמיד היה ממושמע מאד.

אריה עבד הרבה מחוץ למשק, במפלגה, מזכירות פנים — תמיד היה בתפקיד. כשדוד היה קטן, היתה תקופה שאריה עבד בהוצאת זבל (אז היתה עדיין רפת בטירת-צבי). איזה אושר היה זה בשביל דוד לנסע עם אבא על טרקטור. תמיד רצה שאבא יעבוד במשק ושלא יהיה עסקן.

באחת האסיפות כשדנו על למודיו של חבר רצה לצאת עם בני משפחתו, אמר: „אבי היה בחוץ, אני יודע מה זה, אני לא אעזוב את משפחתי.”

במשך הזמן למד דוד להבין את החשיבות בעסוקיו המרובים של אריה. כשגדל אהב מאד שאבא ישכיב אותו. הוא וישראל פרלסון תמיד משכו את ההשכבה כדי להאזין לשיחות שבין ראובן ואריה בנושאי פוליטיקה ומשק.

אהבתי לראות את הגברים שלי בבית הכנסת. איזה אושר היה זה בשביל אריה ללכת פעם ראשונה עם דוד לבית הכנסת.

דוד היה קשור מאד להוריו ולאחיו. כשנסענו, היה זה הוא שדאג לקטנים. כשנולדה מלכה, הוא חיכה לי בשער עם פרחים. כשנולד אהרון, היה קיץ חם, ועד הצהרים חיכו לי הוא ומלכה עם זר פרחים בשער, הפרחים כבר התיבשו, אבל השמחה!

אריה השתתף תמיד בוועידות בני-עקיבא, ובבא הזמן נסעו יחד. דוד היה ציר מטעם טירת-צבי. כמה נפלא היה, שניהם יחד, שניהם באותה דרך.

כשדוד התגייס לצבא לוינו אותו בכל צעד. היו לו רגליים גדולות, הנעליים לחצו, היו יבלות וכאבתי אתו. כשפרצה מלחמת ששת הימים והגיעה גלויה ממנו, הייתי כל כך גאה שהבן שלי נלחם. כשקבלנו ממנו את הפתק הראשון, את פריסת השלום, כל המקלט חגג. כל-כך כאבתי את החוויות הקשות שעבר. הוא היה בן 19 בלבד.

חופשה ראשונה במלחמת ששת הימים, הוא בא אלינו גדול, גבוה, בבגדים מנומרים, והתאפק שלא לבכות. כל כך טוב היה לכבס את הגרביים שלו. גדולות, עם הרבה הרבה חול, כל חולות סיני היו בפנים. במלחמת ההתשה היו לו מעט מאד חופשות, ומפעם לפעם טלפנו אליו ושוחחנו אתו. אף פעם לא נתן לי

לסיים את השיחות, אף פעם לא סיפר שרע, שמסוכן. פעם נזכרתי בשק שינה, שאלתי אותו איפה השק? ענה לי שהיתה שריפה במוצב. רק אחר כך התברר שהיתה הפגזה. תמיד הזהיר אותנו שנרד למקלטים בלי להתחכם. הוא דאג מאד לעמק. ידענו שהוא במוצב מרכזי, אבל לא ידענו שהגבול שם כל-כך חם. היינו אזרחים שנלחמו בחזית. האזנו בדריכות לחדשות והיינו במתח מתמיד, מה עושה עכשיו הבן. ההפגזות — נתנו גם עלינו. פעם, בשיחה על נסים, ספר דוד על מקום שהופגז שניה לאחר שחר ממנו. בנסיעה במכונית, הפגז רכבו, והיד השמאלית שהיתה בחוץ, נפצעה מהרסיסים. סיום קורס הקצינים של דוד חל בתאריך בו עלינו ארצה. דוד ואני רואיינו לקול-ישראל במסיבת הסיום, בגאווה אמרתי לו שאני מאחלת לו שיהיה חייל טוב. חשבתי אז, למה דורשים כל-כך הרבה מהחיילים, לשם מה המסעות הקשים? במשך הזמן הבנתי וראיתי שכל אחד יכול לעבור את זה. אחר כך הם מ"כים טובים וקצינים טובים.

דוד אהב מאד צמחיה ובעלי-חיים. לפני שמלאו לו 13 הביא לו סבא יונים. דוד עצמו בנה להם שובך וכולנו לוינו את גידולם, את הטלת הביצים והבקיעה. הצטערנו כשאחת היונים אכלה גרעינים מורעלים ומתה.

עברנו לדירה הנוכחית שלנו כשדוד עוד לא היה בן 13. דוד הביא מכל טיול פרחים ופקעות לגינתנו. מאחד הטיולים הוא הביא לוף ומדי שנה חיכינו לפריחתו, עד שנבנו חדרי הבטחון והלוף נעקר. כשחזר ממסע ארוך בצבא, סיפר לי, ראינו הרבה

הלוף, צולם ע"י דוד

הודות לאילו שנפלו במשך השנים. הבנתי שבזכותם
אנו יכולים עוד לנסוע בכבישים, ואלמלא מלחמתם
בחולות, לאן היו מגיעים האויבים. כואב מאד וקשה
מאד... אדם מאמין, גם כשהוא שואל את רבונר-של-עולם
למה למה, האמונה נשארת איתנה. וכמה קשה מאז
לזמר בתפילת הלל: „אם הבנים שמחה הללויה“...

אמא

כלניות! הוא היה צריך להסתכל על משהו יפה כדי
לעבור את המסע. תמיד רצה לגדל כלב, אך אריה לא
הסכים. כשנישא דוד, מיהר לאמץ את **רקס**, שהיה גאה
בו מאד. אחר-כך את **לסי**. לדוד היתה גינה קטנה
לפני הבית, הוא השקיע בפרחים הרבה עבודה ואהבה
והשוץ ביופים. דוד ורבקה גדלו תוכיים ודגים בביתם.
תמיד אמר: אני אוהב לעבוד בלול כי עובדים עם
משהו חי. הוא חי את הטבע ונהנה ממנו.

כשעבדתי בגן, דוד התעניין מאד בעבודה והשתתף
בחיותי. פעם הביא לי מזרקים עבור הילדים. הוא
אסף אותם בעת קבלת חיסון, בקורס קציניים.
דוד אהב מאד את רבקה, ואמר שהיא הבחורה היפה
ביותר. הוא התמיד באהבה זו שנים רבות ללא תחליף.
היה ביניהם קשר עמוק מאד. הוא חי את עבודתה
של רבקה. בקר יום יום בגן, וישב יחד אתה, ערבים
ארוכים בסדנא, להכין את יום המחר: פרפין לנרות,
גזרי עץ וצבעים. איזו שמחה היתה זו כשנשאו! בגאווה
רבה ספרתי שניהם בני-משק וממשיכים בדרכינו
במשק.

כשנולדה יודפת, חשב דוד שרק לו יש ילדה. הוא לא
מסר את יודפת לאף אחד. כל כך דאג לה, החליף
את חיתוליה בעדינות רבה, למרות גבהו. שנים אמרתי:
להחליף את התינוק. דוד לימד אותי שאת יודפת אף
פעם לא מחליפים. מאז, גם אני אומר: להחליף
את החיתולים. הוא רצה את יודפת בבית, ונלחם בעד
הלנה בבית ההורים. כשיודפת היתה בת שנה, הם נסעו
יחד, בפעם הראשונה אל דב גרניק הי"ד. תמיד נסעו
שלשתם יחד. לעין-המפרץ, לחיפה, לנופש. יודפת
חיה יחד עם דוד את התפתחות הלול. הוא לקח אותה
יום-יום ללול, לראות את האפרוחים. כשהקימו את
הסככה ביער, יצא כל יום עם משפחתו, לראות מה
חדש. בשבת, אחרי ארוחת ארבע, לקח את כלנו ללול
והסביר לנו איך מגדלים הודיים. נסיעתו האחרונה לפני
המלחמה היתה ערה"ש לחיפה, לאחל שנה טובה
לסבא וסבתא, הוא לקח עמו את רבקה ואת יודפת
שהיתה כל-כך כרוכה אחריו, ואותי.

אני רוצה שיודפת, כשתגדל, תקרא ותדע מי היה אבא
שלה, וכמה שהוא אהב אותה. כמה היו שלשתם תמיד
יחד, בכל צעד ובכל מקום.

כל כך גאה הייתי בשלושת הגברים הגבוהים שלי בבית
הכנסת: אריה, דוד ואהרון. לתורה קראו את אריה
בן דוד, ודוד בן אריה, שלשלת הדורות. ופתאום, רק
שניים עומדים בספסל בית הכנסת, ואינני יודעת אם
יקראו לעוד מישהו דוד בן אריה.

כשהייתי במשמר הנגב, עוד בזמן המלחמה, ראיתי כל
כך הרבה קברים. כשחזרתי, הבנתי איך קמה המדינה

הוא היה אחי...

הוא היה אחי, ואני בטוח שאהב אותי כפי שאני אהבתי אותו.
אני זוכר אותו הרבה יותר גבוה ממני, למרות שבסוף היינו כמעט באותו גובה. הוא היה ענק בעיני. יש לנו תמונה יחד על טרקטור, הוא — כזה גדול, ואני — הרבה יותר קטן, בכלל לא מגיע לקרסוליים שלו.

הוא היה בשבילי יותר מאח, הוא היה בשבילי — הכל !. החברה צחקו עלי מפני שתמיד אמרתי : „האח שלי אמר“... „דוד אמר“... תמיד היה לו זמן בשבילי. אם קרה לי משהו במשך היום, הלכתי אל דוד. אפילו כשכבר היה חבר של רבקה היה לו זמן בשבילי. לפני שהתחתן, מתחיל לצחוק. פעם כשמאד הרגזתי אותו, ברחתי, הייתי בחדרו כל יום. הרביתי ללכת אליו כשהורים לא היה נעים לי לבוא סתם. דוד היה כבר נשוי, ואב לבת, ואני — רק בכתה י"א, ובכל־זאת שוחח אתי על כל בעיותי, והתיחס אלי ברצינות רבה. זה היה נראה לי כל כך טבעי. הייתי מספר לו הכל ! הוא תמיד ראה מה טוב בשבילי. שוחחתי אתו על כל נושא שבועלם, על בנות, על עבודה, היה לו הסבר לכל דבר. אף פעם לא אמר לי : „לך ! אין לי זמן“. כל חבריו היו מבוגרים ממני, אך אף פעם לא אמר לי : זה לא ענינך ! ישבתי בחברתם, והקשבתי לנושאים החשובים ביותר. לא היה צורך לאמר לי : אל תספר, היה מובן שלא אספר. הבית שלו היה הבית שלי. אנשים שלא הכירו אותו היטב, חושבים שהוא היה קשוח. אתי — הוא לא היה קשוח. האם יש עוד זוג אחים שאף פעם לא רב ? הוא מעולם לא הרביץ לי, כשהיה רוצה להרביץ לי, נשכבתי על המטה והוא היה לא היו, וגם בסתם ימים של חול חפשתי תרוץ לבא, והוא רדף אחרי, עד שנשכבתי, ואז התחיל לצחוק. התווכחנו על הכל, ותמיד — הוא צחק. היו לנו בדיחות

מאד דומה לו. גם אני דומה לו ותמיד התגאיתי בזה. הוא הטיף לי מוסר על כל דבר, ובסוף עשיתי מה שהוא אמר לי. הוא היה המחנך שלי — טיפוס של מחנך.

קבועות — רק בינינו. תמיד היה מתבדח ואומר לי: „אתה רוצה ממני אגרוף? כבר מזמן לא נתתי לך אגרוף!“ (למרות, שמעולם לא נתן לי).

הייתי מכין בביתם שעורי בית. כשהוא למד אותי מתמטיקה, רבקה חשבה שהוא מתעצבן עלי והיתה אומרת לו: תפסיק להתעצבן! אמרתי לה: מה את רוצה, הוא לא אומר כלום! אף פעם לא התעצבן עלי, זה היה משחק. אלו היו יחסים מיוחדים שגם רבקה הכירה בסוף.

פעם סודרתי לעבודה בלול ליום שלם, כמו כל בן קבוץ הייתי חולה הגה, ורציתי ללכת לפלחה ולנהוג. התחננתי לפני דוד שישחרר אותי לעבודה אחרת, והוא לא שחרר אותי. הוא אמר: עכשיו אני הבוס שלך ואתה לא יוצא מפה. בכיתי, וצעקתי, והוא — צחק. אבל מה — לא הלכתי. הוא לא הרשה לי, אז לא הלכתי. כל מה שהיה אומר לי, היה חשוב לי. ישבתי אז בלול כל היום ואיימתי עליו, כמובן שלמחרת שכחו הכל.

היה בינינו הבדל של שמונה שנים, אך זה בכלל לא הפריע. הוא ספר לי הכל והסביר לי הכל. כל כך אהבתי להיות בחברתו. כשהיה מדבר אלי כמפקד, הייתי מתחיל לצחוק, והוא לא היה יכול שלא לצחוק בעקבותי. כשהייתי בישיבה, אהבתי לקבל ממנו מכתבים. שמרתי את המכתבים שלו ושל רבקה. אהבתי גם לכתוב להם, ספרתי להם את הבעיות הכי אישיות שלי. לקבל ממנו מכתב — היה חג בשבילי.

פעם, ספרתי לו משהו, והוא ספר לרבקה. התרגזתי נורא שהוא ספר לה. דוד הסביר לי: אם אתה רוצה לספר לי משהו, דע שגם רבקה יודעת. הבנתי! כל דבר שהיה שלו, היה גם שלי. בהתשה, הוא מצא בתעלה שעון ונתן אותו לרבקה, ולא לי. לא היה מובן לי שבצעם רבקה היא לפני. כשהשעון אבד, הלכתי לחפש אותו, כי הוא היה גם שלי. בהתחלה לא הרגשתי בנוח והייתי אומר: שלום לך, ולא שלום לכם, עד שרבקה הרגילה אותי.

גם כשבאתי אליהם ב־12 בלילה, דוד היה מכניס אותי פנימה ומכין לי כוס קפה, ידעתי היכן נמצא כל חפץ בביתם, אהבתי להכין קפה, לשטוף כלים. זה היה כיף בשבילי לחזור מאוחר מהעבודה הייתי בא בכיוונה לשטוף מתחת לחלונם של הנעליים כדי שיזמינו אותי לארוחת ארבע. לאסי היתה משתוללת, והכל היה שלנו. לטייל עם דוד ורבקה ויודפת — זה היה חלום! הייתי מעורה במשפחה. כשיודפת נולדה ורבקה היתה בבית חולים, הסתובבתי עם דוד כל הלילה, הוא היה שייך לי! ונסענו יחד לרבקה. לא העזתי לגעת ביודפת, מפני שהיא שלו. גם היום אני מהסס, היא נראית בעיני

כל דבר שחשב שלא עשיתי בסדר — העיר לי. העבודות שהיה מכין לי במתמטיקה, היו מושלמות. הוא זכר את כל המשפטים, את כל ההנחות, היו לו מחברות מסודרות. אני חושב שהוא היה הולך ללמוד או מתמטיקה, או כלכלה, הוא מאד אהב מתמטיקה. היה יושב בלילות ופותר תרגילים. בהתחלה בעזרת המכון להשכלה בכתב. הוא ספר לי על מה הוא עבד בלילה.

היתה לנו מן טלפתיה, הרגשתי כל דבר שהוא עושה. בתקופת ההתשה, באחד החגים, הוא הודיע שלא יוכל לבוא. אמרתי לאמא שלי: תראי שהוא יבוא. אמרתי גם לרבקה, ואף אחד לא האמין לי. הלכתי לחדרו לראות אם הוא הגיע, ובדיוק באותו רגע הוא בא. ערב אחד אמרתי להורי: אני בטוח שהוא יבוא, והוא לא היה צריך לבוא. ישבתי וחכיתי עד 11.00 בלילה, והוא בא. עוד כששמעתי את רעש הג'יפ, אמרתי לאבא שהוא בא.

גאות חיי היתה ללכת אתו. הוא היה שיא השלימות בעיני. רציתי ללכת לשריון כי הוא אמר לי שצריך ללכת לשריון. הוא סיפר לי את כל הסיפורים שסיפרו החיילים על הרב גורן, על ליל השלג בקורס קצינים. כל דבר שספר היה משלם, בדיוק. ידעתי שמאד מסוכן במעוז, וכל יום הייתי מתפלל בשבילו.

כשדוד חזר מן הצבא, לפני שהתחתן, היתה לי הרגשה שאני צריך לעזור לו, ובאתי כל יום אחר הצהריים ללול לעזור לו. הייתי בא מבית הספר והולך ללול כדי לזכות לאכול אתו ארוחת צהריים. לפעמים גם ארוחת בוקר. הוא לימד אותי את כל עבודות הלול, ואני עבדתי אתו. לא אהבתי את הלול, אבל אהבתי לעבוד אתו. זה היה מקום עבודה שני שלי. יצאתי אתו לסיורים אחה"צ ונשארתי אתו עד שעות מאוחרות, עד שהיה גומר. דוד היה משויץ לפני בכל השיפורים שהכניס בלול (תמיד חשב על תכניות לשיפור הלולים). אלו היו דברים שהיה מספר רק לי ולרבקה. הוא סיפר לי על הבעיות בענף, עזרתי לו בזריקות, עשיתי אתו סיורים בשבת. היה מובן לי, שהוא צריך להיות מרכז הלול; לפעמים חשבתי שהוא צריך להיות מזכיר פנים או מרכז משק. הוא היה חדש בלול, ותכנן כבר 3 סככות. לול 11, בתי אימון חדשים ו-4 לולים ביער. הלול ביער היה רק שלו. על היער היה ויכוח, דוד המליץ, ובסוף עשו כפי שהוא אמר, וזו היתה הצלחה לא נורמאלית.

כשדוד עבד בלול, ידעתי כל מה שהולך בלול; היום אני לא מתעניין.

הייתי מתקן לו את האופניים, מטפל יחד אתו ברקס (כשהוא לא היה, הייתי מטפל לבד) טיילתי אתו ועם

אחרי שהוא נהרג — במוצאי שבת כתבתי לו מכתב. אני לא בוכה, אני לא עצוב, אני מחייך, כי תמיד הוא היה צוחק אתי. כשהוא נהרג, משהו מת אצלי, שעוד היום לא חי, אני לא יכול להסביר את זה אפילו לעצמי. הוא היה יותר מאח בשבילי. הייתי מתגאה ללכת ליד הבן אדם הזה. הייתי מסתכל אליו תמיד למעלה.

א ה ר ן

רקס. פעם הוא נסע עם לאסי להרצליה, ובקשתי לנסוע אתו; זה היה כיף לנסוע אתו עד להרצליה, אע"פ שהיה קשה לי לקום למחרת בבוקר. דוד הקדיש הרבה זמן לכדורעף, הוא אמר, שצריך את זה בשביל הכושר. זה היה חשוב לו. נורא רציתי, שהוא יהיה בנבחרת, בעיני הוא היה השחקן הכי טוב. כל דבר שהיה ענין שלי, היה גם ענין שלו; יש לי המון דעות שלו. מלכתחילה לא היה דבר שהיינו מתחילים במשותף, אבל תמיד הוא שכנע אותי. דוד היה בעד נסיעתי לתחרויות הספורט בגרמניה, אבל אבא היה חולה, ודוד לא רצה שארגיז אותו. היתה תקופה, שהוא רצה לעזוב, אף פעם לא דברתי על זה. לא אתו ולא עם רבקה. אמא ספרה לי על כך. היתה לי הרגשה, שהוא פוחד לספר לי (אחר כך התברר, שהוא באמת אמר לאמא שהוא אינו יודע אין לספר לי).

בשבילי זה היה סוף העולם. אני זוכר, שחשבתי שאיפה שהוא יגור, אלך לגור אתו. אני לא יכול לגור בלעדיו; ידעתי שאם דוד יעזוב את הקבוץ, אני לא אוכל בלעדיו, ואז התחלתי לחשוב, איזה מין בן אדם הוא זה. זה היה שנה לפני שהוא נהרג.

על כל נושא היינו מתערבים בפיסטוקים. עוד היום אני חייב לו 250 גר' פיסטוקים, והוא יהיה חייב לי אחרי הצבא 350 גר' פיסטוקים. התערבנו, שעד אחרי הצבא אני לא מעשן; אני לא יכל לעשן, אני צריך להרויח את ה-350 גר' האלו. בשבילי הוא לא מת, כל דבר אני מספר לו. אני יודע, איך הוא היה מגיב, אני יודע מתי הוא מתוכח אתי ומתי הוא מסכים. הוא היה גדול בשבילי. אני הולך לקבר, ואני לא חושב שהוא נמצא שם. אני לא בוכה עליו, בשבילי הוא חי. כשהוא נהרג, הכל היה ריק. לא היה לי ענין בחיים, לא היה לי למי לספר. לפני ראש השנה של המלחמה באתי ליום אחד ופגשתי אותו. זו היתה הפעם האחרונה. לא ראיתי אותו יוצא למלחמה. כשהודיעו שיש מלחמה, טלפנתי הביתה, ואמרו לי, שקראו גם לדוד. היתה לי הרגשה, שלא אראה אותו יותר. לא ישנתי כל הלילה, כשראיתי מכונית, חשבתי שבאים להודיע לי, שהוא נהרג. הייתי בטוח במאה אחוז שהוא לא יחזור חי. דוקא בשבוע האחרון היתה לי הרגשה, שהוא לא ימות, הוא כזה גדול וחזק, שהוא לא ימות — אי אפשר לפגוע באחד כזה.

פתאום היה לי מצב רוח טוב, דוד בטוח נשאר חי, הוא לא יכול למות. במלחמה לא הרגשתי טלפתיה, היתה לי אמונה טפלה, שאם אכתוב לו מכתב — הוא ימות. אמא אמרה לי: תכתוב לו — ולא כתבתי. פתאום קבלתי ממנו מכתב, היחידי שהוא כתב לי במלחמה.

חברים מספרים על דוד

ביום כ"ג שבט תשל"ה 4.2.75 נערך ערב חברים מספרים על דוד גלזר הי"ד בטירת-צבי. בערב השתתפו בני משפחתו, מטפלות, חבריו לכתה, חבריו במשק וחבריו לנשק. הדברים מובאים בחוברת כמו שנאמרו וביניהם משובצים קטעים שנכתבו לזכרו של דוד.

אמנון שפירא :

...ודוד, לאריה ומרים הוא היה אחד, לאהרון ומלכה הוא היה אחד, הוא היה רק בעל אחד לרבקה, ואב אחד ליודפת.

חז"ל אמרו לנו ב"סנהדרין" על ההבדל בין מלך בשר ודם, למלך מלכי המלכים הקב"ה, שמלך בשר ודם טובע מטבעות, כל המטבעות הן באותה מטבע, צורתן שווה, ואילו מלך מלכי המלכים, הקב"ה, שטבע כל אחד בחותמו של האדם הראשון, אעפ"כ אין אדם אחד דומה לחברו. אנחנו רוצים לשוחח עליו כדי שיהיה זכרון לקרובים: לקרובים פחות, לקרובים יותר, זכרון לבת כשתגדל, לפי שעדיין אין לה זכרונות רבים משל עצמה.

אנחנו רוצים לספר על בן-טובים, על עלם יפה, גבוה, משכמו ומעלה, על דוד.

לספר עליו דברים טובים וטובים פחות, לספר את הכל. הוא היה אדם אהוב, אבל אדם, ולשם כך התאספנו הערב, ונתבקשנו לתרום איש איש את זכרונותיו. ילדות, נערות, קיבוץ, בית-ילדים, בי"ס, תלמוד תורה, צבא, אשה, בית משלו, ענף וחברים.

בינה הדר :

אני נזכרת באותו היום שממשפחת גלזר הצטרפה אל הקבוצה, דוד היה תינוק בן ששה שבועות. שמחנו עם הצטרפותם אלינו, כי שמענו טובות עליהם. נכנסתי לחדרם כדי לברך אותם ולהכיר את התינוק. תינוק יפה, וקורן. בדיוק מרים האכילה אותו. במשך הזמן למדנו לדעת שמרים לא הסתפקה בהאכלה בלבד, אלא, היא יחד עם אריה העבירו לבנם את אהבת המקום, את אהבת המולדת, ואת הכוח לעמוד בקשיים.

קשיים התחילו עבור דוד כילד קטן. חלוץ בין ילדינו הוא חלה בקדחת, אך ב"ה הוא התגבר, וגדל עלם יפה לאשרם של הוריו, לתפארת בין בני המשק, עד אותו יום שהוא הלך ולא חזר.

מי יוזע, אולי דוד השתייך לאותן הנפשות הטהורות שמלאו בצעירותן את כל מה שהוטל עליהן.

דברים לזכרו של דוד גלזר הי"ד ביום השלושים לנפילתו

דוד הי"ד נולד וגדל אתנו, לחלק מאתנו היה כבן, לאחרים כאח, כחבר. במסלול הקבוע של בני הקבוץ התקדם עם כולם, אך בלט בשיעור קומתו מעל חבריו. בתוך חברת הילדים הגדולה, נקבע ללא ערעור כמנהיג החבורה. קולו העמוק והבוטח, יושר מידותיו וכשרונותיו נתנו לו את הסמכות הטבעית להנהיג את בני גילו.

דוד, בן למרים ואריה אשר קשרו גורלם לארץ הזאת מרצונם ובהתאם להשקפת עולמם, בנו בית איתן בתוך קבוצתנו.

דוד מנעוריו נשם בביתו את תורת הקיבוץ ואת השאיפה לשלמות בחיי תורה ועבודה. ואחרי תקופה של ארבע שנים ארוכות בצה"ל, בהן הצטיין כלוחם במלחמת ששת הימים וכמפקד לוחם במלחמת ההתשה, שב אלינו ובחר בדרך חיים זו.

דוד הצטרף כחבר לקבוצה לא רק בגלל שכאן נולד, אלא החליט יחד עם רבקה, אחרי לבטים כבדים, לחיות כאן ולקבל על עצמו תפקיד אחראי בענף. והתכוון להרתם לפתרון בעיות חברתיות שנוצרו.

מאז היה לאדם מבוגר בילה דוד חלק גדול מחייו בצה"ל, במלחמות ובמילואים. האם אהב חיי מלחמה אלו? לא! ולא! דוד אהב את חיי המשק, אהב את רבקה, את יודפת, את בית ההורים, אהב קריאה בשעות הפנאי, משחק כדור-עף מדי שבוע, טיולים בארץ, אהב שמחה ושלוה בחייו. לאחרונה תכנן לגשת ללימודים אחרי שעות העבודה, באוניברסיטה בצמח.

אך כשנקרא במוצאי יום הכיפורים ליחידתו, היה דוד כאותם בחורים שאינם בורחים לעולם. ויצא בגאון למקום הגיוס. כמפקד פלוגה התקדם לקראת עמדות אויב יורקות אש. ויצא בראש אנשיו אל הבלימה. דוד ידע על מה ולמה הוא נלחם. ידע כי מגן הוא על אשה ובת, על הורים ובית.

ידע תמיד כי צורך האומה הופך אותו מאיש משק לאיש נשק, ומחייב אותו לרוץ אל תוך הסכנה ולמסור נפשו בלי לשאול שאלות.

אנו מתפללים ואומרים אחר כל אדם שמת, קל וחומר על אחינו ואחיותנו הנאהבים והנעימים, בני ציון היקרים, הרוגי ארץ ישראל שנשפך דמם על כבוד שמו יתברך ועל עמו ועל ארצו ועל נחלתו.

ולא זו בלבד אלא —

כל הדר בארץ ישראל הוא מלגיונו של מלך מלכי המלכים — הקדוש־ברוך־הוא, שהפקידו המלך, שומר בפלטרין שלו. נהרג אחד מהלגיון שלו אין לו כביכול אחרים להעמיד במקומו. לפיכך אחינו כל בית ישראל, כל המתאבלים באבל הזה, נכוון את לבנו לאבינו שבשמים ונזכה לראות עין בעין, עושה השלום במרומיו, הוא ברחמיו יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל אמן.

יזרעאלה

אני בתור מטפלת, תמיד אומרת שלא יתכן שכל הילדים יהיו טובים, כי אחרת מה יעשו המטפלות. אני זוכרת שכשדוד היה אצלך בטפול חנה, הלכנו פעם לרפת, ועגל קפץ, והוא נורא נבהל, והרבה זמן פחד ללכת לרפת ולא רצה. ובשביל אריה, שהבן הראשון מפחד ללכת לרפת, זה לא יכול להיות. ואת תמיד הרגעת: „מרים, תראי שהוא יתרגל" וזה לקח, אני זוכרת, הרבה זמן. ואני זוכרת שבזכותך, שאת בשקט ובשלוה חכית שהוא יתגבר, עד שפעם הוא הלך אתך לרפת, ושוב הוא היה חזק וגבור.

חנה פלזן-פלג (לביא)

(היתה מטפלת של דוד בפעוטון)

כשרציתי לזכור ולהזכר בתעלולים, בשובבות — לא יכולתי לזכור כלום. למה? מפני שהוא היה — מה שהיינו קוראים — החלום של כל מטפלת. ילד גבוה, יותר מכולם. חזק — אבל לא השתמש בזה. מסתדר עם כולם, ובאיזה מקצוע שרצינו, הוא הצטיין מבלי להתבלט.

כשספרנו ספורי תורה — הוא ידע מהבית, את כל הספורים של ספר בראשית. הוא חזר באזני עליהם. כשעבדנו בבניה, בחצר, הוא תמיד היה בין הממציאים — ובכל זאת הוא לא התבלט, ידע להסתדר עם כולם. וכשאני מנסה היום, אחרי כל כך הרבה שנים, לזכור תעלול גדול, אני באמת לא יכולה, מפני שהוא ידע להסתדר במסגרת הזאת בצורה כה מופלאה, שדברים בולטים לא קרו.

אני זוכרת פורים אחד, גשום מאד, והוא היה מחופש כשוטר, והיה לו רובה וכובע, והוא היה מאד מאד מאושר וגאה בזה. ירד גשם, ולא יכולנו לצאת החוצה לתהלוכה המסורתית שהיינו עושים עם התחפושות לאורך כל המשק. היינו כל המטפלות עסוקות בהלבשת הילדים, ופתאם הרגשנו שהוא נעלם, ואנחנו מחפשים אותו.

מה היה?

הוא לא הסכים, הוא יצא החוצה, גשם שוטף, הוא לא מסכים להיות בפנים, שוטר עומד גם בגשם בחוץ, הוא אמר. וכמובן, הכנסנו אותו, והצלחנו אח"כ רק לצאת לכמה דקות להצטלם.

הוא זכור לי גם כאחד שתמיד בטיולים היה מוכן לעזור — לגבי למשל, שנסע אז באופניים — ודוד תמיד עזר לדחוף אותו. וכשהיינו צריכים להביא את גבי מן הבית, דוד הלך להביא אותו. הוא היה מוכן לעזור בלי שבקשו ממנו — כמובן מאליו.

אני זוכרת אותו עד היום כאחד הילדים המופלאים ביותר שעברו תחת ידי.

יום שלישי 23.5.67

שלום רב לכל המשפחה!

אני כותב לכם מאי שם בדרום. אנחנו כבר שבוע וחצי מחוץ לבסיס, ולאור המצב קשה לדעת מתי זה יגמר... לא כדאי לכם לראותנו במצב זה. מלוכלכים ומזוקנים... מה נשמע במשק? גייסו חברים? מתרחצים כבר בבריכה? אני מת לטבול בבריכה, אם כי אני לא יודע מתי אזכה לכך. מה שלום הילדים בגן אמא?

נקווה שהכל טוב ויהיה טוב.

גבי בן־דוד :

יש לי זכרון מכתה ד'. כילדים היינו משחקים כדור־עף על הדשא הגדול מאחורי שכונות־תיקים. ובמקרה אחד, כמה ילדים צעקו ורבו, ופעם אני כילד שדוד הוא האפוטרופוס שלו (היינו שכנים), קבלתי מכות ממישהו, אחד משני אחים. הם הריצו ורבו, ותוך כדי מריבה צעקתי לדוד לבוא לעזור, ונוצר מאבק בין שנינו — נגד המשפחה. והשיא היה שהבן הגדול מבין האחים בכה, ושנינו יצאנו צוהלים ושמחים — אה! המשפחה הזאת בכתה — רק להזכיר שגם להרביץ מכות הוא ידע!

ישראל פרלסון :

כשאני חושב עליו, אני רואה מנהיג, וזו התכונה המאפיינת אותו ביותר. זה מנהיג מסוג מיוחד, סוג סימפטי. אני טוען שאם דוד היה בחיים, הוא לא היה יכול להיות מנהיג שיצליח בעיר, בשדה של מאבק רציני יותר, בשדה פוליטי למשל, כי המנהיגות אצלו, היתה באה בקלות, הוא לא היה לוחם עליה, לא היתה לו אמביציה חזקה לשתלטנות. ובכלל אני חושב שלא היתה לו אמביציה חזקה בשום שטח שהוא. הרבה דברים הלכו לו קל. הוא היה שוקד בלמודים, בספורט, אבל הוא היה שוקד בהרבה שטחים, ושקידה נורמלית. זאת אומרת, לא היתה לו אמביציה קיצונית. חפשתי בזכרוני תעלולי ילדים, ולא הצלחתי להזכר מתי הוא רב עם אחד מבני הכתה. אני זוכר מקרה אחד, מלפני כ־20 שנה, כשהיינו כבני חמש, רבנו שנינו והרבצנו מכות פעם כמו שצריך. זה שאני זוכר רק מקרה אחד, זה יוצא מן הכלל שמלמד על הכלל. אדם שלא רב עם אנשים. זה מין חוש יחסי צבור רציני מאד. אני זוכר שתמיד היינו חושבים עליו כעל מזכיר פנים, וקצת הופתעתי שבשנה הראשונה אחרי הצבא, הוא לא נסחף לעסקנות, לפעלתנות. הוא לא היה טיפוס של עסקן. אני מניח שאחרי שהוא היה ממצה את התענוג שיש במה שקשור במשפחה ובחברה מצומצמת הוא היה הולך לעסקנות. אבל רק באופן טבעי, כי הוא לא היה לוחם עליה.

לפני ימים אחדים סיימנו את תקופת 12 שנות למודינו ושמונה-עשר שנות חיים בקבוץ. אנחנו, הכתה הראשונה שרוב חבריה נולדו עם הולדת המדינה הצעירה. בימים אלה עומדת הכתה להתפזר ולהפרד. חלק מהבנות מתגייס להוראה, חלק, בעוד כשלושה חדשים, יחלק — מאוחר יותר.

עד יום זה חיינו ככתה מגובשת, בחברה סגורה, תחת פקוח מטפלת, ועדת חינוך, וכל הקשורים בחינוך. אפשר לאמר שחיינו בתוך חממה סגורה, הכל ניתן לנו, ולא היינו חסרים דבר. לא עמדו בפנינו אתגרים מיוחדים עד היום, כך, שלא התנסו במבחנים. צורת חינוך זו אינה משלמת ביותר, מכיון, שבן היוצא כיום לחיים חדשים, בהם לא יוכל להעזר בכל דבר במוסדות המשק, יצטרך להסתדר בעצמו, וקשה לדעת אם בן שלא נתנסה עדיין, יוכל תמיד לעמוד נגד צורת חיים חדשה בשבילו. על כל פנים, אנו מקוים שלא נאכזב את מחנכינו בהיותנו מחוץ למשק.

מצד שני, יתרונות הגדול של הקבוץ הוא לחיי שיתוף ועזרה הדדית כבר מגיל צעיר. דבר נוסף הוא החינוך לעבודה. העבודה בגיל צעיר, במיוחד בזמן הלמודים, מכשירה את בן הקבוץ, מכל הבחינות, לחיי עבודה בעתיד.

ובקשר לחברת הילדים. עד לפני כשנה, אי-אפשר היה לקרוא לגוף זה — חברת ילדים, מכיון שחברה זו היתה מפוצלת לכתות נפרדות, ולרב בוצעו תכניותיה בנפרד לכל כתה. בשנה האחרונה הועמדה חברת הילדים על רגליה, ויש לציין שמ פעל זה מצליח בעזרת כל הנוגעים בדבר. אנחנו מאחלים לחברת הילדים, שכיום, עם התקבלנו כמעמדים, אנחנו בעצם עוזבים אותה, הצלחה במפעלה, והמשך הפעילות.

וכעת, נחזור אל עצמנו, כתה יחסית די גדולה למספר גומרי המחזוריים האחרונים. שלש-עשרה בנים ובנות אשר מהווים כח חדש ורענן לקבוץ. אינני יכול היום לדעת אם כלם ישארו בקבוץ, בכל אופן נקוה שבעזרת ה' נבנה כלנו כאן את ביתינו.

ולסיום, אנו מאחלים לכל חברי וילדי הקבוץ הצלחה בהמשך המפעל אשר כיום מלאו עשרים ותשע שנה לתחילתו.

דוד גלזר

גבי רוזנפלד :

אני דוקא רוצה לסתור את ישראל בנקודה זאת. אני זוכר באמת שכל הענין של האופנים והחמור, היתה לו כתובת, דוד.

דוד, מאז שאני זוכר אותך, דוקא כן היה טיפוס אמביציוני. הוא ראה את עצמו כמזכיר-פנים, הוא דבר על זה מדי פעם, אני אהיה פעם מזכיר פנים. הוא התגאה באביו, וראה בו דוגמא שהוא צריך לחקות אותה, ללכת אחריו.

אני זוכר, כשהיינו בישיבה, זרקו אותנו פעם אחת, ערכנו דיון ארוך וממצה אם לחזור לישיבה או לא. איימו עלינו שיזמינו את שמחה. היינו אז במצב רוח עליו וזה לא כל-כך הפחיד אותנו משום מה. לבסוף, ברוב של קול אחד החלטנו שאנחנו לא חוזרים לישיבה. דוד שהיה באופוזיציה במקרה זה אמר: אני לא יודע מה אתם תעשו, אני יודע מה אני אעשה. והוא החליט שהוא חוזר בכל מקרה, ולא חשוב מה החליט הרוב. היו על זה ויכוחים נוקבים מאד, ולבסוף הלכו אחריו. כל הכתה חזרה ללמודים דוד גרר אחריו את החברה לענין הזה.

יונתן בשיא :

אבא של דוד בא לתת את הספיצ' הגדול כדי שנשאר בישיבה.

תמוז תשכ"ד

...לא היה לי מגע ישיר עם הכתה, אינני חושב שנכון יהיה לומר שדוד ז"ל לא היה שאפתן. אינני בטוח שמותר לסווג אותו בין השאפתנים. אנחנו אומרים על פי חז"ל שמידותיהם ומעשיהם הטובים של בני האדם, הם למעשה מה שנשאר. אני אומר מידותיו הטובות במובן הסטירילי, שלא הסתכסך אף פעם עם אף אחד, שלא היה לו אף פעם ריב — זה לא נכון. היה לו ריב גם עם אחרים, היו לו מתיחויות גם בביה"ס. אבל לא זאת השאלה. השאלה היא מה היא התמצית של אותה אישיות שעומדת לפני היום, ואז אני צריך לציין נקודה אחת מרכזית שאני התרשמתי ממנה. כאשר היה עוד תלמיד, ובמידה מסויימת גם כאשר חזר משרות הסדיר. היתה איזו תופעה שקשה לי לבטא אותה. או שאני אומר : זאת היתה תמימות שיש בה יושר ; או שאני אומר : שהיה בו יושר שיש בו תמימות. ואין שום הכרח שמי שמופיע במידת התמימות אכן יצטיין גם במידת היושר. כי התמימות היא בד"כ אותם קונטורים שאנחנו מצרפים אותם, ואנחנו מתרשמים מהם, ואין אני יכול לומר בדיוק אם מה שמכוון אותו לכך זה מידת היושר. וכמו כן אין אנחנו מוכרחים למצוא זהות תמיד בין יושר אמיתי לבין תמימות שיש בה גם איזה קורטוב, הייתי אומר, של נאיביות. נאיביות חיובית, אבל יש בה קורטוב כזה. מה שציין אותו לפי התרשמתי זה היה אותו יושר ואותה התמימות אשר בדרכיו השונות בחיים.

זה מנע למשל ממנו, לדעתי, לגלות יתר על המידה שאפתנות שהיתה בו. הוא רצה להצליח, אבל הוא עבד על עצמו. וזאת היא הנקודה שלדעתי היא חשובה כאשר אני מציג לפני את הדמות של האדם. מה שציין אותו זה היה... אינני זוכר שהיה מקרה אחד בתחום היחסים שאני באתי אתו במגע, הן כמורה לתלמוד וכמורה לתורה עם מפרשים, והן כמנהל ב"ס, שהיה לי הרושם שהבחור הזה רוצה לרמות אותי. זה אינני זוכר. וזוהי מידה גדולה אצל אדם. אצל אדם בגיל צעיר כבר.

ראיתי אותה גם אח"כ ביחסו אל אורח חייו כאן. הוא היה מבאי בית-הכנסת. בואו ולא נזלזל בבטוי הזה, כי להיות מבאי ביהכנ"ס אינו תמיד דבר קל אצלנו. נדמה לי שזה אחד הביטויים של אותה תמימות ואותו יושר אישי שלו. בשבילו היה איזה דמוי קיים שכך צריך לחיות, ואם כך צריך לחיות אז גם חיים כך. אותה הנאמנות לדעתי היא אחד הערכים הגדולים שיש להזכיר אותם, ולא רק היום, אלא שיש לאורה גם לפנות לאחרים.

“ הוה זְהִיר בְּקָרִיאָת
שְׁמַע וּבִתְפִּילָה ”
(פרק צ' יג')

אמא :

גם אני נזכרת שבזמנו כשדוד היה בצבא, יום אחד אריה בא הביתה ואמר : שמחה אמר לי שיש מעט בנים שבאים הביתה לחופשה ובאים לתפילת מנחה. מנחה.

אני זוכרת, מיום שנולד, איך שאני הבאתי אותו, ואיך שבינה קבלה אותו. אני זוכרת כשבאנו, אמרתי : איך אני אבוא לטירת-צבי, אמרתי לאריה : אני נורא מפחדת, זה גבול וזו מלחמה. אריה אמר : לשמחה פרידמן יש כמה ילדים, אז מה הילד שלנו לא יכול להיות בטירת צבי ? אני זוכרת שאריה בא בגאווה ואמר : דוד בא לחופשה והלך לתפילת מנחה.

”והוא זהיר במצוה קלה כבחמורה”
(פרק צ"ח)

ישראל פרלסון:

זה שיהיה אחראי לארגון חברתי, לחובות חברתיות, מבלי שהוא משתדל, בלי שהוא יתאמץ. מין דבר שהיה תמיד מובן מאליו.

אני פשוט לא מצליח למצוא צדדים שליליים בו. כך שאולי אני אחזק צד חיובי מסויים. הנושא של נשיאה בעול, שזה למעשה צד של מנהיגות. של אחריות. היחס שלו למשפחה הקרובה להורים ולסבים. אני חושב שזה היה יחס יפה מאד. הוא היה כמעט היחיד בכתה שבכלל היו לו סבים, וזאת היתה אטרקציה בפני עצמה. סבים, שהוא נוסע אליהם כל שנה. היו לו יחסים מאד הרמוניים גם עם ההורים וגם עם הסבים. יחסים שכבר מגיל צעיר מאד היתה להם משמעות של יחסי הורים עם בן בכור. בן שאפשר לסמוך עליו, בן אחראי, בן ממשיך. פעם אחת, בערך בגיל 15, היתה לי זכות לנסוע אתו לסבתא ובשבילי זאת היתה ממש זכות גדולה. זה שהוא הזמין אותי לנסוע אתו לסבתא, זה היה דבר שלא ישכח. הרבה זמן אחרי זה הייתי ממש נרגש.

לגבי הסמינריון הדרכה בבני-עקיבא, היה ברור שדוד יהיה בין המשתתפים. יש לי עוד רסיס זכרון, היה לנו טיול גיפים לגדה. אני זוכר את דוד יושב ליד ההגה עם המפה. הוא היה הקצין היחיד בכתה. הפך לסג"מ מהר מאד. הוא היה

צולם ע"י דוד, גאות הירדן 1965

יום שני 12.6.67

שלום רב לכלכם!

...אנחנו כבר שבוע באל-עריש ונכנסים לחיי שגרה ואימונים. העיר כבר שקטה ואין כמעט תושבים, אנחנו מקוים לבקר גם בתעלה. יש לי הרושם שמותר כבר לגלות את הסוד. השתתפתי בקרב על אום-כתף, הגדוד שלנו כבש את המתחם הזה. ...כתבתי מכתבים לסבא וסבתא ודודה לאה.

להתראות
שלכם
דוד

יונתן בשיא :

במשך הרבה מאד שנים דוד ואני היינו חברים מאד מאד קרובים, אני חושב שכמעט כל שנות ביה"ס ישבנו באותו ספסל. אצלנו בכתה אהבת דוד ויונתן זה היה מונח. אני זוכר איך צחקו עלינו כששנינו, פחות או יותר באותה תקופה, לקחנו לעצמנו חברות מכתה מתחתנו. גם בזה אנחנו לא יכולים להפרד. גם אח"כ בצבא, רק אחרי קורס קצינים ממש נפרדו דרכינו. כשהוא הלך לחרמש ואני נשארתי בנחל. בגיל ההתבגרות בדרך כלל מתפרדות חבילות, ואנחנו משום מה התמדנו בענין הזה במשך כל כך הרבה שנים. מה היא הסיבה שמשכה אותי אל דוד במשך כל כך הרבה שנים. דוקא בגילים כאלה שהדעות משתנות כל כך.

במלה אחת — דוד היה גבוה. גבוה זה אמנם מאד חיצוני, אבל לא רק כשכבר גמרנו לגבוה, אלא מיום שנכנסנו לביה"ס ועד כתיב י"ב הוא תמיד היה בפור של 15 — 20 ס"מ לפנינו. אבל חוץ מזה שמחה קרא לזה יושר. הוא תמיד הלך ישר.

אנחנו היינו כתיב מאד מפורסמת בביה"ס. כמה שנים לא היה לנו בכלל מחנך, מחנך אחד הצלחנו להוציא מביה"ס, אח"כ שנתיים לא היה לנו בכלל מחנך, רק היה איזה מן ועד מפוקפק שנהל את הכיתה. היינו בנדיטים רציניים מאד. ואיך שהוא בכל הענין הזה דוד תמיד הלך ישר. וכשהיו הויכוחים העצומים של: כן דת, לא דת ו: כן קבוץ, לא קבוץ. כל הדברים שאני מניח שקורים לכל האנשים בגיל ההתבגרות, דוד תמיד הלך ישר. תמיד היתה לך איזה שהיא הרגשה שהוא גבוה כזה ומאציל מהסמכות. אפילו שהוא מאותה כיתה, הצפון אצלו לא הולך למזרח ולא למערב, אלא תמיד באמת ממשיך לכוון הנכון. ואולי דוקא בגלל זה, בגלל הקו הברור. דוד תמיד נשאר בקו הזה שלאורו אפשר להמשיך ללכת.

פחות מזה. והוא החליט — בכל היכולת שלו וללא תנודות. זה היה מאד אפייני. אצל אחרים ראית תנודות. דוד הלך במסלול קבוע. למד, התמודד, למד לקח, הסיק מסקנה, בנה עליה התמודדות חדשה, והתמודד, הסיק מסקנה נוספת, וכך הלאה.

רפי :

אחרי שהכתה געשה, הייתי צריך לקבל אותם. למזלי הם קצת נרגעו, גם בגלל הגיל, וגם בגלל שכנראה התעייפו.

הכרתי את דוד כמורה בהיותו בכתה ח'. אני זוכר מאותה תקופה ילד פחות, ילד יותר. משום מה אני לא זוכר אותו כילד. אני רואה סביבי את מתניה קופץ... אחד אחר משתולל, הכתה כולה כמרקחה מתלקחת, ודוד... משהו יציב, עומד בשקט. כלם מתוכחים, מביעים דעות, מתרגשים, לבסוף דוד אומר איזה שלש מילים, בשקט, בקול נמוך, בטוח, כאילו: מה לכם ולשטויות האלה. זה איך שהוא גמר את הויכוח. היתה כאן הופעה סמכותית, ומשך השנים הכתה למדה להכיר את דוד ז"ל כמי שקודם כל שוקל את הדברים ומתמודד עם עצמו, ואחרי שהוא מגבש לעצמו עמדה, הוא מוציא אותה החוצה. בעוד שבכתות תיכון אתה מצפה שמי שחושב משהו, אומר את זה. לא מתמודד עם עצמו אלא מתמודד עם מישהו אחר. לדוד היה קו אופייני שהוא היה מתמודד עם עצמו, ואפשר היה לראות עליו שהוא נמצא כל הזמן בהתמודדות. היתה בו שאפתנות, שאפתנות לשלמות עצמית, שלא באה כל כך לבטוי כלפי חוץ.

אני זוכר אותו בכתה ח', גבוה, יציב, מבוגר, תמיד מבוגר. זה התבטא בשקט נפשי, בהבעת דברים מגובשים. עד כמה שאנחנו יכולים לשפוט, היה כאן רצון ליצור דמות של אדם בוגר. גם לגבי הלמודים. דוד היה תלמיד טוב, מכשר. הרגשתי לא פעם שהוא מתמודד עם הנושא הזה. היו תקופות שהוא חשב שלמודים זה לא נושא העומד ברומו של עולם, ולא דוקא בו צריכים להשקיע את כל המאמצים ואת כל השעות. בשלב מסוים הוא החליט שזה לא כל כך חשוב. ממילא יש לו איזה שהוא פור כלפי אחרים, או כלפי הממוצע. ואז — קשה מאד היה להזיז אותו, עד שיום אחד הודעתי שאם הוא לא ילמד, לא נתן לו לגשת לבחינות, וזה היה שוק. מבחינה אוביקטיבית, זה היה בלתי מצדק, כי הוא בהחלט היה מעל לממוצע. המקרה שנה את גישתו, הוא הרגיש שהוא הגיע לאיזו נקודה שבה הוא צריך להחליט באיזו צורה הוא צריך להתחס ללימודים. אם בכל הרצינות — בכל היכולת שלו, או

אמנון :

זכורני פרשיה אחת שהיא באמת יחידה במינה. היה לי חבר טוב בטירת-צבי, לפני מספר ניכר של שנים הוא הודיע על עזיבה. בדרך כלל כשחבר מחליט לעזוב, מופיעה המזכירות, מזכיר פנים, החברים מבררים. דוד, עודו ילד, סוף תיכון, דפק בביתו, בא לפני החבר ואמר לו: למה אתה עוזב את טירת-צבי, אני מצפה שתשאר. תערובת נדירה של יושר, נאיביות, ואהבה עמוקה ביותר לטירת-צבי. הופעתו של דוד עם עוד שני חברים שלו, ספר לי אותו חבר, היתה אחת הסיבות שגרמה לאותו חבר מבוגר לשנות את החלטתו. מקרה דומה לזה עוד לא היה בטירת-צבי. דוד לוקח על עצמו דבר במין נאיביות נדירה שהיתה מצלחת. להביא את החבר בפני הלהט שלו ואהבת המקום הזה.

ב' בכסלו תשל"ד

27.11.73

לאריה ומרים!

לפעמים נותרים ללא מלים. הצער כה עמוק וקשר של מילה נראה לפתע חסר משמעות. מאז קמתם מן השבעה עמדתי פעמים רבות על סף ביתכם ולא נכנסתי. לא עמד בי האומץ לעמוד מול השכול, התכווצתי כולי והתבישתי באשרי האישי. וכי איך אוכל אני, המוקפת בעל וילדים, לעמוד מול הורים ששכלו את פאר צמרתם...
אותך מרים, אני מעריצה ואוהבת כאשה וכמטפלת שנים רבות. אני מעריצה את יכולתך להמשיך לטפל בילדינו ולהעניק להם מהחום הרב העצור בך. וילדינו — אוהבים ואסירי תודה. עתה, עם האסון, עולים בזכרוני קטעי דברים וספורים רבים שספרת לי על דוד. כמעט לא היתה שיחה בינינו מבלי ששמו השתרבב אליה.
גם מאהרון הרביתי לשמוע דברים בשבחו של דוד. הוא היה בשביל אהרון פסגה שאליה צריך לשאוף להגיע.
ההכרות שלי עם דוד היתה בעיקר בשטח העבודה. בהיותי סדרנית עבודה, ומעט בשטח התרבות. בכל שיחה אתו התרשמתי מכנותו העמוקה, מיחסו הרציני לדברים, ותכונות המנהיגות שלו אותן ירש ממך, אריה.
דוד היה אילן גאה בתחילת פריחתו. שבצנו את שמו לתכניות רבות שלנו בשטח החינוך, התרבות, הלנת ילדים בבית ההורים, ועוד נושאים המצריכים עשיה למען הצבור. ידענו שדוד ינק בביתו את הנכונות לתרום מזמנו וכשרונותיו — לצבור הסתכלנו תמיד בחיוך והנאה בקשרים הנפלאים בין דוד לבין יודפת, וברקמת העבודה שנשזרה בין דוד לרבקה.
לא אשכח שבאחד ממחנות העבודה האחרונים שהיו בטירת-צבי, שחקו הנערים ב„ערב מבצעים“. אחד המבצעים היה — הביאו אתכם את הזוג היפה ביותר במשק.
הם הביאו את דוד ורבקה.
הנוף — חסר בלעדיו, והשמים מבקשים סליחה על כי עודם כחולים.

נילי

גבי רוזנפלד :

הזכירו קודם את לילות הסדר המפורסמים בקרית פרוסטיג. זה הפך למושג אצלנו בכתה. כשהיינו די צעירים הוא חזר יום אחד משוכנע שב"שפוך חמתך" הוא ראה את אליהו הנביא. זו היתה עובדה שלא נתנת לערעור בכלל. הוא חי כל כך את המעמד של ליל-הסדר בבית. כשמלכה נולדה, אנחנו היינו גדולים, בגיל 4, היינו צריכים להציץ מעל לקרשים של המטה. הוא בא להשוויץ באחות הקטנה שלו: "תעמדו אתם בצד ותסתכלו איזו אחות קטנה ונחמדה יש לי". רבקה ודוד היו משהו סגור, שחי בתוך עצמו. מין מקדש מעט.

מלכה :

דוד היה בעיני הדוגמא, האח הגדול. במיוחד באמת הנסיעות לחיפה. דוד בגיל מאד צעיר נסע לבד באוטובוס ולקח אותי. הסתכלתי עליו: האח הגדול לקח אותי... כשההורים נסעו הוא תמיד טפל בנו, היו משאירים אותנו לבד, רק עם דוד, לא הלכנו לאף אחד.

תשבי תשל"ג

אחותי
 אנוי מקום אורח מצוי
 ואז ומאזילונים יצא
 אנוי אסנה כל הזמן
 אפוא צעירי אה האיה
 אה מאכה
 אנוי לויק אהיה אהיה
 אנוי אפרי אהיה
 אנוי אה האיה
 אהיה אה אהיה
 אה אה
 אה אה
 אה

אליצור יעקב נתניה זכתה בטורניר לזכר דוד גלזר ושמעון

שפרינגר הי"ד

כדורעפני קבוצת אליצור „יעקב“, נתניה, זכו במקום הראשון בטורניר

לזכר דוד גלזר הי"ד ושמעון שפרינגר הי"ד, שחקני קבוצת

אליצור טירת-צבי, שנפלו במלחמת יום הכפורים.

בטורניר שנערך בקבוץ טירת-צבי השתתפו קבוצות אליצור בנתניה,

בארות-יצחק, סעד וטירת צבי. להוציא את סעד, הנוטלת חלק

במשחקי ליגה א', נמנות שלוש הקבוצות האחרות

על הליגה הארצית בכדור-עף.

ארבעה משחקים נערכו בטירת-צבי, בערב מהנה וגדוש בכדורעף טוב.

כל הקבוצות גילו יכולת טובה ושאפתנות מרובה, והסבו קורת רוח

לקהל הצופים המקומי, שידע לעודד אותם ברגעים קשים.

דוד גלזר הי"ד נמנה זמן רב על שחקני הכדורעף באליצור טירת-צבי,

ואף נטל חלק באמוני ותחרויות נבחרת אליצור, מאז היותו

בכתה השישית של בית-הספר התיכון, שותף במשחקה של

קבוצת הבוגרים. חרף עיסוקיו הרבים, השקיע זמן ומאמצים

באמוני הכדור-עף.

יצחק נדל

מתוך הצפה

שמואל בלום :

המפגשים שלי עם דוד היו בעיקר בעבודה בפלחה, ובכדור-עף. הדבר הבולט בעבודה היה, שלא רצינו שאף אחד יפריע לנו להעביר קוים. תמיד עבדנו יחד, ואם היה בא עוד מישהו, תמיד היה יותר קטן, ונתקע באמצע, וכך היה מזיק ומפריע. בתקופת מלחמת ההתשה, היינו עושים סיורים (בטיסה) לאורך התעלה. באחד הסיורים, ראיתי פתאום טנק תקוע וזחלם מתקרב אליו. באופן טבעי התעכבנו שם, עשינו סבוב מעל הטנק הזה, לראות אולי צריך עזרה. היינו בגובה של 50 רגל, אם עלית יותר, כבר לא נשאר... זה היה בסוף מלחמת ההתשה. איך שהיינו מתעכבים קצת באוויר, ישר היו מתחילים להפגוז את האזור במרגמות. נסיון להפיל מטוס במרגמות. כך היה גם במקרה הזה. התחלתי להסתובב סביבו, התחילו להפגוז, ואז, כדי שזה יפסק, הסתלקנו משם וזהו. בשבת שאחרי זה, באתי הנה, ונפגשנו. ספרתי לו על המקרה, ואז, הוא אומר שהוא בא עם הזחלם לחלץ את הטנק.

אורי אגמון :

דוד ארגן בכתה משחק כדורגל : ענקים נגד גמדים.
הוא יזם והוא היה הענק.
אני זוכר שלמדנו בביה"ס במעבדה עם שמו, ולפעמים
קבלנו עונש לשבת מאחור, על הארון. „התלויים“. הוא
תמיד עזר למי שהיה תלוי, לעלות למעלה, ואני —
הייתי תלוי.
אני זוכר אחרי כל מאמץ שלו בספורט, ריצה קפיצה,
הפנים שלו היו אדומות כל-כך.
...העתקתי ממנו גם שעורי בית...

שושנה שמרלר :

(בנה, יעקב שמרלר, הי"ד, היה מפקודיו של דוד ונהרג
במלחמת ההתשה)
אנחנו הכרנו את דוד כשהוא בא לנחם אותנו, כשבנו
נפל. הם שרתו יחד במלחמת ההתשה בתעלה. הבחור
הזהר, הנחמד, נכנס לביתינו, ישב, ספג כל מלה.
זכור לי היטב שדוד אמר לי : הבן שלך היה למופת,
בחור כמו קובי אלוקים לוקח לעצמו. אני לא פעם
חושבת שהיום הם יחד. הוא אמר את זה מתוך אמונה,
בחור מאמין. בהלם שהייתי אז, הסתכלתי על דוד
ואני לא יכולה לשכוח את הרגעים האלה.
כעבור שנה קיימנו שיח חברים על בנו, ואז מצאנו
לנכון להזמין את דוד. והוא, באיזו־שהיא חופשה קצרה,
בזמן מתח, כשבדאי קפץ הביתה, והיה צריך להתחלק
בין ההורים, לבין אשתו והתנוקת, בא אלינו. ואז,
הקלטנו את דוד. הנכונות, המודעות לקראת הדרך
הישרה בה הוא הולך. הוא כל כך הגדיר את זה שהוא
צריך להיות שם, וזה תפקידו. ולמען זה הרי הקריב את
חייו.

6.7.70 חדרה

מר דוד גלזר הנכבד !

...באהדה היה מספר על המפקד שלו גלזר מטירת צבי,
לכן הנני פונה אליך.

בני שמרלר יעקב מחדרה, אשר נפל במילוי תפקידו
כטכנאי קשר בתעלת סואץ 16.6.70 בטרם מלאו לו 20.
...יעקב יקירי היה חייל טוב וכולם אהבו אותו,
במשפט זה הגדירוהו מספר חבריו ליחידה, שבקרו בביתנו...
מכיון שגם במחיצתך שירת בנו מספר חדשים, נהיה
אסירי תודה לך באם תואיל לספר לנו קצת עליו,
כי זה הדבר היחיד שמחזק את לבנו הפצוע,
שיקירנו נפל בגבורה למען המולדת...

אנו מחכים לבואך
ומאחלים לך כל טוב
שמרלר שושנה

”עשה תורתך קבע” (פרק א' ע"ז)

הרב דרוקמן :

בידו, ושמעתי שהיו אומרים: הרוגי מלכות אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם. עד כאן הסיפור שלו.

מבררת הגמרא: מי אלה שעליהם נאמר מין דבר כזה שאין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם בעולם האמת, שמדרגתם כל כך גבוהה? שמא נאמר שהכוונה היא לרבי עקיבא וחבריו מעשרת הרוגי מלכות? האם הזכות שלהם מפני שהם היו הרוגי מלכות? הרי הם ודאי שייכים לקטגוריה הראשונה: אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו.

אלא — הכוונה היא להרוגי לוד. מברר רש"י על סמך גמרא אחרת במסכת תענית שהמדובר בשני בחורים שמסרו את נפשם להצלת עיר בישראל. עליהם נאמר שם למעלה: אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתם. ומה נאמר אנחנו על בנינו אלה שהם מסרו את נפשם על קיומו של עם ישראל כולו. לא על הצלת עיר אחת בישראל, על קיומו של עם ישראל כולו, על הצלת ארץ־ישראל כולה.

אני זוכר את דוד מתקופת הישיבה. ואני זוכר אותו היטב. זה היה לפני כ־11 שנה, ובעצם מאז התקשרנו. תקופה קצרה שהינו יחד, תקופה של כמה חדשים, אבל זו תקופה שיצרה התקשרות שבאה לידי בטוי משך כל השנים. ביטוי בולט היה מדי שנה בשלחו ברכה לשנה החדשה. כמה שנים אחרי הלמוד בישיבה, קבלת ממונו תמונה מהימים ההם. זה בודאי מעיד על קשר שהיה קיים. גם בעיני היה משכמו ומעלה. משכמו ומעלה בכל המובנים. מצד אחד משכמו ומעלה בלט, ומן הצד השני ענווה, בישנות.

גם בשנים האחרונות, כשהיינו נפגשים, והוא התבגר בינתיים, היה מדבר אתי במין ענוה שכזו, ביישנות אמיתית, טבעית.

התקיימו אצלו יחד שלושת המידות הטובות שחז"ל מציינים: היתה בו גבורה, תורה, וענוה. אלו הן בודאי מידות מנוגדות. כך הן היו אצל דוד המלך, וכך הן היו אצל דוד שלנו. גבורה — כמפקד, ענוה כאדם, ועמוד התוך, הבסיס של הכל — תורה.

אזכיר שלש פגישות הזכורות לי. האחת — תקופת הישיבה. היתה קבוצה בישיבה שהשכימה קום יום יום לפני התפילה, במשך כל התקופה כולה, נוסף ללימודים. באשר לתקופת הישיבה, זה לא קל, לבוא, כמעט ילדים, בכתה י', עולם חדש, סדרים חדשים, תנאים חדשים, מזון אחר, וברוך ה' דוד נקלט יפה מאד. למד ברצינות. דוד נמנה כמובן על קבוצת הבחורים שהשכימה כל בקר וסיימה במשך שלושה חדשים את מסכת סוכה כולה. זה אינו דבר ריק, מדי יום ביומו, בהתמדה.

למולי אני חש חרדת קודש, לדבר על דוד הי"ד, ובמצב כזה קשה לדבר. אני חש חרדת קדש, כי מדובר בקדוש. והאמינו לי זו בשבילי לא פרזה אלא אמת. הקב"ה אמר למשה: אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, ולאחר מכן שבעים אלה זכו לנבואה: **ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם וגו'** מדגש כאן: **„אספה לי שבעים איש אשר ידעת כי הם זקני העם ושוטריו."** את מי תאסוף? את מי שאתה יודע שהוא ראוי לכך.

אשר ידעת — שהם כבר מזמן זקני העם ושוטריו. מביא רש"י במקום: „מי הם אלה אשר ידעת כי הם זקני העם ושוטריו, אותם שאתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים במצרים, בעבודת פרך, והיו מרחמים עליהם ומוכים על ידם, עתה נתמנו בגדולתם, כדרך שנצטערו בצערם." מי אלה שראויים להיות זקני העם — אלה שהיו מוכנים לקבל מכות בשביל העם, אלה שהיו מוכנים למסור את נפשם בשביל העם, הם ראויים להיות זקני העם. מוסיפים על כך חז"ל, הם שמים לב לעובדה לא רק שהם נתמנו להיות זקני העם ושוטריו, אלא שהם זכו לנבואה. ולפי שמסרו עצמם ללקות על הצבור, לפיכך: „ונשאו אתך במשא העם." ללמדך שהשווה הקב"ה למשה, מכאן אתה למד שכל מי שמוסר עצמו על ישראל, זוכה לכבוד ולגדולה ולרוח הקודש. מסירות נפש בשביל עם ישראל יונקת מקדושה, זה בטוי של קדושה וזה מעלה את מי שמוסר את נפשו בשביל ישראל, לפסגות הגבוהות ביותר של קדושה, כך שמי שמסר את נפשו בשביל עם ישראל הוא **קדוש** במלא משמעותה של המלה. ולא רק שהוא קדוש, אלא הוא מתעלה למדרגה מיוחדת במינה, עד כדי כך שחז"ל מספרים לנו שאין כל אדם זוכה לעמוד במחיצתו. ונזכיר את הדברים כפי שהם מובאים בשני מקומות בגמרא:

מסופר על יוסף, הבן של רב יהושע, שהוא חלה, והתעלף, וכשהוא חזר מעלפונו, שאל אותו אביו: אתה חוזר מעולם האמת, מה ראית שם למעלה? אמר לו: עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה ותחתונים למעלה. אלה שהם כאן בעולם־הזה נראים כל כך חשובים, מכובדים, למעלה הם לא תופסים מקום. ואילו כאלה שפה לא כל כך עושים רושם מיוחד, שם למעלה הם מן המכובדים ביותר. עולם הפוך ראיתי. עונה לו אביו: תסלח לי, עולם ברור ראית, העולם שלנו הוא הפוך, שם למעלה זה עולם האמת. מה שאתה רואה שם אלה הן המדרגות האמיתיות. ספר, מה עוד ראית שם למעלה, מה שמעת שם למעלה. והוא מספר: שמעתי שהיו אומרים: אשרי מי שבא לכאן ותלמודו

ולאמר אותו, אלא הוא החליט שהוא יעשה כך. למרות שחבריו הצביעו אחרת. וב"ה אחרים בסופו של דבר עשו כמותו.

פגישה שניה — היתה בשדה-התעופה בסיני. בימי מלחמת ההתשה. ירדתי לסיני לשבת, ופגשתי את דוד בשדה התעופה, ביום חמישי דומני, בכוון הנגדי. מספר לי דוד שבתחילה חשב להשאר לשבת, למרות שכבר הרבה זמן לא נסע. מדוע חשב כך? כי הוא שמע שאני עומד לשבות במוצב שלו. וברגע האחרון השתנו התכניות ואני עומד להיות במקום אחר (ובאמת הייתי במקום אחר), על כן החליט לנסוע לשבת. פגישה חטופה, בדרך. גם היא מעידה על קשר עמוק, על סולם ערכים, מה עדיף על מה ובמה אני בוחר. על הרצינות והמסירות שלו.

פגישה שלישית — כאן, אחרי הצבא, אחרי שבנה את ביתו והיה מדריך בחברת הילדים. נפגשנו ושוחחנו. ואחרי כל-כך הרבה שנים, אותה ענוה ואותה ביישנות, ואני רואה שהוא עושה את מלאכתו באותה רצינות ובאותה מסירות. אודה על האמת, הרהרתי בלבי, קויתי, חשבתי, דוד צריך עוד לחזור לישיבה, על מנת להתעלות יותר, על מנת שיוכל לתרום יותר, לחברים לצבור, ולא העליתי על הדעת, לא יכולתי להעלות על הדעת, שדוד יתעלה אמנם, אבל בדרך אחרת. במעלות קדושים וטהורים, כשהוא תורם לצבור, תורם את עצם קיומו של הצבור.

אני רוצה לאמר עוד משהו, עם כל הכאב, אבל אני בטוח שהדברים נכונים, **שדוד חי**. דוד לא מת. יש אנשים שבחייהם נקראים מתים, לחיים שלהם אין ערך, ריקים. ויש אנשים שבמיתתם הם חיים. ומצאתי שחז"ל אומרים לנו: אמר רבי מאיר — מתי עובדי עבודה זרה מתים, אבל מיתיהם של ישראל אינם מתים מפני שבזכותם החיים עומדים. ואם הדבר הזה נאמר על מיתיהם של ישראל באופן כללי, הרי זה ממשי ומוחשי ללא כל טפה של הפרזה לגבי דוד וחבריו. בזכותם עומדים, הם נתנו לנו ממש את החיים. כולנו חיים מכוחם, בזכותם, מחייהם חיה מדינת ישראל, חי עם ישראל.

אני מעז לאמור — בכל מקום במדינה שלנו, בכל מקום שקיימים חיים, דוד חי שם. בכל מקום שגדלים ילדים ונושמים, זה מכוח חייו.

דוד וחבריו, הם יאירו לנו את הדרך, את דרך האמת, במסירות נפשם, למען ערכי אמת, למען עם ישראל, למען מדינת ישראל, עדי נגיע בע"ה לגאולה השלמה. ואז בוודאי יתקיימו דברי הנביא: „בלע המוות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים, וחרפת עמו יסיר, כי פי ה' דבר".

”והיה עוֹתָהּ בְּצִמָּה אֶת דְּבָרֵיהֶם”
(אבות, פרק א' ד')

הדבר הבולט ביותר, היה המשבר ביום העצמאות. דוד שחה בפירוש נגד הזרם. מה שהוא חשב שנכון לעשות. לא רק שהוא לא נמנע מלהשמיע את הדבר

י' מר־חשון תשל"ה

לאריה גלזר היקר ולבית!

— „במסתרים תבכה נפשי" ואמרו חז"ל מקום יש לקב"ה ומסתרים שמו, ששם הוא בוכה.

ארשה לעצמי לפרש את הרעיון. יש צער לכלל, לאומה, ובתוך זה יש גם צער אישי לכל פרט ופרט בתחום שבו הוא נפגע. הקב"ה משתתף בצערו של כל פרט ופרט, „במסתרים", הן כל אחד בוכה לעצמו וכואב לעצמו ולעתים אף משתדל שהשני לא ירגיש בכאבו, במסתרים אלו הקב"ה בוכה. ונוסיף ונאמר: „יהי רצון שומע קול בכיות, שתשים דמעותינו בנאדך להיות, ותצילנו מכל גזרות אכזריות כי לך לבד עינינו תלויות". „אודך ה' כי אנפת בי, ישב אפך ותנחמני".

אתכם בכאב ובנחמה

אברהם צוקרמן

ישיבת בני־עקיבא

כפר הראה

דוד נגב :

(מפקודיו של דוד)

בימים האחרונים אני רואה אותו כל הזמן לפני, בלי שום בעיות. כשם שאני רואה אתכם פה, אני רואה גם אותו.

אני חושבת שהכל חלום בלהות... כשאחזור ארצה, גם דוד יקבל אותי, כמו שהבטיח אז במוצאי שבת שלפני ראש השנה... אני כל כך רוצה להיות בלתי מציאותית. אך זה בלתי אפשרי בעולם שלנו...

הכרתי את דוד כאדם...

טוביה רביב (המח"ט):

הכרתי את דוד כאדם, בצבא, אופיו של אדם איננו משתנה. הכרתי אותו במלחמת ההתשה, לפני שהוא הגיע לחטיבה שלי, בסוף 1969 — 1970. הייתי סמח"ט והוא — מ"פ צעיר, שיצא לו בהרבה מאד מקרים להיות במצבים קשים, קשים מאד, היו הרבה מאד קצינים שלא יכלו לעמוד במצב נפשי בלחץ הקשה. בהפגזות היומיומיות נשברו. אני זוכר איך נאלצנו להוציא ממוצב המזח רופא, אדם שהיה הרבה יותר מבוגר מדוד, שלא יכול היה לעמוד בלחץ, נשבר. זו היתה תקופה קשה מאד. אני נזכר בפגישה עם קצין מילואים מבוגר יחסית בגיל 40 פלוס, שישב במוצב נוח יחסית (פח), על שפת האגם המר, הוא אמר לי: תשמע, אני מלא התפעלות מהבחורים הצעירים שיושבים כאן. הם, למרות גילם הצעיר, במעשיהם הם הרבה יותר מבוגרים מאתנו.

בכל התקופה החמה והקשה, דוד ישב רוב הזמן במוצב קשה ופרובלמטי במיוחד, מול גשר הפירדאן. ובמצבים הקשים ביותר, כשהגעתי לפירדאן, דוד היה שקט. אני לא זוכר מקרה אחד שהרים את קולו.

ההכרות הראשונה היתה לפני זה, כשהגעתי לחטיבה, והחטיבה היתה אז בעורף, מדי פעם התחלפו. אני זוכר שפגשתי בדוד אצל מפקד החטיבה, כשהוא בא לבקש את אשורו להוצאת שלושה חיילים מפלוגתו. שלושה

חיילים שלא היו ברמה הנדרשת, או שלא היתה להם ההכרה הנדרשת, ולדעת דוד הפריעו וקלקלו את הפלוגה. המח"ט, בא בטענות אל דוד שלא הצליח לחנך אותם. דוד נשאר שקט, ובמידה מסויימת ביישן. אני זוכר שהסמיק (בדרך כלל מסמיקים אנשים ישרים מאד). המח"ט לא אשר את הוצאת שלושת החיילים, ואמר שהוא קודם יראיין אותם וידבר אתם, ובאמת ראיין אותם, והם הבטיחו כל מה שהמח"ט רצה, ואחרי חדש נוסף, שלושת החיילים היו מחוץ לפלוגה. לא עזר שום דבר. במצב קשה כזה אי-אפשר רק לתת פקודות ובזה לסיים את העניינים. כדי להיות במוצבים כאלה צריך: אהבת מולדת, הכרה רצון. וכשלמישהו אין — שום פקודה לא עוזרת.

אני זוכר מקרה שני שדוד ישב בפירדאן, פגז שלא התפוצץ עקם את אחד הבונקרים וגרם למותם של שני חיילים בתוך הבונקר. היה ממש בלתי אפשרי להוציא את הגופות. המצרים כנראה הרגישו שגרמו לנזק מסויים במוצב, כיון שמאותו רגע, ממש לא נתנו לחיות והטרידו את המוצב הזה ע"י הפגזה תמידיה. מדי כמה דקות פגז בודד, רק כדי שיהיה בלתי אפשרי לגשת לאותו בונקר להוציא את החיילים. אני זוכר שדוד עשה הכל, ועבד כל הלילה כדי להוציא אותם, ולא הצליח. זה אכל אותו, אבל הוא נשאר שקט. אני לא זוכר מקרה אחד שהרים את קולו.

נסתיימה באבידות רבות. (בהסתערות השניה נרקיס נפל בשבי.) היה ברור שאם לא נצמיד לטנקים כח חרמש שיאבטח אותם, נסיים גם את ההסתערות הזאת באבידות רבות בטנקים.

דוד קיבל פקודה להסתער צמוד לטנקים, ולאבטח אותם, כיון שהמצרים אמצו לעצמם שיטה, לתת לטנקים שלנו לעבור, ואחרי המעבר לפגוע בהם מאחור או מהצד, ב-R.P.G.

אני חושב שדוד שמח לבצע את המשימה, ונכנס במלא התנופה, היו לו 5 או 6 זחלמים בפלוגתו, והזחלמים האלה היו די מעטים לאבטח את תנועת כל הגדוד, ואכן — נתקל בעמדות רובאיות של המצרים, וטהר כמה. בשלב מסויים, ירד מהזחלם, ואישית, כפי שהוא היה רגיל לעשות תמיד, כדי לתת דוגמא אישית, ולהיות דבק במטרה עד הסוף, התחיל לטהר את העמדות תוך כדי זריקת רמונים. הוא היה הראשון, ובין הבודדים שירדו מהזחלמים. בקרב זה נפל. לא קשה לי לתאר אותו כמי שעומד לפני, מדבר אל החיילים שלו, את קולו העמוק. אני חושב שהוא היה דוגמא ומופת של אדם.

מיד אחרי המלחמה התישבנו וחשבנו על מי להמליץ להענקת צל"ש. היתה בקרב המפקדים התנגדות גדולה להמלצות. הטענה היתה שהמלחמה הזאת היתה כל כך קשה וכל כך מרה, וכלם נלחמו כל כך קשה, וכלם נתנו את הכל, ויש כל כך הרבה מקרים שמטנק, או מיחידה שלמה, או מזחלם, לא חזר אף אחד, ואין אף אחד שיוכל לאמר איזה מעשה גבורה עשה באותו הזחלם או באותו הטנק, או באותה יחידה שמהם לא שבו, שבמלחמה הזאת, באורח הפגנתי, ובאופן יוצא מן הכלל, לא צריך לתת צל"ש לאף אחד. צה"ל — החליט אחרת בסופו של דבר, המלצנו על מספר קצינים ומספר חיילים, שלפי דעתנו עשו מעל ומעבר למה שמצפים מאדם שיעשה במצב כזה. אחד מהם היה דוד.

ההמלצות הללו רוכזו במטכ"ל. אני מאד מקוה שיתקבלו, וזה יהיה בטוי קטן מאד לאותה הערכה שכלנו, כל החטיבה, הרגשנו ומרגישים כלפי דוד.

דוד השתחרר, אני גם עזבתי את החטיבה הזאת וקבלתי משימה להקים חטיבה חדשה. היה לי היתרון הגדול שהכרתי את כל אותם הקצינים שהשתחררו מהחטיבות הסדירות בסיני, ומכיון שרציתי להקים חטיבה טובה, אז דאגתי שאותם האנשים הטובים, מבין אלה שהיו בסיני, יגיעו לחטיבה. דוד היה אחד מהם. בשמחה, ומיד הצטרף לחטיבה. בשמחה, מפני שהבטח לו, וגם התאפשר לו, לאסוף חלק גדול מחיילי פלוגתו בסדיר, אלה שהוא נלחם אתם מלחמת ההתשה, ולקבץ אותם חזרה לפלוגה שלו, פלוגה צעירה. ידעתי, שאם יש בחטיבה פלוגת חרמש שיכולה להלחם, זוהי הפלוגה של דוד. שתי הפלוגות האחרות היו מרכבות באנשים מבוגרים שקבלתי מיחידות מילואים אחרות.

המלחמה תפסה אותנו כשאנחנו רחוקים מאד מלהיות מצויידים בכלים הטובים שיש לנו היום. בפלוגות החרמש שלנו נסעו עדיין על זחלמים שפגרו אחרי הטנקים. כבר ביום הראשון של המלחמה, כשלפלוגות החרמש עדיין לא היה מה לעשות, רק לטנקים, בשלב הבלימה, כבר אז היה לחץ מצידו של דוד לקבל על עצמו משימות. להשתתף באופן פעיל במלחמה. ברגע שהתחלנו לנוע, למרות שפלוגת החרמש של דוד ישבה על זחלמים, היא היתה פלוגת החרמש היחידה שלא פגרה. הזחלמים של אותה פלוגה, כביכול סחבו טוב יותר, והגיעו לכל מקום בזמן.

במלחמה יצא לדוד לעסוק במספר משימות, ביניהן גם משימות לא נעימות. אחת מהן ב-18 לחדש, בבקר, כשסוף סוף הצלחנו לפתוח את ציר „טרטור“, וגיילנו כארבעים גופות של חללינו, צנחנים ששני לילות קודם נסו לפתוח את הציר ולא הצליחו. הם נפלו שם ונשארו בשטח יומיים. הפלוגה של דוד עסקה במשימה המאד לא נעימה — פנוי חללים אלה. לא היה יום ללא קרבות וללא משימות. דוד עם פלוגתו תמיד נדחף, תמיד מוכן להכנס, ומדי פעם לוחץ. בשורה הראשונה עמדו הטנקים, ובדושיח עם הטנקים המצריים, לזחלמים של דוד לא היה לשם מה להכנס לקו הראשון. ב-21 לחדש, כשכבר היה ידוע שהפסקת האש עומדת להכנס לתקפה, והיה חשוב שנבטיח לעצמנו פרוזדור רחב למעבר לגדה המערבית, כיון שרב עוצבותיו של צה"ל בסיני, כבר היו בגדה המערבית. היה הכרחי להבטיח פרוזדור רחב למעבר כדי להעביר הספקה מתי שנרצה ואיך שנרצה, וכן לפנות פצועים.

קבלנו פקודה להסתער על מתחם ענק שנקרא מיסורי. במפה מצוירת ביצה גדולה, ואף אחד לא ידע היכן ההתחלה והיכן הסוף. כיון שהחטיבה היתה למעשה אחרי ארבע הסתערות על מערכי חי"ר, וכל הסתערות

אמנון — המג"ד

נפצעתי בתחילת המלחמה.

כשכל כך הרבה אנשים אומרים שדוד חי בינינו, הם מתיחסים לאותה הטבעה, שדוד הטביע אצלנו חזק מאוד. אתה עוצם את העיניים ורואה אותו, כל כך בשלמות. משמע שכל רגע שהיית אתו, היה משהו מקרין.

היינו כשנתיים יחד במילואים. ומילואים זה הרבה, אבל זה מעט. אני זוכר את היום הראשון, לא היתה שום היכרות. קמתי בבקר, וראיתי אדם מתפלל. נגשתי ושאלתי, והוא השיב לי: אני מ"פ אצלך. לאחר מכן זכורה לי פגישה ביפו, בכנס לקראת תעסוקה, אז היה מאד אקטואלי ענין הממזרים. אני מאגף מאד לא דתי בהתישבות (קבוץ גת), שאלתי את דוד לאן אנחנו הולכים, מה יגזר מהדברים האלו. שנינו היינו מודעים לסכנה, שאנחנו עלולים להגיע למצב בו הילדים שלנו לא יוכלו להתחתן אחד עם השני. לדון על כך עם דוד — בשבילי זו היתה חויה מיוחדת. הוא טפל שוטפת וביסודיות באמון הקמה, באכל שיגיע חם, בכל דבר, קטון כגדול.

הפגישה האחרונה היתה בחניון הלילי ק"מ מערבית לטסה. הייתי עם הפלוגה הקדמית, הגענו לשם לפני חשיכה, שאר הגדוד הגיע אחרי חשיכה. חזרנו אז מקבוצת פקודות שבדיוק הגיעו. הזחלמים נסעו בחשך, עד שראיתי שלש קוביות שסמנו את הגדוד, פגשתי את דוד והיתה שמח הגדולה. ההרגשה שאנחנו שוב ביחד.

הפגישה באותו לילה היתה הפגישה האחרונה בינינו. כשבאתי לבקר בגדוד ב-23 לחדש, שמעתי את שמו של דוד בין הנופלים. ולמרות שזה נשמע פתטי, ואני יודע שדוד לא חי, הוא בכל-זאת חי אתנו. זה היה כח הטבעה עצום שבזכותו הוא תמיד אתי.

כשהיינו חדש בתעסוקה בבקעה, דוד היה בגבס וישב בבית. מדי פעם החלפני טלפונים: מה שלומכם? את אנשי החי"ר הטובים — הפלוגה של דוד, שמרו אז למשימות יותר רציניות, ואותנו, ליגה ב', שלחו לבקעה, כי שם היה יותר שקט.

הורים יקרים!

את דוד בנכם זכיתי להכיר בחודש מרץ 72, כאשר הקמנו ביחד גדוד שריון חדש בצה"ל. אני זוכר בדיוק את הבוקר והמקום בצאלים שבנגב. היה זה לפני מסדר הבוקר כאשר עברתי ליד אהלי-הקצינים ופגשתי בו מתייחד עם אלוקיו. מאז עברנו דרך ארוכה ביחד. רבות ספרו לי הקצינים על מלחמת ההתשה ואיזו דמות נפלאה היה דוד בימים הקשים ההם. אני את דוד הכרתי בתקופת אמונים. זהו זמן בו המפקד בונה את יחידתו ומאמן מגדל את אנשיו. דוד הוא מפקד גדול, וגדולתו היא קודם כל ביחס לאנשיו. יש בו שילוב נפלא של אהבת חייליו ודרישה קפדנית מהם לבצע היטב את תפקידיהם. הרבה שיחות היו לי עם דוד. מהצד המקצועי-צבאי, הוא היה בשבילי המומחה בשאלות חיל-רגלים משורין. כאשר הייתי מבקר אצל פלוגתי באמונים, הייתי לוקח את דוד הצידה, והוא היה מסביר לי איך התרגיל צריך להיות. אחרי הביצוע הוא היה אומר לי מה היו הליקויים, ורק אחר-כך על סמך דעתו זאת הייתי משוחח עם חייליו על התרגיל. תמיד טען דוד כנגדי, שאיני מפעיל נכון ומספיק את פלוגתו. והנה, באמון האחרון (חודש וחצי לפני המלחמה) היה אתנו מפקח אשר היה בעבר איש חרמש, וכאשר ראה אותי מפעיל את הגדוד, העיר לי את ההערות שדוד טען בפני, וכאילו הוסיף משקל לצדקתו של דוד. רבות התייעצתי אתו בשאלות החיילים שומרי המצוות שבינינו. היתה אצל דוד הבנה יוצאת מהכלל למצב שבו שני הצדדים (החילוניים מחד ושומרי המצוות מאידך) חייבים להתחשב אלה באלה. לא היתה אצלו הדרישה החד-צדדית שנתקלתי בה לא פעם, כאילו רק החילוניים חייבים בהתחשבות. לאחרונה כאשר שבר את רגלו ולא היה יכול לרדת עם פלוגתו לתעסוקה, היה לו הדבר קשה מאד. הורים יקרים, לא זכיתי להיות עם דוד בימיו ושעותיו האחרונות היות וכבר בראשית המלחמה נפצעתי ופוניתי. מסיפורי החיילים ומפקדים בגדוד שמעתי על לחימתו הנמרצת והנועזת כאשר הפעיל את מרגמות הפלוגה לעזרת הטנקים וכאשר יצא עם זחלמיו לחלץ פצועים, ומפעולה אמיצה זאת לא חזר לעולם תשאר לעיני דמותו הנפלאה של דוד, תמירה, גבוהה ובהירה, והוא מחיך אלי באהבת האדם והחכמה העמוקה שבעיניו. אתם שכלתם בן, ואנחנו שכלנו ידד ורע, על כן צערכם צערנו ויוגנכם יוגנו.

יעזרכם השם לעמוד במכה הנוראה הזאת.

קורס מכי"ם 1967

אמנון מרטון
מפקד הגדוד

יום שני 29.5.67

שלום רב לכל המשפחה!
אני כותב לכם מאי שם בדרום. אנחנו כבר שבוע וחצי מחוץ
לבסיס, ולאור המצב קשה לדעת מתי זה יגמר...

מוצאי שבת 3.6.67

שלום רב! אבא, אמא, מלכה ואהרון!
...השבת סוף סוף יכולנו להתפלל, לישון הרבה, ולשמור
עליה (השבת), לאחר שלש שבתות שלא זכינו לכך.. אני
מבין שאצלכם המתח עוד גדול מאצלנו. השבתי הייתי צריך
להיות בבית, אבל עקב הנסיבות נשארו, וקשה לדעת מתי
נתראה מחדש.

להתראות,

דוד

5.6.67

שלום לכל המשפחה! אבא, אמא, מלכה ואהרון!
הסתכלו על התאריך וזכרו אותו. זהו יום כניסתנו לסיני
לקרב עם המצרים.
המוראל גבוה אצל כל החיילים. אני מאחל לכם שהכל יגמר
מהר ובשלום.
שלום ולהתראות מהר ובקרוב

שלכם,

דוד

ב"ה יום חמישי

שלום לכלכם!
...ובכן, היינו במוצב שתפס את הקצינים המצריים...
מצטער, אין לי זמן יותר.
שלום ולהתראות בקרוב

שלכם,

דוד

מלחמת ששת הימים

” כל עזרוח הבריות לוחה הימלו,

רוח המקום לוחה הימלו”
(פרק ג' יא')

קורס קצינים 1968

יצחק גרוס : (עבר קורס קצינים עם דוד)

לי יצא להיות עם דוד תקופה מאד ארוכה ממש יחד. נפגשנו בקורס קצינים, וגרנו באותו חדר, אח"כ שרתנו באותה פלוגה, ושוב — באותו חדר. את מרבית תקופת השרות הסדיר שלי ביליתי עם דוד בחדר אחד, באהל סיירים, בכל אותם תנאים שחיים בהם אנשים בצבא. בלילות הארוכים.

מטבע הדברים שאנשים הנזרקים לתוך הסיטואציה של יחד, מתחלפות ביניהם חוויות ודברים משותפים ומאד אישיים, שאינני יודע אם בסיטואציות אחרות יש הזדמנות לשוחח עליהם.

לגבי, דוד היה אדם מאד מיוחד, שמעטים מאד מסוגו יצא לי לפגוש. דוד, כלפי חוץ, היה אדם מאד בוטח, בטחון עצמי שקט בכל מה שהוא עושה, ושלמות עצמית. אני חושב שדוד התלבט מאד. על אף השלמות העצמית שאנשים מבחוץ ראו אותה, אני התרשמתי שדוד לא פעם חרק שיניים והתלבט עם עצמו. קשה לתת דוגמאות. אלה הם דברים של הרגשה יותר מאשר של מעשה, אבל, כשחיים יחד כל כך צמודים, יודעים גם מערכת של הרגשות. לא פעם שוחחנו על דברים מאד מאד אישיים, וראיתי שאצל דוד הלבטים הם מאד מאד לעומק. אין דברים כפשוטם בשבילו. כל איש קיבוץ מכיר את זה, שאדם נולד לתוך חברה, וחי בתוך חברה, ולא חושב שיש דרך אחרת. אצל דוד זה לא היה ככה. גם ענין הדת היה אצלו מאד מאד עמוק, עם מחשבה עמוקה ולבטים, והוא מצא את עצמו כלפי חוץ בבטחון. לא פעם — ממש נדהמתי. דוד מעולם לא החסיר תפילת שחרית. לילות גשם, הלילה הגדול של מסע בשלג, שנסתים באנשים קפואי אברים. כשחזרנו לבסיס ממסע לילי זה, לא יכולתי לזוז, נשכבתי על המטה כמו שאני, עם כל הלכלוך. דוד עד סוף השרות דבר על הלילה הזה כעל הלילה הקשה ביותר שלו בצבא, ובכל זאת, כשהגענו, בבקר, דוד, בשארית כוחותיו, נגש לתפילת שחרית. ראיתי... זה היה בשבילי רגע... אינני יודע אם הרבה אנשים מסוגלים למעשה כזה. אני זוכר עוד הרבה רגעים כאלה של גשם, של הפשלת שרוולים. ו...זה לא בא בקלות.

דוד ואני היינו אנשים מאד שונים. לא רק מפני שבאנו מרקע שונה. אני רחוק מאד מדת, והיינו גם שונים מאד באפיינו. הייתי הרבה יותר אימפולסיבי ממנו, הגבתי בצורה הרבה יותר אגרסיבית ממנו. דוד הווה איזושהי עצמה של ראי בשבילי, של תדהמה על אדם שמסוגל להגיב בצורה לא אימפולסיבית. לא פעם ניסיתי את עצמי דרכו... זה העמיד אותי לפרקים לחשוב: האם ניתן לחיות אחרת, האם ניתן להגיב אחרת, האם ניתן לקיים קשרים עם בני אדם בצורה אחרת? לא

היו בינינו הרבה ויכוחים על דת. היתה הסכמה הדדית בלתי כתובה. דוד **מעולם** לא הפריע לאיש לנהוג לפי דרכו, ולא כפה, לא את עצמו ולא את הדברים שהרגיש, על אף אחד. אני זוכר את השבתות בקורס קצינים. יצרנו פולחן סביב שתית הקפה בערבים. דוד מעולם לא שתה אתנו קפה. הוא אמנם ספר לי שאם גוי מכין את המשקה, מותר לשתות, והיה אצלנו מישהו שיכול היה לעשות זאת, אבל עם דוד זה לא הלך. אני לא זוכר שהוא אי פעם שתה משקה חם בשבת, או בצע איזושהי פעולה בתחום חלול השבת. מצד שני אני לא זוכר שהשבת הפריעה לו כשהיה מדובר בכוננות, או בפקוח נפש. הזדמן לי לבקר כמה פעמים, יחד אתו, בטירת-צבי, בזמן הצבא. אני זוכר היטב את אחד הבקורים אצל המשפחה בבית, בארוחת ערב משותפת. זה היה בשבילי משהו מיוחד, אחר. היתה לי הרגשה שיש כאן עומק מסויים של יחסי קרבה במשפחה. ארוחה זו נחקה בזכרוני זמן רב מאד. האווירה הזו חסרה לי. על אף העובדה שדוד היה אדם מאד מאד מכוונס בתוך עצמו, הוא היה אחד האנשים שהטביעו עלי חותם רציני. לא פעם אני נזכר בסיטואציות של יחד, ואני מנסה להזכר מה נתן לי מימד אחר אז, אחד המימדים היה ללא ספק דוד.

דוד וצביקה עם הפלוגה הראשונה

טוביה — המח"ט :

אחת התכונות של דוד שלא קראנו לה עדיין בשמה היא **אהבת הזולת**. דוד אהב בני אדם, אהב את החיים, אהב את החיילים שלו.

צביקה רון — סגנו (דברת) :

הייתי אתו גם בסדיר, והמשכנו במילואים. תקופה ארוכה שהרשימה אותי מאד. נפגשנו לראשונה בשנה האחרונה לשרותי, כשדוד עמד להכנס לקבע. הוא הופיע אצלי במעוז (סיימתי בדיוק קורס קצינים) ואמר : „שלו, אני המ"פ שלך!". אלו היו המילים היחידות שהוציא, הוא יצא מהבונקר, ונפרדנו. הרושם הראשון שהיה לי — בן-אדם קשוח מאד. עברו כחדשיים לא שמעתי אודותיו שום דבר, רק שקוראים לו דוד גלזר. זו היתה פגישה מאד לא טבעית. בינתיים, היו לי כוונות לא להשתייך לפלוגה שלו, רציתי לחזור לסיור, משם באתי. בפגישה השניה בינינו, אמרתי לו : דוד, לא נעים לי אחרי היכרות הראשונה, אבל אני מבקש ממך, ללא בעיות, שתמליץ עלי ונפרד. הוא ענה לי : „בהחלט, הייתי מאד מעוניין שתהיה אתי, אבל אני לא רוצה לעמוד בדרכך. ההעברה נדחתה עד לאחר הקו. בפעם הבאה שהיתה לי אפשרות לעזוב, כבר היינו יחד. אני זוכר שהמחשבה הזאת על הנתקות מהפלוגה, לא עלתה בי עוד פעם, יתכן שזה היה קשור באישיות שלו.

הפלוגה הראשונה שדוד קבל תחת ידיו לאחר שבא מביה"ס להדרכה, היתה פרובלמטית במיוחד. לקחו חברה משלוש פלוגות קיימות, סננו את הפחות טובים, ונקזו אותם לפלוגה של דוד. זו היתה פלוגה קשה במיוחד. עם נסיון עשיר במלחמת ההתשה, כלם אחרי ארבעה קוים, בעוד דוד טרי בענין הזה. נדמה לי שבכל השרות שלו זו היתה התקופה הקשה ביותר. דוד מעולם לא אמר זאת, נדמה לי שפעם רמז... היתה לו אז אפשרות להפסיק את החתימה שלו בקבע, הוא חשב על זה פעם, אבל כלפי חוץ נשאר חזק, וגם אותי, על אף שחשבתי עצמי לקרוב אליו, מעולם לא שיתף בהתלבטות הזאת. יתכן שהוא ראה לנחוץ להראות את עצמו גם בעיני כחזק, והוא באמת נראה כזה. זו היתה תקופה קשה מאד. המג"ד היה ינוש. הוא דרש רמה גבוהה מאד, היה לו הרושם שהוא מחזיק את הגדוד הטוב ביותר, וגם הפלוגה היתה צריכה להיות טובה ביותר. אבל מה עושים שדוד קבל את החומר הפחות טוב? היתה לדוד אפשרות לחפש את הפופולריות הזולה גם בעיני החיילים וגם בעיני המג"ד. קל מאד במצבים קשים לגלוש לדרך זאת. דוד לא עשה את זה. שאר הפלוגות היו פלוגות טנקים. הפלוגה שלו, במשך שנה שלמה, בכל הביקורות ובכל התרגילים, התמידה

כנראה שאותה הטבעה שהזכרתי, היתה חזקה גם בחיילים. אחרי מלחמת יוה"כ כשהיו מזכירים את המעוזים, זה איך שהוא היה מתגלגל לתקופה של מלחמת ההתשה, ועל דוד שעבר את מלחמת ההתשה בתוך המוצבים בסבל מאד אינטנסיבי.

טוביה — המח"ט :

אני חוזר למקרה של שני החיילים במוצב הפירדאן, דוד באותו לילה, עשה הכל כדי להוציא אותם. זה היה מקרה מאד לא נעים, כשבבונקר מקומר מיטות על קומות, נלחצו הקירות אחד לתוך השני, ותפסו את שני הבחורים ביניהם. כל הבונקר התמוטט והיה בלתי אפשרי להוציא אותם, וככל שחפרו כדי להוציאם, נכנס מלמעלה חול וסתם. דוד עבד לא הלילה ולא הצליח, וזה אכל אותו. למחרת נכנס ציץ שהיה אז מפקד הכוחות המשוריינים בסיני, הוא בא אל דוד בטענות, איך זה שלא הצליח. הוא ומפקדים אחרים נכנסו פנימה ונסו בעצמם, וללא הצלחה. המח"ט אמר: אין שום סיכוי להוציא אותם. המחשבה להשאיר שני חללים בתוך מוצב שצריך להמשיך לחיות, קשה! התקבלה פקודה להוציא מה שאפשר. הצליחו להוציא חלק. כעבור יומיים הופיע הרב גורן עם שני עוזריו. ומאותו רגע ממש היה המוצב תחת הפגזה בלתי פוסקת. המח"ט אמר לרב גורן: הרב, אל תכנס, לא תצליח, צעירים ממך נסו ולא הצליחו. חסר שאיזה פגז יפול, ואתה תפצע ותהרג, תאר לך איזה שמחה תגרום למצרים שהצליחו להרוג אלוף בצה"ל. והרב גורן אמר: בע"ה אנחנו נצליח, ונכנס. המח"ט היה צמוד כל הזמן לטלפון ודרש פרוט. הרב גורן לא היה מוכן לפרט איך ומה, חזר מידי 10 דקות: ששון, אל תדאג, בע"ה נצליח, משפט שחזר על עצמו במשך 4 שעות. מסתבר, שדוד, ועוד כמה חיילים, בפיקודו האישי של הרב, החלו לחפור כמו חפרפרות והכניסו כל פעם חתיכת פח פנימה כדי למנוע התמוטטות נוספת של החול, ולאט לאט, בעבודת נמלים, הצליחו להוציא את החללים. הרב גורן יצא ואמר: אתם רואים, בע"ה הצלחנו. הספור הזה עבר בכל סיני.

במקום האחרון. אבל בדבר אחד אני בטוח. כל הדיווחים שלו על הפלוגה הזאת היו דווחי אמת. שום תרגיל, שום נסיון להטעות במקצת את התאור האמיתי לפני המג"ד או האנשים שמעליו. שום נסיון לקנות את לב החיילים. גם עם הסגל הוא התנהג בצורה קשוחה מאד, עד לקצינים. כשאני נזכר בפלוגות אחרות באותו גודל, אני לא חושב שהיתה לזה דוגמא. אם בלבוש חורף, כשהחברמניות היתה להתהלך בלעדיו. שום דבר! הפלוגה שלו היתה חייבת לצאת עד האחרון בלבוש חורף, גם כשבסיני כבר היו 40 מעלות, אבל עוד לא הגיע ה-1.4. נסיתי לדחוף אותו, דוד, תניח רגע, בא נתפוס איזה סבוב בדרך הקלה יותר, שום דבר! הוא הלך בדרך הקשה.

בסוף התקופה הוא הצליח, אחרי נפוי של מספר לא קטן של חיילים, הקים פלוגה שנחשבה אז אולי כטובה בחטיבה מתוך פלוגות החרמש שהיו. את השבחים הוא שמע. אך בינינו מעולם לא התקיימו שיחות על זה. הטילו עליו גם משימות אחרות כמו — נציג לפני מפקד הגייס, אבל שיחות, או איזו יהירות, מעולם לא שמעתי.

היה מקרה אחד שנחרת היטב בזכרוני. כשנלכדו שני חיילים במוצב של דוד. הייתי מפקד המוצב השכן. כל הלילה נסו להוציא אותם, ובבקר שלמחרת — אך ללא הצלחה. כעבור יומיים, לאחר שכל המומחים של חיל ההנדסה נסו, בעזרת מנופים, ולא הצליחו, נקרא למקום הרב גורן. לאחר שהרב גורן יצא, הופיע דוד במעוז שלי, ובלי שום פירושים, אמר בפשטות: יד אלוקים היתה שם, אלוקים עזר לנו. בעיניו היה ברק מיוחד, והוא הודיע לי שהמקרה הזה הרשים כל כך אותו ואת חייליו, עד כי הוא משוכנע שכמה מחייליו הפכו לדתיים באותו רגע. מה שהרשים אותי במיוחד היה, שהוא לא ניסה לפרש אלא חזר ואמר: היה שם הרב גורן, אחרי כל המומחים של צה"ל, ובעזרת ה' הוציא את החיילים.

אשר לכח ההתמדה, פעם התקיים בסיני תרגיל אוגדתי, אנחנו נענו על זחלמים, עם הפלוגה, תמיד בהפרש של יום אחרי הגדוד (הגדוד של ינוש). פעמים רבות יכולנו לחתוך צירים, לכבישים, והיה בזה מן ההגיון, אבל המשכנו לנסוע במרחק יומיים מהגדוד, גם את האבק לא ראינו. דוד הקפיד. הציונים היחידים שקבלנו: סע מול השמש, 2 אצבעות משמאל לשמש, והגענו, בלי שום קצורים.

אמנון המג"ד :

לא הייתי במלחמת ההתשה ואני מעט מכיר את דוד ממלחמת ההתשה, וזה לא בגלל הספורים שהוא ספר, אלא בגלל הספורים ששמעתי מצביקה ומהחיילים.

מן הרגע בו נודע לי, ניסיתי להעלות בדמיוני את דמותו של דוד כמו שנצטיירה בזכרוני. זכרתי... גבוה... יפה, שבת-צחוק תמיד על פניו... מראהו כשל קיבוצניק אמיתי... שמראהו מעיד על פנימיותו... ל.

6.11.70

קטע מהעתון

„...אם נתגעגע להפסקת האש, אם תסתיים?״ אומר סגן דוד המתולתל, בן טירת-צבי, במעוז שעל גדות התעלה ממש. „אם כל הכוונות — ודאי שנצטער — קח למשל אותי, כמעט בכל חפשה שלי בשלושת החדשים האחרונים הייתי נוסע מקו לקו, כשהחזית היותר חמה היא דוקא בעמק בית שאן, היינו, אצלי בבית“...

גרוס :

פה דברו על קשיחות, הדברים נראו כך מבחוץ, אך זה אינו נכון. דוד היה אדם מאד רגיש. היה לי פעם וכוח אתו, שהגיע לטונים יותר גבוהים, ושכנע אותי סופית בנושא : שנינו כבר היינו קצינים, ויצאנו לנווט עם החיילים. באחד הימים ירד גשם נוראי, והתעוררה שאלה האם להמשיך את הנווט או להפסיק אותו. בשלב מסויים החלטנו להמשיך את הנווט, לפחות לפרק זמן קצר, על מנת להראות דבקות במשימה. זה היה קורס מכיס, הקצינים עצמם לא נווטו, החיילים הלכו לבד. נכנסנו לתוך הקבינות של המכוניות כדי לא להרטב, והחיילים הלכו. היה מדובר בחצי שעה. דוד, יצא מהמכונית והצטרף אל החיילים שלו להליכה. זה היה חריג כלפי הקצינים האחרים. כשחזרנו לחזר, הייתי די מרוגז על העניין, הוא עשה כמובן את המעשה הנכון, אך היתה כאן בעיה שחניכים שוקלים סיטואציה כזאת אדם מול אדם. שאלתי אותו : למה אתה עושה דבר כזה, שנינו יודעים על מה כאן מדובר, לא היתה כאן הסיטואציה של להרטב, היה הרבה יותר מצדק לו באת ואמרת לי : אני יוצא ! תקפתי אותו בטונים גבוהים מאד ואמרתי לו שזה היה מעשה לא הגון כלפי, והוא אמר לי : תשמע ! אתה חושב שאני לא חשבת על זה, אתה חושב שאני לא מסוגל (בויכוח הזה התמקדה כל בעית הקשיחות של דוד) להכנס לנועליים של בני אדם אחרים, אתה באמת חושב שאני לא מסוגל להגיב בסיטואציות כמו שמגיבים אנשים אחרים, אבל דע לך **שלא כל אחד** חייב להרגיש מה שאני מרגיש.

אחרי הויכוח הזה, שוחחנו לא פעם על נושא היחסים עם בני אדם, ונושא הקשיחות, והדיון הזה פתח אותנו עוד יותר האחד כלפי השני.

דוד, בתוכו היה רחוק מאד מלהיות קשוח. ברור לי שאדם ששרת תחת פקודו, או קצת רחוק, ירגיש איזו שהיא קשיחות וקושי ביצירת יחסים אינטימיים עם

בני אדם, אבל אצל דוד, מתחת לכפה הזאת היה דבר אחר לגמרי.

צביקה רון :

אפילו כלפי הוא היה קשוח, למרות שנסיתי למצוא יחס אחר. מספר פעמים נסענו יחד הביתה, ובתוכי היתה אכזבה ששום קרבה לא נוצרה. כך זה היה בסדיר. אחרי השחרור נפגשנו במילואים, הזמנתי עם אשתי לשבת אל דוד ורבקה, ואז, מערכת היחסים השתנתה לגמרי. דוד שינה משהו ביחסו אלי. שמעתי הרבה חיילים שהכירו אותו מהסדיר, ואמרו במילואים : זה אותו דוד ? ולא לשלילה. בסדיר, אולי בגלל מצבי לחץ, היתה תקופה קשה קשה, אבל הוא נשאר תמיד יציב, קשה מאד ושקט מאד. במילואים, זה היה דבר אחר, פחות דגש על המשמעת, פחות דיסטנס. גם אם בסדיר היה יחס אבהי לחיילים ולחלק מהסגל, במילואים זה היה דבר מקסים.

טוביה — המח"ט

זה לא מפני שבמילואים היו לו חיילים שיכול היה יותר לסמוך עליהם, להאמין בהם, ובסדיר היו לו בעיות עם מספר חיילים ?

סג"מ, 1969 בג'וליס

דיין על מלכת האמבטיה יום א' 17.5.70 שודר ברדיו ונדפס במעריב

שאלה: משה דיין, מה קורה לנו? מה קורה לעם הזה?
דיין: אני אקח את השבוע האחרון, הייתי בתעלה,
הייתי בקרית שמונה, הייתי בהצגת „הקאמרי“ של „מלכת-האמבטיה“.
ובכן, בתעלה — בין מה שנקרא הנמרים המתנדבים
מעמק בית-שאן בלבד, ומטירת-צבי, ומעיין-הנציב —
מצאתי שני מוצבים שהם מוחזקים עלידי אנשי טירת-צבי.
לא רק אנשי טירת-צבי, אבל המפקדים שם, לא די להם
בקשיים של טירת-צבי, אלא מתנדבים והולכים לתעלה
ומחזיקים שם בהתנדבות מעוזים.”
(נכתב על יגאל גניאל ודוד גלזר)

צביקה:

משהו השתנה. נאמרו תכונות עילאיות: תם, יושר,
אני מוכרח להוסיף תכונה אחת שנחרטה במלחמה:
אומץ לב יוצא מגדר הרגיל. אומץ משלם, לפעמים
זה נראה ללא התלבטות פנימית. ולא היה זה מקרה
אחד, אלא, התנהגותו לאורך כל הדרך.
נענו בכל השלב הראשון, כמעט עד לסוף, אחרי הטנקים.
נהגנו להצמד לטנקים, מעשה שנראה לחיילים ולמרבית
הסגל כמעשה חלם. למה הריצה הזאת קדימה? יום
אחר יום הודיע דוד למג"ד: אני פה! יהודה (המג"ד)
צייר לו עגול על המפה: פה אנחנו עומדים. ורצה
הגורל, וברב המקרים זה היה אחרי סוללת הארטילריה,
או בקו שלה. נורת-האש נ"ט, ולא נעים להמצא
בזחלמים בלי אשליה של מגן מעל לראש. אבל דוד
— בשלו. אנחנו הולכים אחרי הטנקים. קרה שנפלו
— פגז מימין, פגז משמאל, קדימה ואחורה — שום
דבר! אנחנו עומדים פה.
אני הרגשתי את עצמי כטפוס שהשלים אותו קצת.
החיילים נטו לראות בי טפוס יותר נוח, יותר קל לזכות
אצלו לחיוך. במשך המלחמה נפגשתי הרבה פעמים
עם דוד לשיחות בצד, היו לנו חוויות מן העבר, שיחות
על אנשים שהכרנו ונפלו. ידעתי שמי שמסוגל להזיז
אותו מהמקום בו נתקענו — זה אני. זה קרה כחמש,
שש פעמים. בפעמים הראשונות עשיתי את זה בעדינות.
רמזתי לו רמז בקשר, וטרח, שנינו מקום. אחרי הפעם
השלישית, החיילים תפסו את זה, ובכל פעם שנקלענו
למקום כזה, קבלנו פקודה להשאר במקום, ומיד
אחרי עשרת הפגזים הראשונים שנפלו באזור, היה
איזה רמז בקשר: „משנה! תגיד לו משהו“. לא הייתי
צריך להוסיף לדוד שום דבר.
יתכן שזו היתה סיטואציה נוחה מאד לדוד, כי הוא
המשיך להראות כאדם החזק ביותר בפלוגה, והוא היה
כזה. זה נטל ממנו את הצורך להכנע, להראות חלש.

קבל פקודה, עמד ומלא אותה עד לסוף תוך כדי סכון
חייו וסכון חיי החיילים בפלוגה, שהיו חשובים לו
מאד, אבל פקודה — ממלאים.

יוסי נאה :

אני מש"ק חבלה, סופחתי לפלוגה של דוד וישבתי בזחל, מולו. צביקה מדבר על אומץ, לי זכור, בכל הפגזה, ובהפגזה הקשה שתפסה אותנו כשהגדוד נצמד לגשר, וגם בהתקפה האחרונה, כשהתחילה הפגזה, כלם היו מורידים את הראש למטה, לבטן, רק דוד, ישב למעלה על מכשיר הקשר, עם הראש למעלה, הוריד את הראש לחצי גובה, אבל לא ירד למטה. להוכיח לחברה : לא נורא, רק מטפף.

אמנון :

דוד היה מפקד קשוח, גם בצבא הסדיר וגם במילואים. דוד לא היה מלאך, אילו היה מלאך, לא היינו יכולים לאהוב אותו. אשר לשלמות — היתה בינו לבין צביקה התאמה מאד יפה. רואים זאת לפעמים אצל מפקדים — מתוקף התפקיד, אתה חושב שהבן-אדם הפסיק להיות נורמלי, כי לא רואים אצלו פחד. דוד נטה לקבל את הפקודה באופן הקשיח ביותר וזה אחד הדברים שנתנו הרגשת בטחון כזו גדולה, עד שרצית תמיד את נוכחותו. חדשים אחרי נפילתו של דוד, צביקה והחיילים הרגישו כמה שהקשיחות הזאת היתה חסרה להם, משום שהקשיחות הזאת לוותה גם בהרגשה של הממונים עליו וגם של הכפופים לו. הרגשה שיש פה איזה בטחון חד משמעי שהפקודה תתבצע באשר היא פקודה עד הסוף ושנחוץ איזה מן צביקה על ידו שיעזור לו לסטות קצת ממנה. והיום, לצביקה חסר איזה דוד, שיתן לו להיות יותר קשיח.

צביקה :

זכור לי אותו לילה כשדוד נהרג. לא הייתי באותו מקום, הייתי בצד אחר של היעד. הגעתי כשעה לאחר מכן אל מה שנשאר מהגדוד. עוד בקשר נודע לי מה קרה. ההרגשה הראשונית שהיתה לי, והיא מלווה אותי עד היום, שעלי להכנס לנעליו של אדם גדול ממני. בגיל היינו שווים, אני אפילו טפה גדול ממנו, אבל מהיום הראשון בו הכרתי אותו, הוא תמיד נראה לי הרבה יותר מבוגר ממני, בכמה שנים טובות, ואולי בגלל זה היה לי קשה מאד בתקופה הראשונה של הסדיר להיות חבר קרוב מאד שלו. לי זה היה דבר מובן מאליו שהוא חי בקרבנו, במילואים, יום יום, שעה שעה, בכל רגע, אני כאילו מתייעץ אתו. היות והייתי תקופה די ארוכה במצבים קשים אתו, כמעט כל הצבא, אני מצליח בכל מצב, למצוא מצב מקביל בו הייתי יחד אתו, אני נזכר מה הוא היה עושה באותו מקרה, כיצד היינו מתייעצים, איך היינו נוהגים, אני חושב שהוא קיים !

דוד למד אותי כל אשר למדתי כאשר הייתי בארץ. עברית, אנגלית ותנ"ך, וגם דברים פשוטים כמו איך להתנהג כ"בן-אדם"... אם היתה לי בעיה ולא ידעתי מה לעשות, שאלתי את עצמי, אם דוד היה פה מה הוא היה עושה...

מ.

נרקיס מ"פ באותו גדוד :

כשאני נזכר בדוד, דבר ראשון זה השקט שלו. תחילה הכרתי אותו בסדיר, בתור מ"פ חרמש תמיד היה שקט, בכל מה שהוא עשה ובכל מה שנאמר לו לעשות. עם זה בקו עצמו ואם זה בעבודה עם חיילים, או בין החברה לא ראינו את דוד מתפרץ, צועק, רץ לאן שהוא, אלא אם כן היה צריך לרוץ להכין משהו לפלוגה... לא היתה לו רוח נעורים או שובבות שיכולתי לראות אצל הרבה חברה צעירים, בעיקר בתקופות שעוזבים את הקו ובאים לעורף, להתפרק מהמתח של הקו. אצל דוד — אותה הרצינות בכל מקום, אותה דאגה לחיילים, גם בקו, וגם בעורף אע"פ שאלו היו בעצם תקופות הנופש, הטיולים, החופשות, ההתפרקות. הוא לא היה מזניח דבר עד שהיה גמור. בחיי צבא זה אומר שבשביל לדאוג לפריט מסויים של חייל, יש לרוץ שבוע אחרי איזה אפסנאי שהלך לסרט או הצגה. הוא לא היה עוזב אותנו, עד שהיה תולש ומביא אותנו, והעסק היה גמור. החיילים לא יצאו הביתה עד שהכל היה מוכן. אותו דבר היה בכדורעף, היינו משחקים, מתלהבים, דוד שקט. ננצח, או לא ננצח, בסדר או לא בסדר, כלם משתללים, כלם צועקים על כלם, ועל השופט, הוא — משחק. לא מזיז לא שום דבר. בפנים — בטח, אבל בחוץ — שום דבר ! אני זוכר את הניווטים שהיינו עושים, גם בסדיר, וגם במילואים.

אמנון : בנווט הוא היה אשף !

נרקיס :

אם היינו רוצים לודא אם הגענו למקום מסויים או לא, בדרך כלל שהמפקדים לא ישמעו מלמעלה, היינו שואלים את דוד אם זה שם, ברשת אחרת... מבינינו, גם בסדיר וגם במילואים, הוא היה הנווט היותר טוב. הוא לא היה עוזב נקודה שלא היה מוצא אותה. ובנושא של לעשות סבוב על יד משהו, זה לא היה עוזר...

החיילים רצו להיות אתו בשטח, ובצבא זה קנה מידה המראה יותר מאשר יחס של מג"ד או מח"ט. דוד לא קנה חיילים בדרך הקלה. סכריות הוא לא חלק אף פעם, והחברה שלו רצו כמו שלא רצו אף פעם בחולות, והוא היה אחד המ"פים היחידים בחרמ"ש שהיה נוהג

להוריד את החברה שלו מהזחלמים ולערוך הסתערויות רגליות. כל יתר המי"פים, מזמן נשברו. גם הקרב האחרון שלו הסתיים בירידה מהזחלמים, כשהם כבר לא היו יעילים, ובריצה רגלית.

יוסי נאה :

ההכרות הרצינית שלי עם דוד היתה דוקא במלחמה. המחלקה שלי סופחה ליחידה שלו בערך רבע שעה לפני התזוזה של הפלוגה אחרי שכלם כבר ישבו למעלה על הכלים והיו מוכנים לצאת, כל מחלקת החבלה נדחפה לזחלמים של פלוגת החרמש וכך ירדנו למטה. היה צפוף מאוד.

הציוד של דוד היה תמיד מתחת למכשיר הקשר, בצורה מסודרת. בזחלם היה בלגן רציני, ישבו שם כמו בקופסאות סרדינים. רק הציוד שלו היה מסודר, המזודה הקטנה יחד עם התד"ל ושקית הספרים, ליד הנהג. הוא קרא לזה הבית שלי, המקדש שלי, לאף אחד אסור היה לגשת לשם, לשים דברים שם. זה היה המקום הכי מסודר בזחל.

לא ידעתי בדיוק את זמני התזוזות, דוד ידע. לא ידעתי מתי להתפלל שחרית, והוא אמר לי, ברגע הראשון שאנחנו עומדים, או איך שאנחנו קמים, הכי בטוח זה אז. אז אנחנו עוד לא זזים. אל תשאל אותי, תעשה את זה ברגע הראשון. ובאמת כך היה. הוא היה מניח ראשון, ואני הייתי יודע שיש עוד כמה דקות זמן, ויחד היינו מתפללים.

בערב סכות היתה לנו חניה, יום מנוחה. כלם עמדו מתחת לרשתות, והוא אמר לי: „יוסי! בא נתקלח.“ היו בסך הכל כמה גריקנים, ועוקב אחד מסכן שצריך היה לשרת את כל הגדוד. לקחנו יתד ופחית של ביסקויטים וככה מתארגנים. אחד שופך מים על השני. הבעיה שלי היתה שהייתי צריך לעלות על הזחל כדי להרים את הפחית ולשפוך עליו מים מלמעלה. זכורה לי השבת הראשונה. הייתי סמל הדת של דוד, הוא שלח אותי לגבי להשיג יין לשבת, חלות. בליל שבת הגיעה איזו להקה של שלושה מוסקיטרים והופיעה לפני החברה. לא הלכנו. אני זוכר את הקידוש של סכות, מי יכול לראות בחשך, ומי זוכר בעל-פה, אז אמרתי את הקידוש של היום. כשסיימתי הוא אמר לי: אתה יודע שאמרת את הקידוש של היום? אמרתי: אני מצטער, העיקר שאמרתי את הברכה. באותו ערב שבת הגיעה עוגה אחת. דוד אמר: היום אנחנו עושים מסיבת סגל. נשאר גם קצת יין, ישבנו, עם כל הפלוגה ואכלנו.

החברה בפלוגה חשבו שדוד רץ לתוך ההפגזות. היתה לנו תחושה שדוד יושב למעלה, וחשוף בצריח (בלי צריח), אבל ממש יושב למעלה ומנווט את הפלוגה קדימה. אשר לקשר למשפחה, אני זוכר את כל המכתבים שהיה מריץ הביתה. כל יום הגיע מכתב, וכל יום היה משתדל לשבת לכתוב מכתב.

ובנושא הסדר — כל יום היה מתגלח, אחרי שבוע

תפילת שחרית במעוז בתעלה, 1970

וחצי הוא אמר : עכשיו מורידים גם את השפס, זה בשביל ההפתעה, בשביל הבית. והוריד.

ביום הששי האחרון של המלחמה, הגענו לאזור החוה הסינית, היינו צריכים לשכב שם מארבים. שכבנו בבית המשאבות במקום נצחין. דוד אמר : זה הגהנום של דנטה, ובכל זאת טוב כאן. ואמר לי : אתה עושה קדוש, לא ויתר !

באחד הימים, כשחיכינו להתקפה האחרונה של חיל-האוויר, פטפטנו. דוד שאל את אחד החברה : אתה יודע איפה זה יודפת ? לא הבנו מה פתאום הוא שואל על יודפת. והוא התחיל לספר את הספור של יודפת. רק אחרי המלחמה, כשהגעתי לרבקה, הבנתי...

ביום האחרון של המלחמה, הלכנו בשטח חולי מאד, לטהור, לאורך התעלה. דוד אסר עלינו לקחת נשק שלל בתור נשק אישי, אלא אך ורק להוריד למפקדה, וכך עשינו. באותו יום לא הספקנו להתפלל בבקר, ונאלצנו להתפלל ב-12.00, אז גם אכלנו. היתה פקודה לצאת ב-1.00 להתקפה, וזה נדחה ונדחה, חטפנו כמה הפגזות רציניות, זזנו אחורה וקדימה, ואז התחילה ההסתערות של הגדוד קדימה. נסענו בערך בקו אחרי המג"ד, מאחורי הרמפה הראשונה היתה תעלה, נעצרנו, שלושה זחלמים, דוד ירד ראשון ואתו עוד אחד, הוא קרא לאחד נוסף שירד, כשראו אותו יורד, ירדו גם משאר הזחלמים אנשים, הם זרקו רמונים וטהרו אותה. באותו זמן הופיע טנק מצרי מאחור, החברה שלנו הורידו אותו בעזרת בזוקה, זחל וטנק. המשכנו בהסתערות קדימה. במרחק של 50 מטרים מאתנו היו שני טנקים שלנו. המשכנו בחולות של מיסורי והגענו עד ליעד של יהודה, המג"ד. הסתדרנו במשולש, דוד ירד למטה ואמר לי : יוסי תן לי שתי חמישיות. נתתי לו חמישיה אחת, התכופפתי לתת את השניה ואז בא צרור שפגע בו. המקחיסט אמר לי : יוסי ! המ"פ נפגע. היה זיסטנס גם במילואים. לא אמרו דוד אלא (וזה היה חייל שלו מהסדיר) : המ"פ, המ"פ נפגע. עזבתי הכל, קפצתי אליו למטה ונתתי לו טפול ראשוני, לאחר מכן פנו אותו. דוד נגב היה אתו, אני נשארתי מאחור.

פאן און און און
מאג'ס און און
און און און
און און און
און און און

7/6/67

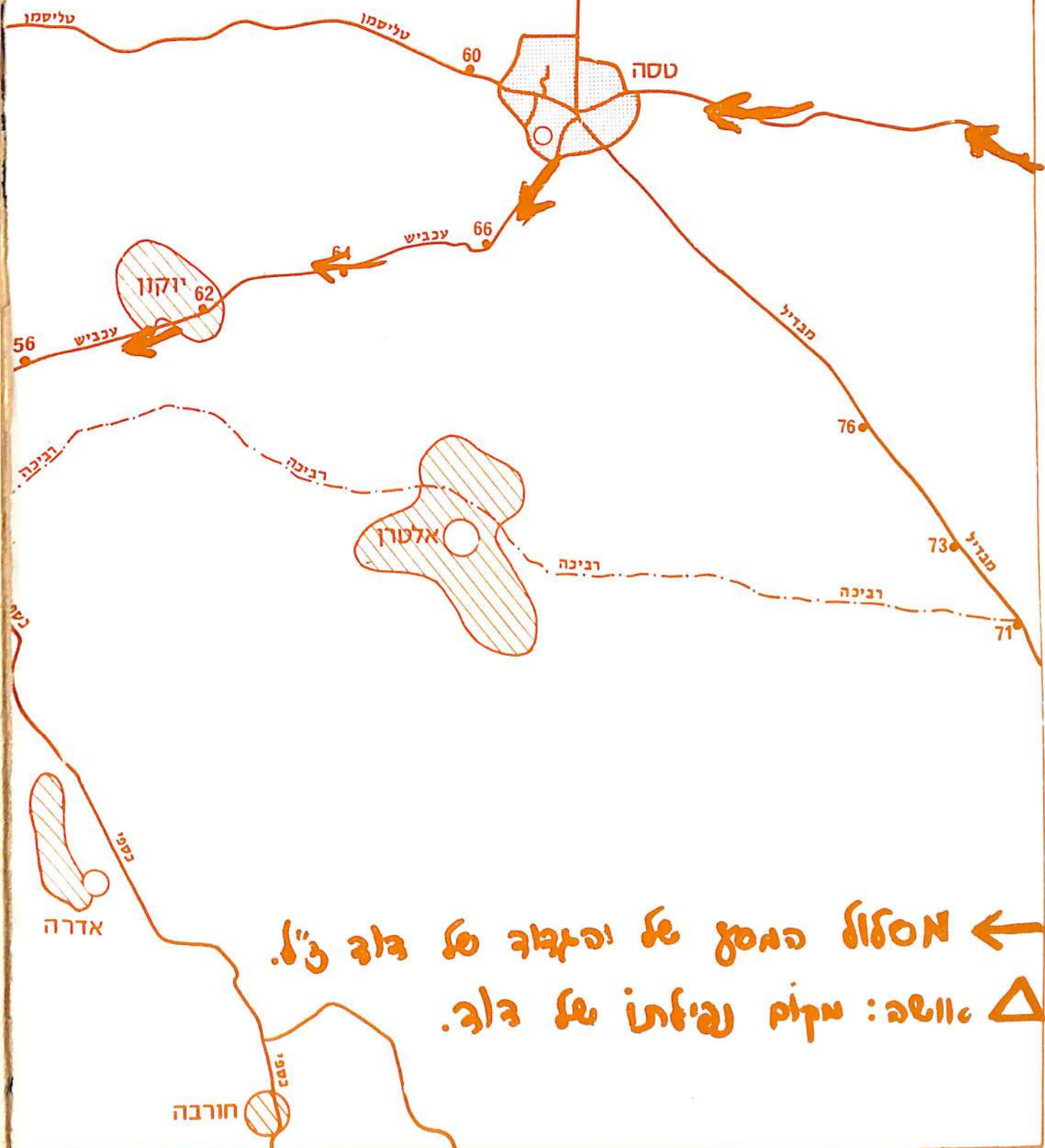
אוקטובר 1973

ג'ה
און און און
און און און
און און און
און און און
און און און

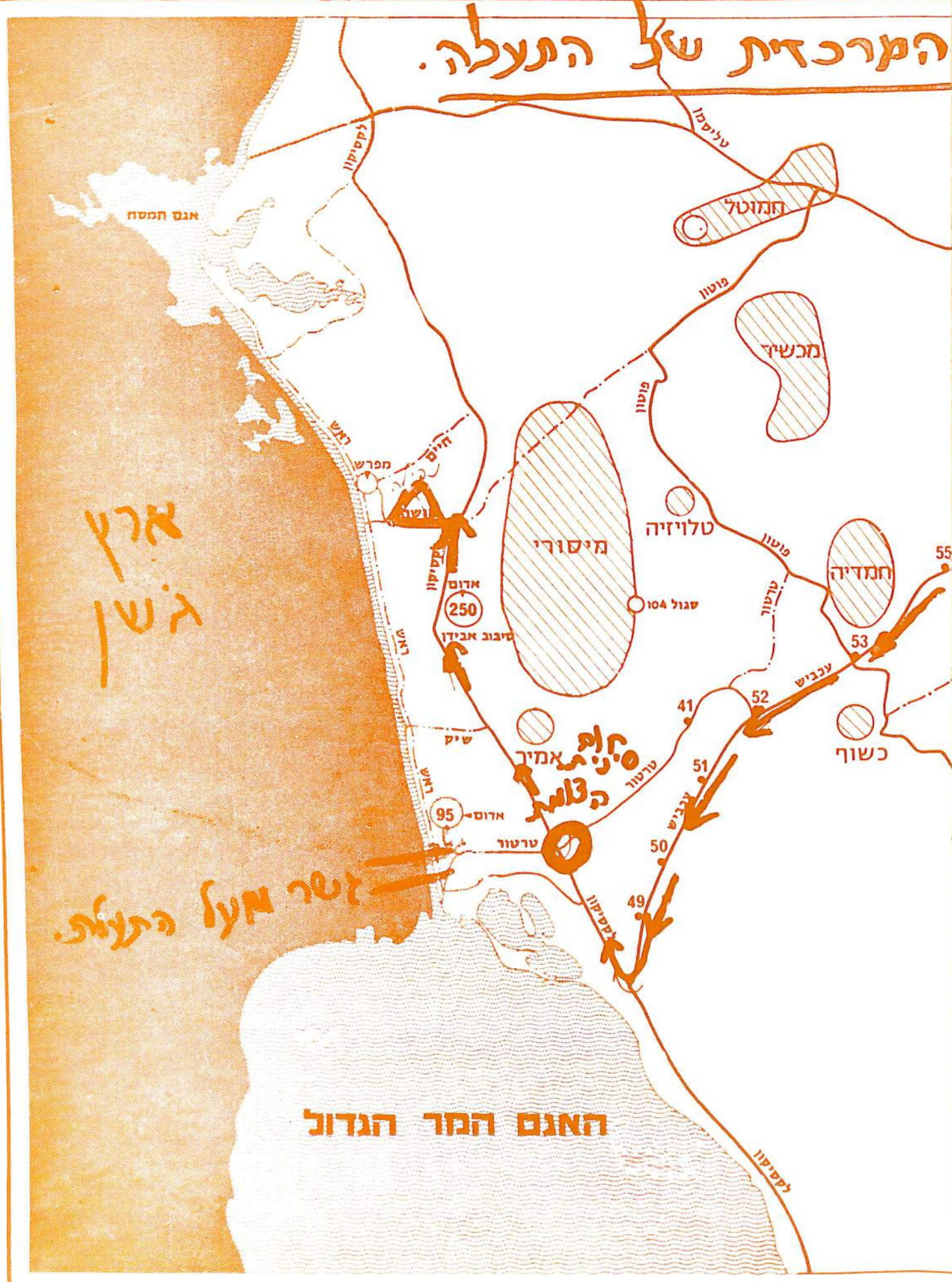
און און און
און און און
און און און
און און און

און און און
און און און
און און און
און און און
און און און

ספת הלחימה בגזרה

המרכזית של התעלה.

ארץ
גושן

זוהי מעל התעלה

האגם החד הגדול

סינתזת
אמיר
הבלתי

מנחם בן שלום : (רשפים)

יהודה, המג"ד, אמר : גלזר הציל אותי. לפני ההתקפה יהודה חלק את הגזירות. דוד שאל : איפה אני נכנס ? יהודה ענה ברוגז : תכנס מתי שאתה רוצה. הוא היה מרוגז מפני שכבר אמר לדוד כמה פעמים קודם : אל תדחף, יש הפגזות, אין לך מה לעשות פה. בלקחים מההתקפה הוא אמר בפשטות : גלזר הציל אותי ! גם לפני כן היתה איזו תקופה שהחרמש לא כל כך נלחם. גלזר נדחף בכל הזדמנות. הבן-אדם נלחם להלחם ! שמעתי פעם על התקפות של אומץ. ראיתי את דוד רץ להציב את המרגמות, אני חושב שזה היה מן דבר כזה. הזחלמים עברו במהירות, היה לי רושם שהבן-אדם רץ למשימה שסוף סוף התגלגלה לידי. בקורס מכים, הוא היה סמ"פ. אנחנו היינו שקדני"קים לא היה לנו מקום בקורס מ"כים ושבצו אותנו בכל מיני מקומות בתור חיילים ותיקים וזקנים שהגיעו לקורס מאוחר. התרשמנו והפתענו מהדיסטנס השורר בשריון, הכל מסודר ומחולק. זו היתה תקופה של מיתוס השריון. צחקנו מפני שבסוף כל שיחת מ"פ הוא היה בא ואומר : „כביסה ונעליים". הוא היה בשבילנו האיש של כביסה ונעליים. הדיסטנס היה גדול. פעם אחת, בשבת, הוא ניגש אלי ואמר : אני מכיר את האמא שלך. זו היתה הפשרת מחיצות, והכרת תודה של הבנאדם שנמצא במצב קצת נחות (אני). הייתי פעם במפגש של ייסוד היחידה, בבית השריון. לא הכרתי אף אחד, הייתי זר מאד, ופתאום, הבנאדם הזה ניגש ולוחץ לי את היד. זו היתה הפשרת מחיצות פתאומית, היתה בזה איזו שהיא תמימות ועדינות. תקופה מסויימת הייתי בא הנה, למדנו קצת יחד. מעבר ללמודים נעמה לי השיחה של לפני והשיחה של אחרי. ישבנו שעה ושנינו היינו די עייפים אחרי יום עבודה, אבל שנינו היינו מאריכים לשבת. הוא אמר לי שתמיד חלם לעבוד ברפת. זה תפס אותי. מן אדם גדול כזה... יחס חם ועדין מאד... הכל היה מתאים... הרמוני... בלי מלה מיותרת.

דוד נגב :

לא היינו אף פעם חברים. שחקנו שח יחד. הגיע יום המלחמה, הגעתי למקום הכנוס. (אף פעם לא הייתי ביחידה מסוג זה לפני כן) עומד שם דוד, הוא המפ"ם. נפל בחלקי מאותו רגע להיות צמוד אליו באופן רצוף. שלושה שבועות היינו יחד, ומתפתחים יחסים, בהתחלה זה מאד קשה, דוקא בגלל ההכרות. דוד מ"פ, ואני חייל פשוט תחת פקודו. היה לי קשה עם החיילים האחרים. הם ספרו כל הזמן על דוד מתקופת ההתשה, מפקד שכולנו קבלנו אותו כדבר המובן מאליו, והוא אדם. בפנוי החללים הוא היה המום, כמו כלנו, המום לגמרי, ועם זה מפקד על הפעולה, ואתה רואה אדם שתנופת החיים שלו נעצרת. בזמן המלחמה שמרנו בלילות על הגדוד. דוד לא השתבץ בשמירה, הוא לחוד, הוא פשוט שומר כל הזמן. נרדם בעמידה, מתעורר, נרדם ומתעורר. אבל כל הזמן — שומר! החיים הפרטיים פועמים אצלו. אני זוכר איך שהוא התחיל לספר קצת על הבית, הוא לא הספיק הרבה מפני שהוא יושב כל הזמן עם המפה ורואה, ושומע בקשר, ואחראי, ועוקב, שום דבר אחר. כלם יכולים לשבת מתחת לזחלם ולנוח כשיש אפשרות, והבנאדם הזה ממשיך לשבת, באמת, כאלו ממשיך לעשות את זה עד עכשיו, ויחד עם זה כשמגיע הרגע המתאים, הוא מספר על הבית, ביחוד על האשה והבת, זה מאד מרגש. ואני זוכר אותי מקנא שאדם עם עורף כזה, טוב להיות כזה. אני ממשיך להיות אתו כל הזמן, חלמתי עליו כמה פעמים, הוא נמצא בחלומות. הוא מופיע במילואים הבאים אחרי המלחמה ואני שואל אותו: מה קורה אתך? והוא אומר לי: הכל כרגיל, שום דבר, נפצתי. כשדוד קיבל את הכדור יוסי ירד לחבוש אותו והוא אומר: שטויות, שום דבר, זה בסדר.

ג'וליס 1969

יהודה גלר :

המפגש הראשון שלי עם דוד היה בתקופה שאני התגייסתי לצבא-קבע, בשנת 1969. דוד היה סגן מפקד קורס מ"כים חרמ"ש; ואני הייתי מפקד ענף סיור בבי"ס לשריון, היינו שכנים. ראיתי בדוד שלוש תכונות שבמשך הזמן, בכל מיני היכרויות חטופות, הן התחזקו. קודם כל הוא היה רציני מדי. רציני בהתנהגות, רציני בדבור, ורציני בבצוע. נקודה שניה היתה בגרות מעל ומעבר. כשאני אומר בגרות, הכונה היא שלא ראית אצלו אף פעם מעשה משובה, לא ראית אצלו אף פעם איזו שהיא נהיגה לא זהירה, איזו שהיא חריגה. הנקודה השלישית היתה דאגה לאנשים תוך הקפדה על פרטים. הייתי רואה אותו עומד לפעמים, בליל גשם, לפני המסדר, לפני המשרד, ובודק אישית מסדרים של המ"כים. כל חייל עם תג קוצו של יוד שלא היה תקין אצלו משהו, אם זה בחגור, בנשק, או שרוכי נעלים — מסדר נוסף. הוא אישית בדק את המסדרים הנוספים. קם ב-1.00 בלילה, קם ב-2.00, קם ב-3.00. הוא היה שכן שלי כחזשיים שלושה, ולהוציא פגישות חטופות, היו לנו כמה שיחות בעיקר בנושא של ידיעת הארץ. היתה איזו שהיא תפיסה בקורס מ"כים חרמש, ובכלל בצבא, של למוד טופוגרפיה ומסעות שעסקו בהם בא"י ובגבולות הקו הירוק. אבל אחרי מלחמת ששת הימים היתה בעיה: איך פורצים החוצה, איך מתחילים לעשות מסעות נוטים, מסעות חוליות, דוקא בהר חברון, דוקא בהר ירושלים, דוקא מבחוץ, קצת לחרוג מהשגרה. וכשבאתי עם הנקודה הזאת, ישבתי פעם עם המ"פ שלהם, ועם דוד, לשיחה בנושא זה. היתה שמרנות מצד כולם, מלבד מצד דוד. אני לא יודע באיזו מידה עניין אותו מה שענין אותי, זאת אומרת הצדדים הטופוגרפיים, והצורך להכיר את האיזור, שיתכן ונצטרך להלחם בו בעתיד. אותי ענינו דברים מעל ומעבר, שקשורים גם באמונה דתית, למרות, וזו נקודה חשובה מאד, שמבחינת אמונתו הדתית ראיתי אצלו הצטלבות. הוא אישית הקפיד על תרי"ג מצוות, אבל לא היה שום נסיון לכפות דברים, לא היה שום נסיון להתבלטות. אחרי חצי שנה ירדתי פעם לתקופה של שבועיים, והוא היה במסגרת מלחמת ההתשה, מפקד מעוז, בגזרה המרכזית, באזור גשר פירדאן. וכשבאתי לתעלה, לסיור, אמרו לי: אם אתה רוצה לראות מעוז מסודר, רד למעוז של גלזר (אני חושב שרק אחרי הרבה שנים נודע לי ששמו דוד, קראנו לו גלזר). כשהגעתי אליו למעוז, הוא שמח. הוא אמר מיד: פה אל תהיה גבור, פה אני המפקד. הכניס אותי לבונקר, ושם התחיל

לספר ולדבר בהצטנעות מירבית. כשאני אומר הצטנעות צריך להבין שזה היה משהו מהותי, כלומר, הוא ראה את עצם הישיבה במעוז כדבר המובן מאליו, כחובה מסויימת, כחלק מהויה מסוימת, כחלק מתפקיד מסוים שצריך למלא אותו. הוא לא ראה בזה גבורה מיוחדת, מעשה חריג. הוא לא ראה בחילים שלו כמי שראויים לשבח, או לאיזה יחס מיוחד. הוא ראה בזה חובה, שבאותו זמן נתונה עליו. פשוט לחלוטין, לטעמי — זה היה יותר מדי פשוט. אמרתי לו פעם: תראה, אתם בקו המעוזים ס"ה 1500 — 2000 חיילים, היום, אלה הם שעושים את המלחמה של צה"ל, לא אחרים. אז הוא אמר לי: היום זה אנחנו, בעבר זה היו אחרים ומחר אלו יהיו אחרים.

הייתי אצלו יום אחד, הסביר לי על הגזרה לפרטי פרטים. כל עמדה שהוא מבקר, כל חייל הוא בודק. לא יצא חייל ללא קסדה, לא יצא חייל ללא שחפ"ץ, לא התגלה חייל שלא לצורך, לא היו חיילים מיותרים למעלה. הכל מבריק, הקפדה עד הסוף. היתה נקודה שאני בזמנו התלבטתי בה מאד. ראית, קבוצה מצומצמת יחסית של חיילים, עם מפקדים צעירים מאד בגיל, היא זו שכל הנטל של המלחמה באותה עת (ואם להודות על האמת, מלחמת ההתשה, למי שעמד בה, היתה המלחמה הנוראה שהוא עמד בה, אולי להוציא מלחמת השחרור, ואני כולל בזה את מלחמת יוה"כ).

כי הנורא שבמלחמת ההתשה היה שידעת שאתה כח קטן, ידעת שאתה מבצר מבודד ומכוונים אליך כל כלי הנשק של המצרים עם כל האמצעים שלהם, עם כל היזמה שלהם, ואתה — עם האנשים שלך בלבד. והיתה תחושה של תסכול שמצאתי אותה לא אצל אחד, ולא אצל שניים. שאיך בעצם, כל צה"ל הגדול הזה, לא מצליח למצוא פתרון לשאלה הזאת, שקבוצה קטנה עומדת בכל הנטל הזה ששמו מלחמת ההתשה. כשבאתי לדוד הייתי בסיור בכמה מעוזים, ושאלתי אותו את השאלה הנ"ל, והוא אמר לי כמובן מאליו: אני בכלל לא מבין את האנשים האלה. אני חושב שזה שאני נמצא פה, המחלקה שלי, אנחנו מאפשרים לשאר הצבא להתאמן, להתכונן. אנחנו מראים למצרים שבעצם קבוצה קטנה עומדת, זאת ההוכחה הגדולה ביותר שזאת הדרך הנכונה. יותר מזה, אם המפקד דואג לחיילים שלו, מקפיד, נותן דוגמא אישית, מתייחס לדברים במלא האחריות, אין סיבה שלא נעמוד בזה גם לאורך זמן.

שוב פגישה חטופה, באתי אליו לעוד יום. ס"ה של מפקד מעוז שהצליח ללכד סביבו חבורת אנשים לא בכח איזה מעשים חריגים, לא בכח של עריצות, אלא בכח אישיות, בכח דוגמא אישית, בכח הקפדה, בכח

אחריות, בכח של בטחון עצמי מהותי, פנימי, לא בטחון עצמי מופגן. אצלי — יהיה בסדר! אח"כ כשאני הגעתי לתעלה עם יחידה, זה היה אחרי תחילת הפסקת האש, בנובמבר 70. אז הוא כבר היה שם סמ"פ. כבר היה אחראי על מספר מעוזים. התחילו לקלוט את הנגמשים. התחילו להתאמן. ושוב — אם רצו להתייחס, אם רצו לתכנן, אם רצו להכין דברים, זה על סמך הנסיון של דוד. וזכור לי עד היום, כשהיו באים בקורים, החל מאלופי פקוד וגמור באנשי הממשל, קבוצת המעוזים שהיתה הקבוצה הפקודית, הנבחרת היתה קבוצת המעוזים שהיו בה: גלזר, צביקה וגרנך ז"ל. אלה היו 3 המעוזים בגזרה המרכזית, מעוזים לדוגמא. וכל מה שהתחדש, וכל מה שנעשה בנסיון לגבש תורה, לעצב לקחים, היה עם האנשים האלה. לאחר מכן, מ-71 לא פגשתי אותו, עד המלחמה. במלחמה, כשהחלפתי את אמנון וקבלתי את הפקוד על גדוד 410, היו בגדוד פלוגות טנקים ופלוגת חרמש. פלוגת החרמש היתה על זחלמים, ולכן היתה מאחור מעט, ולא ידעתי מי ומה. כשהתחלתי לעבוד עם הגדוד, פתאום בקשר קורא לי מישהו, ומציג עצמו, בקול עבה, בשם סאן ביס (קרן אור — הקוד של פלוגה ס), ואומר לי: שלום, ברוך בואך! ואני — לא כל כך זיהיתי מי זה. אני אומר לו: סאן ביס, כאן × (לא זוכר את שמי ברשת) אולי טראן. זהה עצמך. אז הוא אומר לי: השכן שלך מביה"ס לשריון. ואז זהיתי את הקול, והוא אומר לי ישר: מה אתה רוצה שאני אעשה. בימים הראשונים, בגלל שהם היו בכלים לא מתאימים, בגלל שעיקר קרבות הבלימה היו נגד שריון מצד אחד, וכנגד הפגזות ארטילריות מצד שני, לא היינו מעריכים את החרמש לצורך זה. א"ל: אתה נשאר מאחור, בהבטחות. והם אבטחו כל הזמן את כל הנושא של ציר עכביש, החניונים, את כל העבודה של הדרגים החטיבתיים, בייחוד כנגד קבוצות קומנדו שפעלו בגזרה. ונדמה לי, שהם גם תפסו איזו קבוצה או שתיים.

לי אישית היתה הקלה עצומה, כשמעתי את הקול שלו, כיון שבגדוד הזה לא הכרתי כמעט איש, ולפחות ידעתי עכשיו, שלגבי פלוגת החרמש אני שקט. את דוד עצמו פגשתי רק אחרי יומיים; בררתי אתו מה מצב האנשים, מה מצב הפלוגה, והוא אמר לי דבר, שעד היום אני זוכר אותו: שמע גלר, אתה אל תדאג לפלוגה שלי, אתה תעסוק בצרות שלך, אני אסתדר. רק אל תשכח — כל מה שאתה צריך, להודיע לי. והחל מהיום הזה, במשך כל יום, לפחות פעמיים שלוש, הוא היה מטריד אותי בקשר, שאמציא לו איזו שהיא משימה. ואני, במפורש, אמרתי לו: אתה לא נכנס קדימה.

כיון שהזחלמים היו כלים, שאינם מתאימים לתנועה ולתעבורה, ומכיון שלא היתה להם הגנה כנגד ארטילריה. והוא, מצץ משימות מהאדמה. הוא נסע לאבטחה למקום אחד ועבר למקום שני, נסע אחרי קומנדו; עזר לנו בהובלת דרגים. כל הזמן מאחורי ללא לאות. ושלוש פעמים ביום, עד שזה לפעמים עצבן אותי, מודיע לי בקשר: כאן סאן ביס, מחכה להוראות, מחכה למשימות. א"ל: השאר מאחור במקומך. המצב הזה נמשך למעשה גם בתקופת ההתארגנות ב-12—13 לחודש, בשישי שבת יצא הגדוד לציר הרוחב להתארגנות. ושוב, הפלוגה שלהם, ללא חניה, ללא מנוחה, ישר לאבטחה.

ביום א' ב-14 לחודש, ירדנו בחפזון לקו, זה היה בשעת ההתקפה המצרית הגדולה של ה-14 בחודש. ומכאן ואילך התחיל למעשה השלב השני של המלחמה, בחזית הדרום, כולל הגדוד שלנו, שלב הפריצה. בליל הפריצה, הגדוד בצע התקפת הטעיה, ושוב הייתי צריך להתווכח עם דוד, שאני לא לוקח את החרמש יחד אתי. לא בגלל שלא האמנתי ביכולת שלהם, אלא בגלל שלא האמנתי בכלים שלהם. אמרתי לו: תראה, בנסיבות האלה, שהתפתחו עכשיו, בקרב הפריצה, בהמשך, תהיה לך עבודה. כך עברנו את ליל ה-15, ולאחר מכן התחילה פרשה שלמה של גרירת גשר הגלילים. עסקו בזה הטנקים ופלוגת החרמש מאחור. והמהלך הזה נמשך למעשה עד ל-18 לחודש בלילה.

ב-18 לחודש בלילה התחילה הפעילות של פלוגת החרמש. מחלקה אחת נשלחה עם צביקה רון, לפנות פצועים מהצד השני של התעלה. ב-18 בבקר, הגענו מאזור ציר עכביש לציר טרטור, ובאזור הזה התגלו לנו גויות של גדוד צנחנים שנלחם שם יומיים לפנינו. באזור זה התנהל אחד הקרבות העקובים מדם, החווה הסינית. את מלאכת הפינוי עשה הגדוד — ולא עשה הגדוד, עשתה פלוגת החרמש, ובפלוגת החרמש עשה אותה דוד. הוא הלך, אסף את האנשים, העלה אותם על זחלמים, והביא אותם לאחור. אח"כ עלו שני זחלמים על מוקשים, חלצנו אותם. כאן נתקלה הפלוגה של דוד לראשונה בימי המלחמה, בתוצאות של המלחמה. הנקודה שאני רוצה להאיר, היא חוט השני שהכרתי בדוד כאיש צבא. לא היה מעשה, או לא היתה פעולה שהוא לא עשה אותה ראש וראשון. כל מבצע, כל פעולה שהוא דרש מהאנשים — הוא פעל ראשון. וכך גם נפל ב-21 לחודש.

התחלנו בלחימה באזור החווה הסינית, ושוב, שמרתי אותם מאחור, באבטחות. הם הובילו לנו פגזים, חמוש, סייעו לנו בפנוי פצועים, סייעו לנו באבטחה, עד ה-21 לחודש.

ההתקפה על מיסורי — הפקודה שלנו היתה, יחד עם גדוד נוסף של החטיבה, לפרוץ ממערך הנקרא מיסורי (כלל מערך חטיבתי ומעלה של דיביזיה 16 המצרית, שהיתה ממוקמת בגזרה של החווה הסינית, ונסוגה מעט צפונה) ומתוך הערכה שהמצרים בעצם נשברו, והבעיה עכשיו היא לתת מכה סופית. הערכה זו היתה מטעית, ומבחינת הנקודות שקבלנו, כולל הפקודות של הבצוע, טכניקת הלחימה, הן לא היו מתאימות לתנאים ששררו בשטח. לצורך התקפה זאת שהיתה התקפה ליד חי"ר, בשטח שיחסית היה שטח עביר לזחלמים, (האזור של החווה הסינית איננו אזור של חולות, הוא אזור של אדמת לס, טין, עם בעיות עבירות של ביצות) הכנסנו את פלוגת החרמש. השקול השני היה שאנו עולים בוודאות על מערך של חי"ר, והבעיה תהיה לחימה נגד חי"ר, של עצמת אש, של טהור, כלומר — של ניצול כח הזחלמים.

במהלך הפקודות החפוז שניתן בקשר, הודעתי לגלזר, שהוא עם הפלוגה, בגל שני אחרי הטנקים, מטהרים. וכך למעשה התחלנו בהתקפה, כאשר הגדוד שלנו תקף מכוון מערב למזרח, פלוגת החרמש נעה מעט מאחור, במשך הזמן נפתח פער יותר גדול, ולמעשה הגיעה כולה לאזור שבו לחם הכח הצפוני שלנו, בו הייתי גם אני. נותרנו עם 4 טנקים. שאר הגדוד למעשה השמד, כ-12 טנקים נשארו בידי המצרים על אנשיהם, חלקם שבויים, חלקם נספו, וכ-10 טנקים נחלצו לאחור פגועים. פגועים או עם פצועים, סיימנו את ההתקפה הזאת באיזו שהיא נקודה באזור כביש התעלה, על פני יעד חי"ר, עם 4 טנקים ועם פלוגת חרמש. בקטע הזה נסו המצרים, הם עזבו את כל המרחב עד כביש התעלה. כשהגיע אלינו דוד עם הפלוגה, כבר היה חלק מהפלוגה בלבד. היו שני זחלמים שנפגעו בדרך כשנשלחו לחלץ פצועים. הוא פרס אותם ותגבר. והצלחנו ליצור איזה שהוא מערך הגנה במקום שהייתי אומר שהיה בקרב הזה ההישג המשמעותי היחיד.

שם הוא נפצע. הוא אמר לי בקשר — אני פצוע, הכל בסדר. ואז — שלחתי שני זחלמים אתו ועם עוד פצועים מהטנקים, שהם אספו, לאחור. שני הזחלמים האלה נסעו ועלו על מוקש, ובעליה על מוקש הוא נפגע שנית ונהרג.

בהערכה, בספורים, בנסיון לשחזר את הקרב, מסתבר שוב שאותה נקודה היא חוט השני של דוד כפי שהכרתיו. דוד, מהזחלם שלו, היה ראש וראשון ללוחמים. הוא זה שהפעיל את ה-0.5 הוא זה שהפעיל את ה-0.3, והזחל שלו היה הקדמי ביותר. אחריו — השאר. יותר מכך, פלוגת סאן ביס היתה דוד, ודוד — היה הפלוגה.

כשדוד נפל, היתה לנו בעיה שלקח הרבה זמן להתגבר עליה. לקח זמן רב ליצור מחדש את הפלוגה אחרי שהמהות שלה בעצם נפלה. זה מושג שקשה אולי להסביר למי שלא הכיר את דוד, מי שלא הכיר את מהות היחסים שנוצרו בינו לבין האנשים שלו בכל מקום שהוא עבד בצבא.

אצל כל אחד מאתנו יש איזשהו חלק הולך וגובר של האנשים שאינם, רעים לנשק, אנשים שנפגשים עמם במסלול החיים, דמויות שנוצר אתן יחס משותף.

טיול לירדן 1964

מתניה :

אנשים חשים באישיותו של דוד, באופי המיוחד של האישיות. חשים שיש פה משהו מיוחד, בולט, מנהיגות מיוחדת. בן אדם שאין לו שאיפות לתפוס מנהיגות, הוא מעל לבינוני אבל לא רואים בו הצטיינות מיוחדת. בלמודים — הוא היה מעל לבינוני אבל לא המצטיין, בספורט — בין הטובים אבל לא ספורטאי מצטיין. אין לנו שום נקודת אחיזה לדעת מה גורם בדיוק למנהיגות הזאת, מאיפה הוא מושך אותה : יושר, קשיחות, חולשות שהוא מודה בהן, מה בדיוק עושה אותו מעל כלם ? הוא יצק בגובה שלו, במימדים שלו תכן פנימי. הדברים הללו נתקשרו גם בשם שלו, מי שנושא את השם דוד, זה מוליך לדוד מלך ישראל. כששמעתי שדוד נפל בקרב, קשרתי את זה למנהיגות של דוד מלך ישראל.

פורים תשט"ז

יוסי נאה :

דבקות במטרה :

בסכות קבלנו לולב ואתרוג מגבי. כל אחד יודע איך זה לשמור על לולב, אפילו בבית, כי שאיפתו להתיבש מה שיותר מהר, ובפרט ההדסים והערבה. דוד מקפיד עלי יום-יום שאשים את הסמרטוט שהיה לנו, שאף אחד לא יגע, ושאניח אותו במקום מיוחד כדי לשמור עליו. יום אחד, שכחתי לשפוך מים על הסמרטוט אחר הצהריים. היו עלי „ירידות” ממש, למה עשיתי את זה.

פנוי חללים בשמחת תורה 18.10

באחד הלילות אבטחנו את ציר עכביש, למחרת בבוקר הסמג"ד אלקן, ראה מרחוק דמות זזה, במרחק של מעל ק"מ, ואמר: חייל שלנו שם. כדי להציל את מי שזוחל שם, התחלנו לרוץ קדימה, ונכנסנו למתחם נ"ט שהצנחנים עלו עליו יומיים לפני זה. זחל אחד עלה על מוקש, ואנחנו החלקנו על מוקש, ואז, דוד התחיל לחפש את אותו חייל. נתגלתה לפנינו הטרגדיה הגדולה שהיתה שם, וההלם הגדול שכלנו נכנסנו אליו, גם דוד. למרות ההלם, הדבר הראשון שדוד עשה שם היה לחפש את החייל הזה. חפשנו אותו בכל המקומות, זו היתה דבקות יסודית, הוא ידע שיש מישהו המוחכה לנו שנגיע.

יום שלישי

30.10.73

רבקה !

יצאתי אתמול מביתך בהרגשה שלא אמרתי מה שחפץ הייתי למור ולא עשיתי את שרציתי. באתי לטירת צבי למטרה אחרת. לשתוק אתך על דוד. לא לשוחח על נפלאות המלחמה, על ספורי גבורה ודיוני הפסקת-אש, אלא רק להיות ערב שלם במחיצתך כשדמותו של דוד מביטה בנו מגבוה, כמו שבעצם היה בעבר. דוד היה תמיד למעלה, מעל כולם, בולט לא רק בגלל אורך קומתו, אלא בעיקר בזכות שיעור קומתו — כאדם, כחבר, כקצין, כמפקד ובודאי כבעל וכאב. נראה לי מיותר לומר כמה כבד היגון ומה גדול הכאב. אני לא רוצה לדבר. רק לשתוק... בעיניים פקוחות ובלב מתפרץ. רבקה, זכית ויודפת היא דוד קטנה. היי חזקה למענה.

יוחנן

יוסף נויבואר :

הדמות שעלתה בזכרוני היתה עץ גבוה, בולט משרש, שמתנדנד ואינו זז מהמקום. הקשר שלי עם דוד לא היה כל כך חזק. הבדלי הגיל הם גדולים. הקשרים נוצרו תוך כדי עבודה משותפת. כל ילד שעבד במשק, עבד תקופת מה אתי, הכרתי אותם מי פחות ומי יותר והתרשמתי. אח"כ הם הלכו הלאה. הלכו לצבא, חזרו, לפעמים נוצר הקשר מחדש.

עם דוד זה לא היה כמו עם האחרים. הילדים הגיעו אלי בדרך כלל בכתה ט' או י', אני איש עבודה ודרשתי הרבה מהילדים, לעתים נעמו הדרישות ולעתים פחות. אצל דוד התגובות היו מוסגרות. אחרים, כשהיה צריך להעביר קוים, או עבודה אחרת, רצו, דוד, אם היה צריך, הוא הלך, אבל לא בהתלהבות. בגיל כזה — בדרך כלל רצים. דוד תמיד היה מסוייג.

דוד חזר מהשרות הסדיר, בניתי עליו תקוות גדולות. הוא בלט בעיני כאחד שיודע מה הוא רוצה, אני אף פעם לא ידעתי מה הוא רוצה. שוחחתי אתו על הנושא, על כוון מסויים, על תכניות למודים, בשיחה הראשונה הוא לא הגיב. בשיחה השניה שהתקיימה אחרי כחדשיים, הרגש שהדברים נשקלו, היתה ביקורת.

אשר לדימוי של עץ, א) דוד בלט מהשאר, הוא היה גזע שנוספו לו כל פעם כעין ענפים חדשים בעת הגדילה. כאשר שוחחו אתו, לא הרגש שקורה משהו. בשיחה שניה התברר שבכל זאת היתה תגובה, הצטרף ענף לאותו העץ.

למען האמת לא נוצר בינינו קשר כמו שיצרתי עם ילדים אחרים, הצטערתי על כך מאד. מאוחר יותר, כשהוא נכנס לענפים אחרים, הבנתי שהוא לא ראה את הדברים כפי שאני ראיתי אותם ולכן התרחק. חקוקה בזכרוני התמונה של עץ משרש העומד איתן, לא ניתן להזיזו בקלות, והוא בכל זאת מקבל ומתפתח, גבוה ומתנדנד.

” וְהָיָה זֶה־יָרֵךְ בַּדְּבָרִים ”

(פרק א' ע')

ניסן :

זמן קצר אחרי שדוד השתחרר מהצבא היינו זקוקים לכח צעיר ודינמי שיעזור לנו בנהול הענף. ואלינו נקלע דוד. כשהוא התחיל לעבוד לקחתי אותו לסיורים בלולים והסברתי לו כל מיני דברים. בעבודה אפשר לציין שדי מהר הוא תפס את העניינים המקצועיים ואת העניינים הארגוניים והיתה לו עמדה מרכזית ביותר בתוך הענף. עבדנו שנה שנתיים יחד ואע"פ שהיו מקרים שאולי לא הסכמנו אחד עם השני בדעות, בנוהלים, הרגשתי היתה שבכל אופן כבוד הדדי נשמר.

אחד הדברים שהיה מאד מעניין לראות בזמן העבודה של דוד בלול, היו הביקורים של רבקה ויודפת בלולים. לא היה מאורע שהם לא הופיעו ; קבלת אפרוחים בלולים והסברתי לו כל מיני דברים בעבודה. אפשר באמצע היום היו מופיעים, בהתחלה בעגלה אח"כ על הידיים. לדוד זו היתה שמחה גדולה ביותר שיודפת

הופיעה בלולים משחקת עם האפרוחים ורואה איך אבא עובד. חברים לא הבינו את הקשר בתוך המשפחה, שלשתם תמיד יחד ! אפילו כאשר עבדנו במשלוחים, באמצע הלילה פתאום, ממש באמצע הלילה רבקה הופיעה כדי להיות קרובה, לדוד. בקיץ לפני מלחמת יוה"כ הלול היה בתהליך של ראורגניזציה, ודוד ואני רקמנו מספר תוכניות שהיו נראות לנו הכרחיות על מנת לקדם את הענף. לצערנו, לא הגענו אף פעם למצב שיכולנו ליישם אותן.

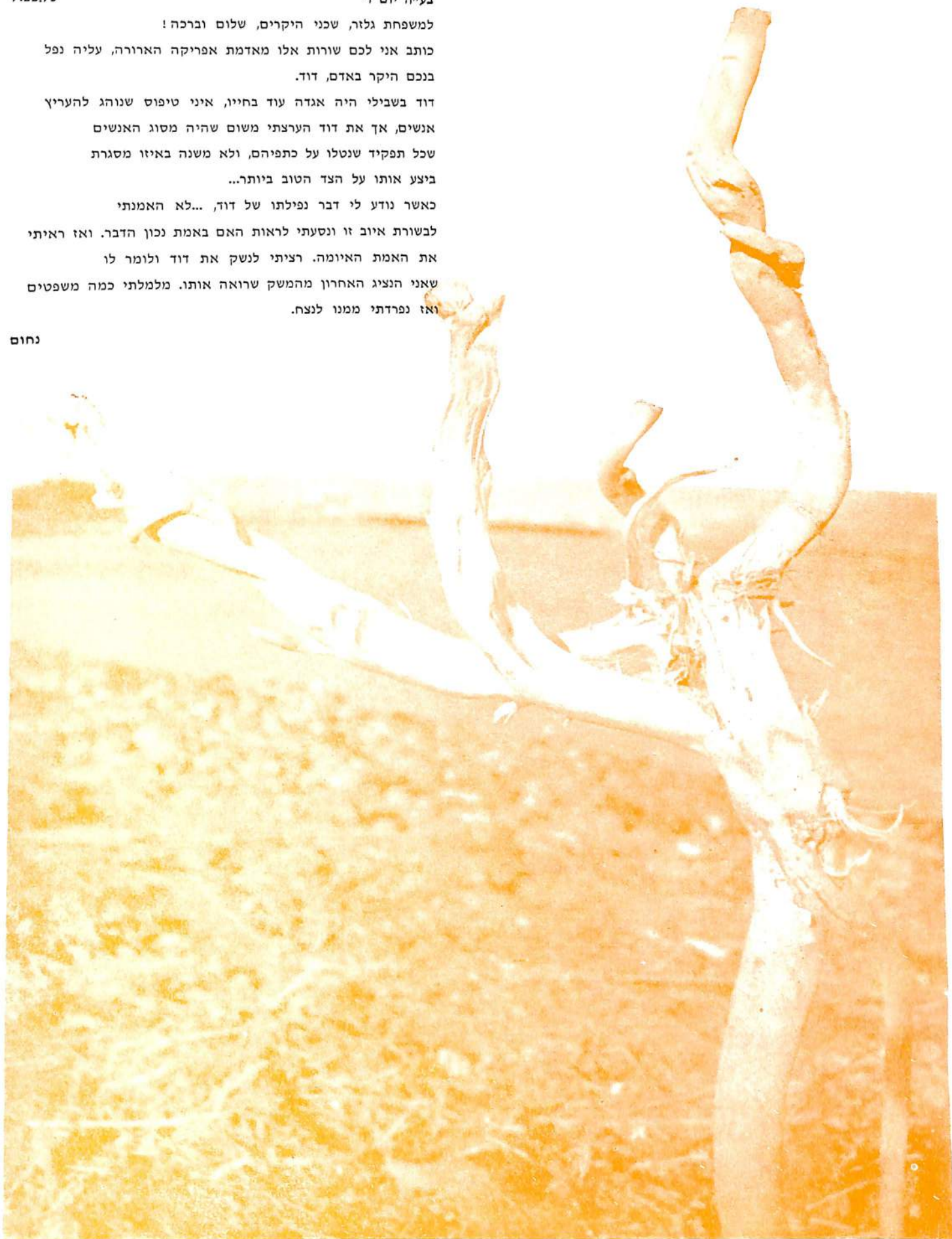
בהתנהגותו, באופיו, היה משהו מאד מעניין, שלווה נפשית. בלול ענף בעח"י יש הרבה פעמים תקלות, תמותה וכו' והוא לא התרגש. לקח זמן להתרגל לזה, טבעי שאדם מתחמם, אצל דוד זה לא קרה, חברים התקשו להבין זאת. דוד היה רחוק מלהיות אדיש, זה ענין של אופי. הוא היה מלא אחריות ויכול להתגבר על הבעיה בשקט, בשלווה.

7.11.73

בע"ה יום ד'

למשפחת גלזר, שכני היקרים, שלום וברכה!
כותב אני לכם שורות אלו מאדמת אפריקה הארורה, עליה נפל
בנכם היקר באדם, דוד.
דוד בשבילי היה אגדה עוד בחייו, איני טיפוס שנוהג להעריץ
אנשים, אך את דוד הערצתי משום שהיה מסוג האנשים
שכל תפקיד שנטלו על כתפיהם, ולא משנה באיזו מסגרת
ביצע אותו על הצד הטוב ביותר...
כאשר נודע לי דבר נפילתו של דוד, ...לא האמנתי
לבשורת איוב זו ונסעתי לראות האם באמת נכון הדבר. ואז ראיתי
את האמת האיומה. רציתי לנשק את דוד ולומר לו
שאני הנציג האחרון מהמשק שרואה אותו. מלמלתי כמה משפטים
ואז נפרדתי ממנו לנצח.

נחום

גבוה, חזק, ואוהב לחבק — זה אבא שלי
קטנה, רכה, ואוהבת חיבוקים — זו אני

31.10.73 יום 3

לילה חתונת
קבלתי אתמול אלוהי יצה היה טוב.
פה מתניה ביקורנו הוחל אצל
נתונה פאלט לפני לבוא קוצת יורי
את קוצ והוא נראי טוב. אם את
ניר פאלטי, פה הכא בסני נק
מתניה ארבע ליצינו לנו לעכא
נאמר ואפלי אפולר הביקה,
ובת"י מלפנייה להצבי את
ניכ מן בצורה הטובה פאלטי.
טוב צבא
אחראים בתקופה 2

פסי

סוכות תשס"ב

אל מרים אלצ' ורג'קי
מאגא אל מרים

כרעס קבל קוקצק
מזנו - כ' קוק
גסר גמור

אין פרטיה זויס פ'מ.
נכני אקלורוג אובווי-
אמן.

מרים לי

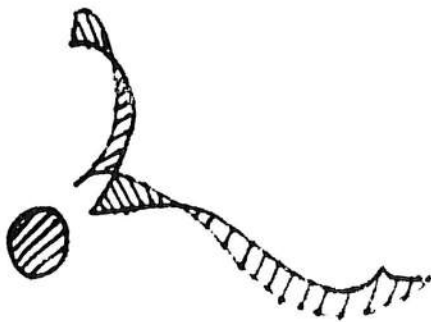
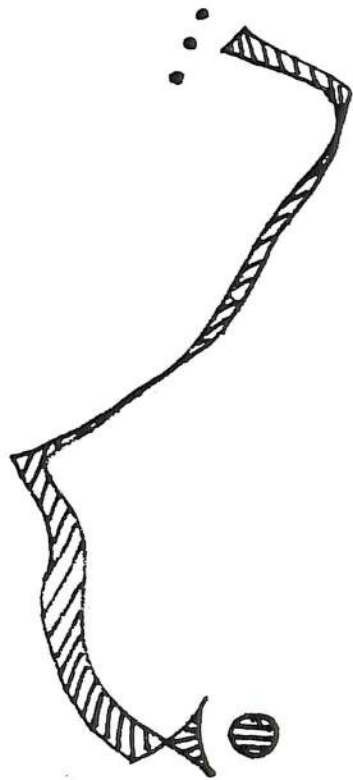
10,50

אחים ואחיות בונדי טוב
מאכס סאפנס שטיא צפון מצפני
קעלנו מתב מפסח מיום ג
וממתב מיום נאעלון כותב פסק
שפ'ט אה פוק

יצמן אחיאל

10²⁰

יש זני בבית אלום קטן
 האיקולין עיני נתי כל פזין
 בנשימה, באט, בתולעה, בעיני-
 בעצם פתח עיני תאני, תאני.
 עיני האנוש אט יעני
 ניש זה אולי גד ממש יקטן.
 ציג שפתים אפואות ואחוטבות-
 אפצות, בוכות, לעות ואמירות-
 חזק חזק יבזה אמה-
 זו שני — יוצרת !

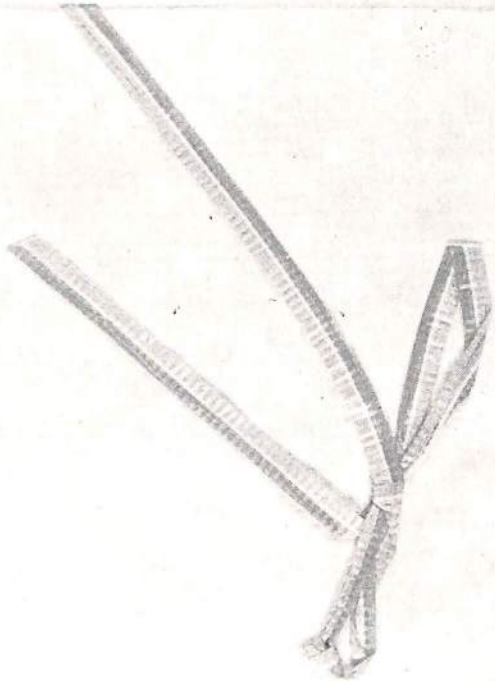
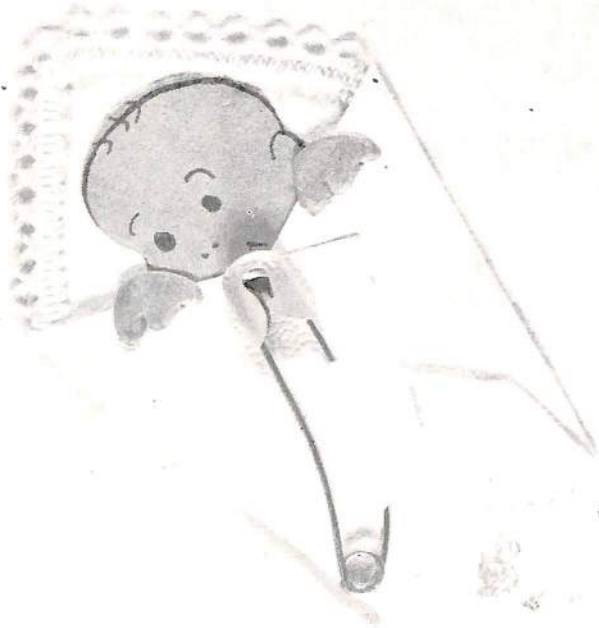

חי שבא תש"ד.

10⁴⁰ הילדה יצאה ירבעת- לאויר קטנים
 חגיגה ימים בנותה עם אבא שהיה החולם
 ילד האבא ולקחני פפיתיה אלתי אושר

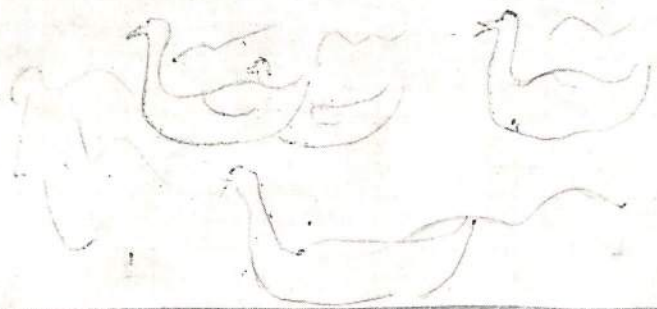
גיפת היום פפיתיה אלתי

Handwritten notes in Hebrew, including the word 'מחנה' (camp).

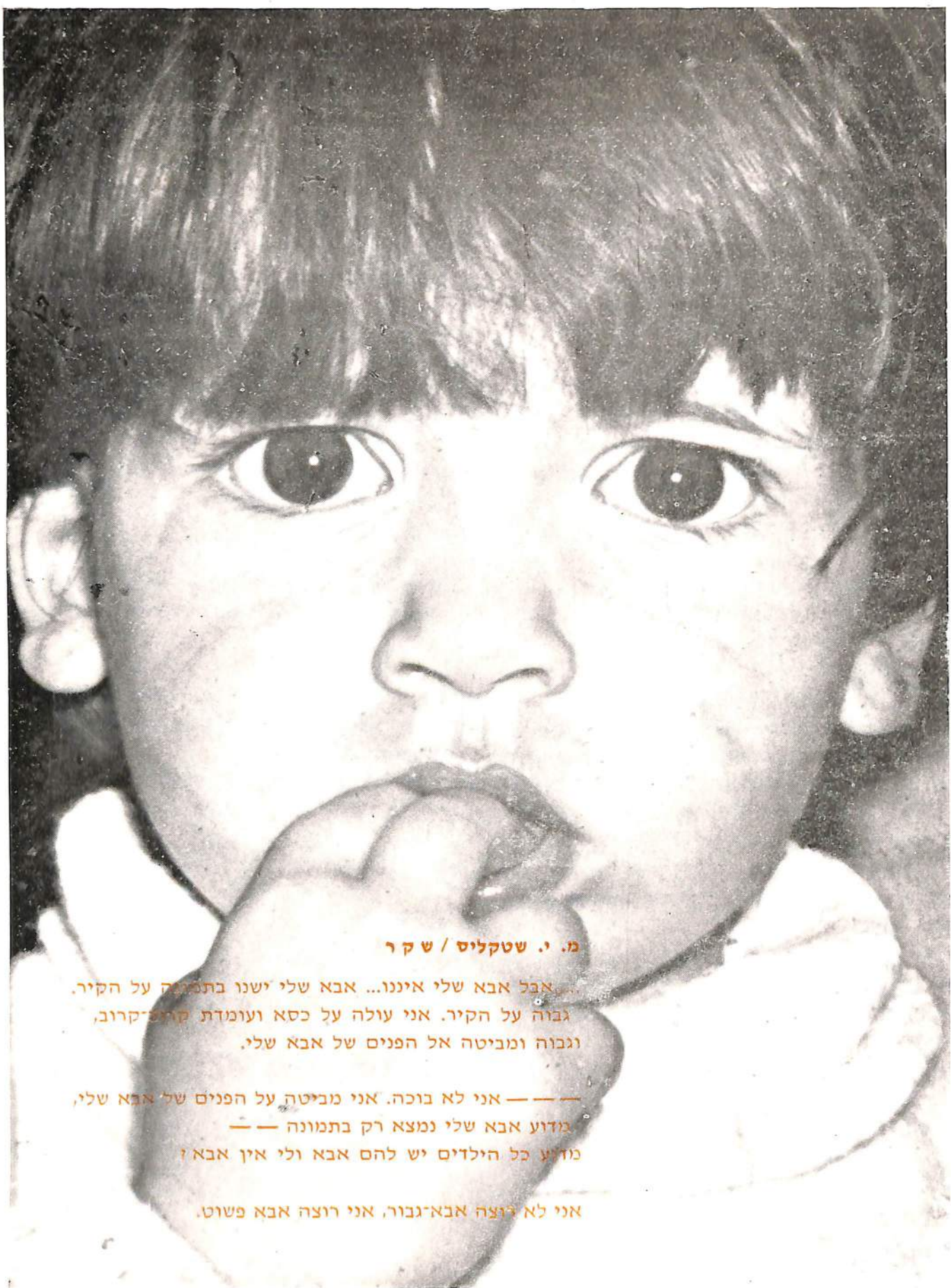
Handwritten text in Hebrew, possibly a letter or diary entry.

שיחה בגן הילדים

למה נהרנים במלחמה?
אמא דוד עכשיו!
הונות: דוד לא עובד כבר בלוח. אולי רבקה תעבוד עכשיו בלוח!
יפעת: רבקה עצובה. אם היא תרצה לדבר עם דוד היא לא תוכל
רמה: דוד נהרג במלחמה, אבל אבא שלי לא נהרג. מתי רבקה

ברק: אנחנו הפסדנו במלחמה. כי יש לנו שני הרונים.
הונות: רבקה מאד עצובה כי היא מאד אורבת את דוד.
ירון: אני לא רוצה ללכת למלחמה כי אני לא רוצה שיהרגו אותי.
רונית: אולי מטרבקה תגנוור לחיות עצובה בגלל דוד יהיה לה
בעל אחר.

מ. י. שטקליס / ש ק ר

אבל אבא שלי איננו... אבא שלי ישנו בתמונה על הקיר.
גבוה על הקיר. אני עולה על כסא ועומדת קרוב-קרוב,
וגבוה ומביטה אל הפנים של אבא שלי.

— — — אני לא בוכה. אני מביטה על הפנים של אבא שלי,
גודע אבא שלי נמצא רק בתמונה — —
מוצע כל הילדים יש להם אבא ולי אין אבא?

אני לא רוצה אבא-גבור, אני רוצה אבא פשוט.

פגישה

עתים אדם תוהה מה גדולה הצמדותם של שוכני חלד אל יקיריהם שהלכו לעולמם. חשים אנו בנוכחותם, וזוכרים כל רגע מחייהם, משמחתם ומיגונם, והלב מתכווץ ומשתנק על כי כך עלתה לנו.

היה זה באחד מלילות השמירה של אמצע חודש, ליל קר היה ובהיר, הירח שט לו בשמים כממתיק סוד ונושא בחובו את הכמיהות והגעגועים של דרי תבל אל השלום והשלוחה, והכוכבים במסילותם מחזיקים ומחירים אחריו.

הלכתי בשדרה המתמשכת ממערב למזרח, ומהרהר באותם הימים כשהינינו עדיין צעירים, נשאנו עינינו אל ה' ואת בטחון חיי משפחותינו על כפיים. נחושה היתה החלטתנו להגן על היקר לנו. כמה עמל וכמה יגיעה וכוח השקענו בבנין ביתנו עד שהגענו הלום. עודני מהלך ומהרהר והנה דוד בא לקראתי. סומרתי למקומי. קר נהיה לי והצנה אכלה בי, וכל גופי נעשה חידודין חידודין. בעמקי לבי חשקתי לפגשו. התאויתי להסתכל בו ולהשתתף בצערו על כל הימים הקשים שעברו עליו, אך חששתי שמא מתעתע אני ורק התוגה והיגון העלו את דמותו לנגד עיני.

לא טעיתי!

דוד קרב ועצר לעומתי. הושיט ידו וברכני לשלום. סקרתי מראהו. נראה היה עיף ויגע. משכמו ומעלה גבוה ממני, ובת חיוך נוגה מתנסכת על פניו היגעים. התישבנו על אבן בצדי הדרך.

לאחר שתיקה קצרה רבת משמעויות פתח דוד ואמר: „יודע אני מה רבות השאלות המקננות בתוככם, יודע אני מה רב יגונכם על שלא זכיתי לחזור לחיק משפחתי ולטוות את מסכת חיינו המשותפים. אללי לי! כמה נפשי לאשתי ולילדתי היקרות. קויתי לחזור אליהן, לחבקן ולנשקן. לשבת על ידן ולהקשיב לחוויותיהן מהימים שנעדרתי מהבית, להרגיש את משק כנפי אהבתן אשר שמשה לי נדבך בימים קשים וטרופים.

קיויתי לחזור ולספר להן על רגעי הקרב הקשים. על עוז-רוחם של הבחורים אשר באומץ לבם ורוחם, אשר בחרוף נפשם הגישו לעם ישראל את הנצחון ואת החיים.

אהבתי את העבודה, הקדשתי לה מאוני ומחילי. התפללתי ל„מי שאמר והיה העולם“, שינחנו לשלום ויחזירנו הביתה למען אוכל להמשיך בה ולבנות את מסכת חיינו ביחד.

אך לא עלה בידי. חזקה עלי סערת הקרב. עודני באיבי וביד אכזרית נקטפתי מכל מחמלי נפשי ומארץ החיים.

סהדי במרומים כי פעלתי לפי צו מצפוני. לא עשיתי דרכי

רמיה, לא התחמקתי מאחריות לאותה אמת פשוטה ונאצלה של הגנת העם והמולדת, כי כן חונכתי. אשרי שלא הובלתי כצאן לטבח. נולדתי בדור חדור חירות ואת אהבת העם והמולדת משדי אמי ינקתי. דור דור ומלחמותיו, דוד דור וקרבותיו. מני אז ועד היום שזורים קורות עמנו בעקידות שנעקדו על מזבחה, לבל תאבד ח"ו שארית יעקב. בטוחני שמותנו לא לשוא יהי. דורות יתחנכו ויחנכו על הציווי הנעלה של „יהרג ולא יעבור“ כשקיומו של עם ישראל במבחן יעמוד.

לאחר שתיקה קצרה קם דוד ואמר: תמה מסכת חיי ולא נשלמה. עלי ללכת, אצה לי דרכי. פגישה לי עם המלאכים שלווני כל ליל שבת בדרכי מבית הכנסת לבית מקדשי הקט והזעיר. המשיכו בקדושה הרבה ששררה בביתנו, ראו את נרות השבת הדולקים, הקשיבו לקידוש של שבת שקדשתי וענו אמן, כן לשבת הבאה. ברצוני לשאלם הרבה שאלות. ברצוני לדעת למה נותקה קדושת החיים הזאת, ומשפחתי נאלצה לגלות מביתה ומנחלתה.

מסור שלום לכולם, כולם.

קמתי אחריו, רציתי לעודדו ולהבטיחו נאמנה שהבנתי את משמעות דבריו, אולם נאלמתי דומיה ולא הרהבתי עוז בנפשי להוציא הגה. הרהרתי בנפשי!

ראה ה' והביטה. „על גבינו חרשו חורשים, האריכו למענייתם“ אל תשקוט א-ל עד שתביא את עמך ישראל לחוף מבטחים.

דוד הסתובב ונעלם, ורק מלה אחת עוד אמר: זכרוני!

יואל

לדוד מכתם

אליך נשאנו עינינו היושבי בשמים,
הט אזנך ושמע המיות לבנו,
על דוד כי איננו מרה תבכה נפשנו,
ביום פקודה נפל למען חיינו.
בן היה לנו לגאון ולתפארת,
הדור, נאה, ומחשבותיו סזורות,
אוהב חיים יושר ואמת,
משכמו ומעלה, כולו מחמדים.
בששת הימים היה בסדיר
את ש.ש.ש. בהתשה המיר
כל חילו הקדיש למחשבה
כיצד ינצח צה"ל במלחמה.
בכפור נקרא — וחיוך על שפתיו יאיר כאור —
בע"ה הבטיח — נגמור ונחזור,
הסוכה נעמיד, את החג נחוג
לחיים טובים ושלוים נקרא דרור.
את פיקודיו הוביל אל הפריצה
עליך יהבם השליכו בגבור המלחמה
על חיינו להגן נפשם מלאה
אך חיינו קופדו בידי אויב וצר.
מי יתנה גודל המצוקה!
מי יתנה גודל האסון!
את אשר לא יגורנו, לנו בא,
כרעם ביום בהיר מבלי לחון.
ארוכים הימים, ומהם הלילות —
שנתינו למרחקים תנדוד,
בדוד נהגה ועליו נחשוב —
כמו חי לפנינו תמיד יעמוד.
השקיפה ממעון קדשך מן השמים.
לא כדלים וכריקים לפניך נעמוד
את היקר ביותר למערכה הטלנו,
לעמך ישראל את החיים לתת,
רבות התלאות בהן נעמוד
גודשה הסאה מרוב צרות
מאז עקידת יצחק — מני אז —
עקידות רבות עמך עקד.
כוס הדמעות נפך מלאה
ובמלאה שעת הגאולה הגיעה,
זכרו הי ולפניך תעמידו
עם תחית ישראל אותו ותחיה.

חברים!

בדפים ששלחנו לכם עד עתה, היום, השתדלנו לספר עלינו ועל המשק, ולהרגיע אתכם כי הכל כשורה. אך לא נוכל להסתיר מפניכם את הבשורה המרה על נפילתם של **דוד גלזר הי"ד ושמעון שפרינגר הי"ד**. ידיעה מרה זו הכתה אותנו בהלם כבד. ימים שעות ושבועות חרדנו עם האמהות, האבות, הנשים והילדים צמאים לכל דרישת שלום מכל קצוי הארץ. ידענו כי נדרש לשלם מחיר כבד, כדי לשמור על בטחוננו על חיינו ועל ארצנו, אך קיווינו שבנינו שלנו ישובו כלם בשלום לביתם, לשדותיהם, לענפיהם — אלינו. ליקטנו בדאגה ובאהבה את דרישות השלום, את הטלפונים, הגלויות והמכתבים. ייחלנו לכל מילה שלכם. גדולה אבידתנו.

בשובכם כלכם הביתה בשלום, יפקד מקומם של בנינו היקרים דוד גלזר ושמעון שפרינגר ה' יקים דמם, אשר מסרו נפשם על הגנת המולדת.

אנו המומים ושפופים מצער וכאב, על אבדן בנינו — חברינו, ולבנו עם המשפחות השכולות. לבנו עם מרים ואריה גלזר, עם רבקה ויודפת, עם אהרון ועם מלכה.

לבנו עם מרים ואיזי שפרינגר, עם חגי גדי ומיכה.

המקום ינחם אתכם עם שאר אבלי ציון וירושלים.

יתן ה' ולא נוסיף לדאבה עוד.

הספד מר על נכדי דוד בן מרים ואריה גלזר ז"ל והיגד
שנפל מות גבורים במלחמת יום הכפורים, ביום כ"ה בתשרי
תשל"ד והועבר מקבורת ארעי במשמר הנגב, לקבר בבית
הקברות של טירת צבי, י' אלול תשל"ד
ת' נ' צ' ב' ה'

שבחו אותו בלימודיו... כמפקד פלוגתו, הן מפקדיו,
הן מפקדין והן חייליו העריצו אותו... ובנה בית
נאמן בישראל בקבוץ טירת צבי עם רבקה, ילידת
טירת צבי, וכאשר נולדה להם נינתנו הראשונה,
יודפת שתחיה, עכשיו, אלמנה אומללה עם יתומה
קטנה... איך אנחם?

שוב אני חוזר על דברי חכז"ל במסכת מועד קטן
דף כ' אנו מוצאים: תנו רבנן: כל האמור בפרשת
הכהנים שכהן מיטמא להם, אבל מתאבל עליהם
כך מתאבל על שניים (על הנכדים) שלהם, דברי
רבי עקיבא, רבי שמעון בן אלעזר אומר: אינו
מתאבל אלא על בן בנו. ורש"י מפרש: אבי אביו
ועל בן בנו ועל בן בתו... וגמרא מוסיפה עוד שם:
אמימר שכיב ליה בר בריה (בן בנו) קרע עליו,
אתא בריה (בא בנו לבקרו) קרע באפיה (שוב פעם),
ארדכר (נזכר) דמיושב קרע, (וההלכה היא שיש
לקרוע מועמד) קם קרע מעומד. זאת אומרת שלוש
פעמים קרע והתאבל על נכדו. האם פלא בעיניכם
...הכאב והיגון של הסבא, אשר בו נתקיים, "עולם

הפוך ראיתי" העליונים למטה והתחתונים
למעלה... אני בשיבתי ובעניי, אומר קדיש ולומד
משניות לעילוי נשמת נכדי דוד ז"ל והי"ד, קורא
בקול גדול, "שאי סביב עיניך וראי, כולם נקבצו
ובאו לך" הקריאה מיועדת אל נשמתו הטהורה
והקדושה ששבה עכשיו למשכבו בטירת צבי...
כאשר נפרדת במוצאי יום הכפורים מבני ביתך,
מהוריך, אלמנתך וחברי המשק, אמרת: נגמור
מהר, ונחזור לשלום, וכעת חזרת, "בשלום"... עליך
אמר הרמב"ם ז"ל: "אשרי מי שחתמו לו ימיו
בקצרה" ובטוחני, על פי מאמר חכז"ל, כמו שהיורה
דעה סימן ת"נ, סעיף ה' מסיים: היה רבי מאיר
אומר: גדול השלום, שניתנה לצדיקים (מי לנו
צדיק יותר גדול, מקדושי האומה, שמסרו נפשם
על קדושת השם, להגן בגופם ובנפשם על עם השוכן
בציון) שבשעה שנפטר האדם מן העולם, שלוש
כיתות מלאכי השרת מקדימין אותו בשלום. הא
חת אומרת: יבא בשלום! והשלישי אומרת: הולך
נחוכו. וגם כל בני משפחתי, אחי ואחיותי, וברא
שם אאמו"ר זצ"ל מקדימין את נשמתך הקדושה...
ובמחיצתם, אשר כולם נהרגו על קדושת השם,
אומרים לך דוד ז"ל והי"ד, בא בשלום ותנוח
בשלום על משכבך, ותעמוד לגורלך לקץ הימין!

**בלע המות לנצח, ומחה האלקים דמעה מעל כל
פנים, וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ, כי ה' דבר.**

סבא שמעון

החרישו ממני! ואדברה! ויעבור עלי מה! חמס
אזעק ושווד, לך, שוכן שמימה! הציקתני רוחי,
ולא אוכל אדומה?? (קינות)
במסי מועד קטן, דף חי ע"א מביא רבינו חננאל,
ע"פ הירושלמי, בליקוט עצמות, בהעברת מת
לקבורת קבע, אין אומרים תנחומים, ואין מנחמים
בשורה. תניי אבל אומרים עליהם דברים... רבנן
דקיסרי אומרים: רק קילוסין (שבחים על הנפטר)
ולא יעורר על מותו... וגם השולחן ערוך יו"ד
סימן י"ג סעיף ד' פוסק להלכה: "ואין אומרים
עליהם קינה, אבל אומרים עליהם קילוסין, דהיינו
של מת, ומשבחין להקב"ה, שהוא ממית ומחיה.
אבל מה אעשה?? הכאב, הפצע עוד לא הוג
לד... איך היינו גאים ומתארים יחד עם הסבתא
שתחיה וההורים, ילדינו עמו"ש, עם נכדנו דוד
ז"ל הי"ד, כארז בלבנון, בעל נימוסין, דתי עד
עומק לבו... כמה שמחנו, כאשר רבותינו בישיבה

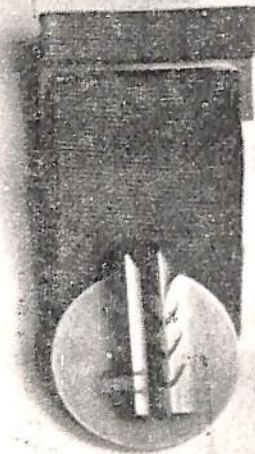
" ולא המדרש עיקר, אלא המעשה " (פרק ח' י"ז)

לאות ולעדוּת

כי 2014843 סרן גלזר דוד ז"ל

גילה אומץ לב
הראוי לשמש מופת

תאור המעשה

סרן דוד גלזר ז"ל היה מפקד פלוגת חיילים בעת מלחמת יום הכיפורים. ביום 21 באוקטובר 1973, במסגרת תקיפת המערך המצרי בימיסודי, שבמהלכה הנוחזות של תעלת סואץ, אבטחה הפלוגה שפיקד עליה את כוחות המגנים, וטיוחה את השמט בעקבותיהם, סרן דוד גלזר ז"ל נע בראש אנשי ב"חילים - הפיקוד, המסער על גבעה, שהתבצר בה חיילים מצרים, כשהוא מטליך חימונים וורה במקלע. תוך כדי הקרב נפגע ונדרג.

סרן דוד גלזר ז"ל גילה כושר צנחנות מעולה ואומץ לב, ושימש מופת לחייליו בכל המלחמה.

על מעשה זה הוענק לו

עיטור המופת

לפי חוק העיטורים בצבא הגנה לישראל תש"ל-1970

רב אלוף מרדכי גור
ראש המטה הכללי

אייר תש"ה
מאי 1975

ביום ירושלים תשל"ד הוחל בכתיבת ספר תורה לזכרם
של: דוד גלזר הי"ד ושמעון שפרינגר הי"ד
מאז נפילתם, ועד ליום השנה, התקיים ערב ערב שערור
לזכרם בבית אחד ההורים.

